

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MUHASEBE VE DENETİM ANABİLİM DALI

**BİST 100 KAPSAMINDAKİ İŞLETMELERİN
NAKİT AKIŞ YAPILARININ COVID-19 ÖNCESİ VE SONRASI
KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERVE BOZANIÇLIOĞLU

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. ÜMMÜHAN ASLAN

BİLECİK, 2024

10644551

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MUHASEBE VE DENETİM ANABİLİM DALI

**BİST 100 KAPSAMINDAKİ İŞLETMELERİN
NAKİT AKIŞ YAPILARININ COVID-19 ÖNCESİ VE SONRASI
KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERVE BOZANIŐLİOĐLU

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. ÜMMÜHAN ASLAN

BİLECİK, 2024

10644551

BEYAN

“BİST 100 Kapsamındaki İşletmelerin Nakit Akış Yapılarının Covid 19 Öncesi ve Sonrası Karşılaştırmalı Analizi” adlı yüksek lisans tezinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel araştırma ve etik kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmının Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Bu çalışmanın, Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP), TÜBİTAK veya benzeri kuruluşlarca desteklenmesi durumunda; projenin ve destekleyen kurumun adı proje numarası ile birlikte ETİK KURUL onayı alınması durumunda ise ETİK KURUL tarih karar ve sayı bilgilerinin beyan edilmesi gerekmektedir.			
DESTEK ALINMIŞTIR		DESTEK ALINMAMIŞTIR	
Destek alındı ise;			
Destekleyen kurum;			
Desteğin Türü		Proje Numarası	
1- BAP (Bilimsel Araştırma Projesi)			
2- TÜBİTAK			
Diğer;.....			
ETİK KURUL onayı var ise;			
ETİK KURUL karar tarih/sayı:	/.....	

Merve BOZANIÇLIOĞLU

Tarih

.....

İmza

.....

ÖN SÖZ

Çalışmamın her evresinde kıymetli zamanını ayırıp bana her anlamda rehber olan danışmanım Sayın Prof. Dr. Ümmühan ASLAN hocama değerli katkıları, desteği ve emekleri için sonsuz teşekkür ediyorum. Ayrıca tez çalışmama ayırdıkları zaman ve geri bildirimleri için değerli jüri üyelerim Sayın Prof. Dr. Ayşe Banu BAŞAR ve Sayın Doç. Dr. Murat DÜZER hocalarıma teşekkür ederim.

Uzun ve yorucu olan bu süreçte beni yetiştiren ve geliştiren, benim bu günlere gelmemde katkısı olan hocalarıma, daima bana güvenip maddi ve manevi destekleriyle yanımda olan anneme ve babama ve motivasyon kaynağım biricik kardeşim Safa'ya çok teşekkür ediyorum.

Merve BOZANIÇLIOĞLU

2024

ÖZET

BİST 100 KAPSAMINDAKİ İŞLETMELERİN NAKİT AKIŞ YAPILARININ COVID-19 ÖNCESİ VE SONRASI KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Covid 19 salgını, 2019 yılının Kasım ayında ortaya çıkarak işletmelerin faaliyetlerini önemli ölçüde etkilemiştir. Bu çalışmanın amacı, işletmelerin faaliyetlerini sürdürmede ve işletme faaliyetlerinin devamlılığını sağlamada hayati öneme sahip olan nakit akışının COVID-19 salgınından, nasıl ve ne yönde etkilendiğini ortaya koymaktır. Bu bağlamda BİST-100 endekste bulunan imalat, inşaat ve bayındırlık, toptan ve perakende ticaret, idari ve destek hizmetleri faaliyetleri, bilgi ve iletişim, gayrimenkul faaliyetleri, eğitim sağlık spor ve diğer sosyal hizmetler, teknoloji, elektrik gaz ve su, madencilik ve taş ocakçılığı işletmelerinin 2018-2022 yıllarının son dönemlerine ait nakit akış yapıları, Gup ve vd. (1993) tarafından ortaya konulan ve daha sonrasında Bruwer ve Hamman (2005) tarafından geliştirilen “Nakit Akışlarından Sağlanan Faaliyetler Yöntemine” göre, karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Araştırmada baz yıl olarak 2018 yılı BİST 100’de 4. Çeyrekte yer alan işletmelerin (mali kuruluşlar sektöründeki işletmeler ve verisi olmayan işletmeler hariç) 2018-2022 yıllarına ait nakit akış tablolarının Covid 19 öncesi ve sonrası durumları ortaya konulmuştur. İncelenen toplam 30 işletmenin 20’si imalat sektöründe faaliyet gösteren işletmelerdir. Yapılan analizde Covid 19 öncesi ve sonrası dönemde de işletmelerin çoğunluğunun nakit akış yapılarının Model 2 yani başarılı, olgun yapıda olduğu görülmüştür. Ulaşılan sonuç yapılan diğer çalışmaların sonuçlarıyla paralellik göstermiştir. Covid 19 salgınının işletmelerin nakit yönetimine olumsuz bir etkisi olmadığı ve bu olağan üstü durum karşısında araştırma kapsamındaki işletmelerin nakit yönetiminde başarılı bir performans gösterdikleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nakit, BİST 100, Covid-19, Nakit Akışlarından Sağlanan Faaliyetler Yöntemi

ABSTRACT

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE CASH FLOW STRUCTURES OF COMPANIES IN THE BIST 100 BEFORE AND AFTER COVID-19

The COVID-19 pandemic, which emerged in November 2019, has significantly affected the activities of businesses. The purpose of this study is to reveal how and in what direction cash flow, which is vital in sustaining the activities of businesses and ensuring the continuity of business activities, is affected by the COVID-19 outbreak. In this context, the cash flow structures of manufacturing, construction and public works, wholesale and retail trade, administrative and support services activities, information and communication, real estate activities, education, health, sports and other social services, technology, electricity, gas and water, mining and quarrying enterprises in the BIST-100 index for the last periods of 2018-2022 were analyzed comparatively according to the "Cash Flow Generated Activities Method" put forward by Gup et al. (1993) and later developed by Bruwer and Hamman (2005). In the study, the cash flow statements of the enterprises in the 4th quarter of the BIST 100 in 2018 as the base year (excluding enterprises in the financial institutions sector and enterprises without data) for the years 2018-2022 before and after Covid 19 were revealed. Of the total 30 enterprises analyzed, 20 enterprises are operating in the manufacturing sector. In the analysis, it was observed that the cash flow structures of most enterprises before and after Covid 19 were Model 2, that is, successful and mature. The result was in line with the results of other studies. It was determined that the Covid 19 pandemic did not have a negative impact on the cash management of the enterprises and that the enterprises within the scope of the research showed a successful performance in cash management in the face of this extraordinary situation.

Keywords: Cash, BIST 100, Covid-19, Activities Derived from Cash Flows Method

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	v
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	ixii
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

COVID 19 PANDEMİSİ VE İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

1.1. Covid 19 Hakkında Genel Bilgiler ve Alınan Ekonomik Tedbirler.....	2
1.2. Covid 19'un Etkisi.....	5
1.2.1. Covid 19'un İşletmelerin Faaliyetlerine Genel Etkisi.....	6
1.2.2. Covid -19'un İşsizlik, İstihdam ve İşgücüne Etkisi	8
1.2.3. Covid-19'un Sektörler Üzerindeki Etkisi.....	10
1.2.3.1. Tarım Ormancılık ve Balıkçılık Sektörü	11
1.2.3.2. İmalat ve İnşaat Sektörü	13
1.2.3.3. Enerji, Elektrik Gaz ve Su Sektörü.....	16
1.2.3.4. Toptan ve Perakende Ticaret Sektörü.....	17
1.2.3.5. Ulaştırma ve Depolama ve Taşımacılık Sektörü	18
1.2.3.6. Mali Kuruluşlar.....	19
1.2.3.7. Eğitim ve Diğer Sosyal Hizmetler Sektörü	20
1.2.3.8. Teknoloji, Bilgi ve İletişim Sektörü	22
1.2.3.9. Spor Sektörü	22
1.2.3.10. Sağlık Sektörü	23

1.2.3.11. Mesleki Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	24
1.2.3.12. Turizm, Oteller ve Lokantalar Sektörü.....	25

İKİNCİ BÖLÜM

NAKİT AKIŞ TABLOSU

2.1. Nakit Akış Tablosu Hakkında Genel Bilgiler.....	26
2.2. Nakit Akış Tablosu Önemi ve Amacı.....	27
2.3. Nakit Akış Tablosunun TFRS, VUK ve BOBİ FRS Açısından Karşılaştırılması.....	29
2.4. Nakit Akış Tablosunun Bölümleri.....	30
2.5. Nakit Akış Tablosunun Hazırlanması.....	30
2.5.1. Doğrudan Yöntem (Dolaysız -Direkt – Brüt Yöntem)	33
2.5.2. Dolaylı Yöntem (Endirekt – Net Yöntem).....	34
2.6. Nakit Akış Tablosunun Analizi ve Analizinde Kullanılan Teknikler	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİST 100 KAPSAMINDAKİ İŞLETMELERİN NAKİT AKIŞ YAPILARININ COVID-19 ÖNCESİ VE SONRASI KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	37
3.2. Literatür Taraması	38
3.3. Araştırmanın Yöntemi	42
3.4. Araştırmanın Bulguları ve Analizi	45
3.4.1. Yıllara Göre Nakit Akış Yapıları	46
3.4.2. İşletmelere Göre Nakit Akış Yapıları	49
3.4.3. Sektörlere Göre Nakit Akış Yapıları.....	62
SONUÇ	63
KAYNAKÇA	65
EKLER	72

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1.1. Sektörlerin COVID-19 Krizinden Etkilenme Dereceleri	8
Tablo 2.1. TMS 7- Nakit Akış Tablosu Bölümleri.....	30
Tablo 2.2. Doğrudan ve Dolaylı Yöntem Farklılıkları.....	33
Tablo 2.3. Doğrudan Yöntemle Hazırlanan Nakit Akış Tablosu Şablonu	34
Tablo 2.4. Dolaylı Yöntemle Hazırlanan Nakit Akış Tablosu Şablonu	35
Tablo 3.1. Araştırma Kapsamında Nakit Akış Yapıları İncelenen İşletmeler ve Sektörleri	38
Tablo 3.2. Literatür Özeti.....	42
Tablo 3.3. Nakit Akışlarından Sağlanan Faaliyetler Yönteminde İşletme Profillerine Göre Modeller	43
Tablo 3.4. 2018-2022 Yılları İşletmelerin Nakit Akış Yapılarının Modelleri	45
Tablo 3.5. Afyon Çimento Nakit Akış Yapısı	48
Tablo 3.6. Aksa Nakit Akış Yapısı	50
Tablo 3.7. Anadolu Efes Nakit Akış Yapısı	50
Tablo 3.8. Anel Elektrik Nakit Akış Yapısı	51
Tablo 3.9. Borusan Mannesmann Nakit Akış Yapısı	51
Tablo 3.10. Çemaş Döküm Nakit Akış Yapısı	52
Tablo 3.11. Çemtaş Nakit Akış Yapısı	52
Tablo 3.12. Deva Holding Nakit Akış Yapısı.....	52
Tablo 3.13. Doğu Otomotiv Nakit Akış Yapısı	53
Tablo 3.14. Ege Endüstri Nakit Akış Yapısı	53
Tablo 3.15. Flap Kongre Hizmetleri Nakit Akış Yapısı	54
Tablo 3.16. Gentaş Nakit Akış Tablosu	54
Tablo 3.17. Gersan Elektrik Nakit Akış Yapısı	54
Tablo 3.18. Good Year Nakit Akış Yapısı	55
Tablo 3.19. Göлтаş Çimento	55
Tablo 3.20. Gübre Fabrikası Nakit Akış Yapısı	56
Tablo 3.21. Hektaş Nakit Akış Yapısı	56
Tablo 3.22. Hürriyet Gazetesi Nakit Akış Yapısı	57
Tablo 3.23. İhlas Gayrimenkul Nakit Akış Yapısı	57
Tablo 3.24. Kartonsan Nakit Akış Yapısı.....	57
Tablo 3.25. Kordsa Teknik Tekstil Nakit Akış Yapısı	58
Tablo 3.26. Mavi Giyim Nakit Akış Yapısı	58

Tablo 3.27. MLP Sağlık Nakit Akış Yapısı	58
Tablo 3.28. Netaş Telekom Nakit Akış Yapısı	59
Tablo 3.29. Odaş Elektrik Nakit Akış Yapısı	59
Tablo 3.30. Park Elektrik Madencilik Nakit Akış Yapısı.....	60
Tablo 3.31. Tat Gıda Nakit Akış Yapısı	60
Tablo 3.32. Tümosan Motor ve Traktör Nakit Akış Yapısı.....	61
Tablo 3.33. Türk Traktör Nakit Akış Yapısı.....	61
Tablo 3.34. Ülker Bisküvi Nakit Akış Yapısı.....	62

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 2.1. Nakit Akış Tablosu Eşitliği	31

GRAFİKLER LİSTESİ

	Sayfa
Grafik 1.1. Yıllara Göre İşsizlik, İstihdam ve İşgücüne Katılım Oranları	9
Grafik 1.2. İşgücü girdi endeksleri çeyreklik değişim oranları (%), IV. Çeyrek 2020	9
Grafik 3.1. 2018 Yılı Nakit Akış Yapısı	46
Grafik 3.2. 2019 Yılı Nakit Akış Yapısı	46
Grafik 3.3. 2020 Yılı Nakit Akış Yapısı	47
Grafik 3.4. 2021 Yılı Nakit Akış Yapısı	47
Grafik 3.5. 2022 Yılı Nakit Akış Yapısı	48
Grafik 3.6. 2018-2022 Yılları Nakit Akış Yapısı Eğilimi.....	48
Grafik 3.7. Covid 19 Öncesi ve Sonrası İşletmelerin Yapılarının Karşılaştırılması.....	49
Grafik 3.8. İmalat Sektörü İşletmelerinin Yıllara Göre Model Dağılımı	62

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

BİST: Borsa İstanbul

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

FFNA: Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışları

KAP: Kamuyu Aydınlatma Platformu

IEA: International Energy Agency – Ulusal Enerji Ajansı

ILO: International Labour Organization - Uluslararası Çalışma Örgütü

İFNA: İşletme Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışları

UFRS: Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

YFNA: Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışları

WHO: World Health Organization – Dünya Sağlık Örgütü

GİRİŞ

Covid 19 salgını insan sağlığı başta olmak üzere, gündelik yaşamı ve iř dűnyasını yakından etkisi altına almış ve yaklaşık 2 yıl süren kapanma dűnemi, tüm iř süreçleri ve yaşam biçimlerinde önemli değişimin yaşanmasına neden olmuştur.

Covid 19 salgınının, bazı sektörler üzerinde olumsuz bazı sektörlerde ise olumlu etki yaptığı görűlmüřtür. Bu bağlamda taşımacılık, turizm, konaklama ve eğence vb. sektörlerde olumsuz, yiyecek, içecek ve sağlık vb. sektörlerde ise olumlu etki yaptığı gözlenmiştir.

Covid 19 sürecinde yaşanan bazı kısıtlamalar ve aksamalar, nakit akış yapılarını da etkilemiştir. Nakit, işlemelerin gündelik faaliyetlerini devam ettirmede ve uzun dönemde sürekliliğini sağlamada önemli bir unsurdur. Bu bağlamda, bu çalışmanın temel amacı, Covid sürecinde faaliyetlerine ara vermeyen ancak belli ölçűde üretimlerini yavaşlatan imalat, inşaat ve bayındırlık, toptan ve perakende ticaret, idari ve destek hizmetleri faaliyetleri, bilgi ve iletişim, gayrimenkul faaliyetleri, eğitim sağlık spor ve diğer sosyal hizmetler, teknoloji, elektrik gaz ve su, madencilik ve tař ocakçılığı işletmelerinin nakit akış yapılarını ortaya koymak ve bu işletmelerin, Covid öncesi ve Covid sonrası nakit akış yapısını karşılaştırmaktır.

Çalışmaya, BİST-100 endekste bulunan işletmelerin 2018-2022 yıllarına ait nakit akış tabloları dahil edilmiştir. Nakit akış tablolarındaki değişimi tespit etmek için, Nakit Akışlarından Sağlanan Faaliyetler Yöntemi kullanılmış ve Covid-19 öncesi ve sonrası nakit akış yapısının durumu karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde, Covid 19 salgını hakkında genel bilgiler verilmiş ve salgınının sektörler üzerindeki etkileri üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde, nakit akış tablosu hakkında genel bilgiler verilmiştir. Ayrıca VUK ve UFRS'ye göre nakit akış tablosunun hazırlanması ve nakit akış tablosunun analizi ele alınmıştır. Üçüncü ve son bölümde ise BİST 100 endekste yer alan imalat, inşaat ve bayındırlık, toptan ve perakende ticaret, idari ve destek hizmetleri faaliyetleri, bilgi ve iletişim, gayrimenkul faaliyetleri, eğitim sağlık spor ve diğer sosyal hizmetler, teknoloji, elektrik gaz ve su, madencilik ve taş ocakçılığı işletmelerinin 2018-2022 yıllarındaki nakit akış tablolarının yapısı üzerine yapılan araştırmaya yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

COVID 19 PANDEMİSİ VE İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

1.1. Covid 19 Hakkında Genel Bilgiler ve Alınan Ekonomik Tedbirler

Pandemi yeni bir hastalığın dünya çapında yayılması durumu olarak tanımlamakla birlikte Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Covid 19'u SARS-Cov-2 virüsünün neden olduğu hastalığı, bulaşıcı bir hastalık olarak tanımlanmış ve hastalığın ülkelere hızla yayılması ve ölüm sayısındaki artışların yaşanmaya başlaması ile 11 Mart 2020'de bu salgını pandemi olarak duyurmuştur.

Salgın ilk olarak Çin'in Vuhan şehrinde deniz mahsulleri satışı gerçekleştiren bir pazarda görülmüş, sonrasında o bölgenin farklı şehirlerine ve ardından da tüm dünyaya yayılmıştır. Semptomları ve etkileri kişiden kişiye farklı şekilde ve boyutlarda olan bu salgın hastalık, ölümlere de neden olmuştur.

Dünya sağlık örgütünün Ocak 2024 raporuna göre dünya genelinde 7.012.986 kişi hayatını kaybetmiştir. En çok ölüm vakası Amerika Birleşik Devletleri'nde görülmüştür. Amerika'yı sırasıyla Brezilya, Hindistan ve Rusya takip etmiştir. Ülkemizde ise Sağlık Bakanlığının verilerine göre Nisan 2023 itibari ile 102.174 kişi hayatını kaybetmiştir.¹

Ülkemizde 11 Mart 2020'de ilk vaka Sağlık Bakanlığı tarafından tespit edilip açıklanmıştır. Virüse bağlı olarak ilk ölümün gerçekleştiği tarih ise 15 Mart 2020'dir. Ancak Dünya Sağlık Örgütü, Türkiye'de gerçekleşen ilk ölüm tarihini resmi olarak 11 Mart 2020 tarihini kaydetmiştir. En çok ölüm ise 2021 Eylül ayında meydana gelmiştir.

Pandemi ile mücadele kapsamında Sağlık Bakanlığı tarafından salgının önlenmesi amacı ile "Evde Kal Sağlıklı Kal", "Hayat Eve Sığar" gibi uygulamalar faaliyet geçirilmiştir. "Hayat Eve Sığar" uygulaması Covid hastası takibi ve Covid aşısı takibinin yapılmasını kolaylaştırmıştır.

Geçmişten günümüze birçok hastalıkta mücadelede aşı yöntemi kullanılmış olup, aşının hastalıkları önlemede etkili bir yöntem olduğu kanıtlanmıştır. Aşı ile önlenbilir hastalıklar, T.C. Sağlık Bakanlığı'nın Aşı Portalında belirtilmiştir. 2 Bunlar: "Boğmaca Hastalığı, Çocuk Felci (Poliomyelit) Hastalığı, Difteri (Kuşpalazı) Hastalığı, Haemophilus influenzae Tip b (Hib) Hastalığı, Hepatit A Hastalığı – Hepatit B Hastalığı, Kabakulak Hastalığı, Kızamık Hastalığı,

¹ Human Mortality Database (2023), World Mortality Dataset (2023) verilerine göre ise ülkemizde Aralık 2022 yılı itibari ile ölüm sayısı 229.903 kişidir.

²T.C. Sağlık Bakanlığı Aşı Portalı [Erişim: 04.11.2022, <https://asi.saglik.gov.tr/asi-hastaliklari>]

Kızamıkçık Hastalığı, Pnömonokokal Hastalık, SSPE (Subakut Sklerozan Panensefalit) Hastalığı, Suçiçeği Hastalığı, Tetanos Hastalığı ve Tüberküloz (Verem) Hastalığı.”

Covid 19 salgını süresince çeşitli şirketler tarafından üretilen aşılar kullanılarak salgın önlenmeye çalışılmıştır. Bu aşılarından birisi de Sinovac aşısıdır. Bu aşı ile virüsün vücutta bağışıklık kazandırılması ile organizmanın hastalığa karşı direnç kazanması amaçlanmıştır. Bir diğer aşı türü olan mRNA aşıları ise virüsün genetik kodunu taşıyan aşılardır. Bu aşilar, vücuda verilerek bağışıklığın artırılmasını hedefleyen aşılardır. Türkiye’de aşılama süreci önce inaktif bir aşı olan Sinovac’la başlamış ve hemen ardından mRNA aşısı olan Bioentech aşısının kullanımı ile devam etmiştir. Ülkemizde TURKOVAC olarak isimlendirilen yerli bir aşı da virüsü önlemek amacı ile geliştirilmiştir ve Türkiye Corona Virüs için aşı geliştiren 9 ülkeden birisi olmuştur.

T.C. Sağlık Bakanlığı’nın Covid-19 Aşısı Bilgilendirme Platformundan erişilen ve son güncellenen verilere göre toplam 1., 2. ve 3. doz yapılan aşı sayısı 152.475.057’dir. 1. Doz uygulanan kişi sayısı 57.936.783 iken 2. doz uygulanan kişi sayısı ise 53.171.790 ve 3. doz uygulanan kişi sayısı ise 28.215.745’tir (T.C. Sağlık Bakanlığı, Covid-19 Aşısı Bilgilendirme Platformu, 2022).

Dünya genelinde ülkeler ekonomik destek paketleri açıklayarak, salgının ekonomik etkilerini azaltmaya çalışmışlardır. Bazı dünya ülkelerinin aldığı ekonomik önlemler aşağıda ele alınmıştır. (Eroğlu:2020:227)

“Virüsün ABD ekonomisine verdiği darbeyi yumuşatmak amacıyla ilk olarak faiz oranları %0,5 oranında düşürülmüştür. ” (Eroğlu:2020:227).

“Fed, 23 Mart 2020 tarihinde 125 milyar dolarlık tahvil satın alarak piyasaya daha fazla yardım edeceğini duyurmuştur. Ayrıca, Main Street işletmeleri için 300 milyar dolarlık bir kredi programı sunacağını da belirtmiştir (Eroğlu, 2020:227).”

“Trump yönetimi, 27 Mart’ta ekonomiyi desteklemek için 2 trilyon dolarlık bir virüs yardım paketi açıklamıştır ve aşağıdaki desteklerin verilmesine karar verilmiştir (Eroğlu:2020, s:228).:

- Geliri 75.000 \$’dan az olan her yetişkin Amerikalıya veya 150.000 \$’dan az olan çiftlere 1200 \$ ve 17 yaşın altındaki her çocuk için ise 500 \$ ödenmesi,
- İşsizlik tazminatının haftalık 600 \$’a çıkarılması ve işsizlik ödeneği desteğinin 13 aya uzatılması,
- ABD Hazine Bakanlığı tarafından küçük ve büyük işletmelere 500 milyar dolarlık kredi ve kredi garantisi verilmesi,

- Küçük işletmelere kredi ve hibe sağlamak için 377 milyar dolar, acil hibeler için 10 milyar dolar ve mevcut ödemelerin ertelenmesini sağlamak için 17 milyar dolar ayrılması (Eroğlu, 2020: 227).”

İtalya’da ise 11 Mart 2022 tarihinde, toplam değeri 25 milyar Euro (28,3 milyar dolar) olan iki ayrı paket açıklanmıştır. Bu paketlerden biri, 12 milyar Euro tutarında olup, sağlık sistemine ek fon sağlayacak ve şirketler ile hanelere yönelik vergi ve kredi ödemelerinin dondurulması ve artırılması gibi çeşitli önlemler içermektedir. (Eroğlu, 2020:228).

Almanya, Covid 19 krizine karşı mücadele etmek ve sonrasında ekonomik toparlanmayı desteklemek amacıyla, 2020 yılı Mart ayında 156 milyar Euro (GSYH'nin %4,9'u) ve Haziran 2020'de 130 milyar Euro (GSYH'nin %4'ü) olmak üzere iki ek bütçe onaylamıştır. (Eroğlu, 2020:228).

“Fransa’da, 2020 yılı mart ve temmuz ayları arasında yaklaşık olarak 135 milyar Euro tutarında (likidite önlemleri dahil, GSYH'nin yaklaşık %6'sı) üç bütçe değişikliği yasası çıkarılmıştır. Fransa hükümetinin mali destek önlemleri şunları içermiştir: (i) hastalar veya bakıcıları için sağlık sigortasını düzene koymak ve artırmak; (ii) sağlık malzemelerine yapılan harcamaların artırılması; (iii) şirketler için sosyal güvenlik ve vergi ödemelerinin ertelenmesi yoluyla likidite desteği ve vergi kredilerinin hızlandırılmış iadesi (örneğin KDV); (iv) indirimli saat programı kapsamında işçilerin ücretlerine destek; (v) etkilenen mikro işletmeler, serbest meslekler ve bağımsız işçilerin yanı sıra düşük gelirli haneler için doğrudan mali destek; (vi) etkilenen mikro işletmeler ve KOBİ'ler için kira ve kamu hizmeti ödemelerinin ertelenmesi; (viii) öz sermaye yatırımları veya zor durumdaki şirketlerin kamulaştırılması için ek tahsis; (ix) sosyal güvenlik katkı paylarından muaf olan istisnai ikramiyelerin verilmesini kolaylaştırmak (Eroğlu, 2020:228-229).”

İspanya’da 39 milyar Euro ek bütçe ile tedbir almıştır ve bireylerin sosyal güvenlik sistemlerini iyileştirmeye ağırlık verilmiştir. (Eroğlu, 2020:229)

Çin’de, 2020 yılı Şubat ayında bir yıllık orta vadeli kredi faiz oranı 10 baz puan düşürülmüştür. Daha sonra, bir yıllık ve beş yıllık faiz oranları sırasıyla 10 ve 5 baz puan azaltılmıştır. 13 Mart 2020 tarihinde banka rezerv gereklilikleri düşürülerek yaklaşık 79 milyar dolar kredi serbest bırakılmıştır. 30 Mart 2020 tarihinde yetkililer, salgından ağır darbe alan ekonomi üzerindeki baskıyı hafifletmek için ek hafifletici tedbirler alırken, ters repo anlaşmalarının faiz oranını %2.40'tan %2.20'ye indirmiştir. (Eroğlu, 2020:229)

Covid 19 salgını başladığında, Türkiye'nin 2020 yılı için mali destek paketinin toplamının 573,7 milyar TL (GSYH'nin %12,8'i) olacağı öngörülmüştür. Bu tutarın yaklaşık 123 milyar TL'sinin (GSYH'nin %2,7'si) COVID ile ilgili ek harcama önlemlerinden oluşacağı

tahmin edilmiştir. İş dünyası için vergi ve bankacılık alanında birtakım destekler verilmiştir. Çalışanların ise temel haklarına yönelik iyileştirmeler ve destekler verilmiştir (Eroğlu:2020:230).

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, COVID-19 salgınının Türkiye ekonomisine olan olumsuz etkilerini sınırlamak amacıyla, finansal piyasaların, kredi kanalının ve firmaların nakit akışının kesintisiz ve sağlıklı bir şekilde işlenmesini sağlamak için harekete geçmiştir. Bu amaçla, 17 Mart 2020 tarihli Para Politikası Kurulu toplantısında politika faiz oranı 100 baz puan indirilerek %9,75 seviyesine çekilmiştir (TCMB, 2020). Ayrıca, 17 Mart, 31 Mart ve 17 Nisan 2020 tarihlerinde, Covid 19 salgınının ekonomik ve finansal etkilerini azaltmak için tedbir paketleri duyurulmuştur. Bu tedbirler dört ana hedefe odaklanmıştır: Bankaların TL ve yabancı para likidite akışında esneklik sağlanması, Reel sektöre kesintisiz kredi akışının temin edilmesi, İhracatçı işletmelerin desteklenmesi, Reeskont kredi düzenlemeleri ile ihracatçı firmaların nakit akışının güçlendirilmesi, Devlet iç borçlanma senetleri piyasası likiditesinin desteklenmesi (TCMB, 2020). Bu önlemler, ekonomik istikrarın korunması ve salgının ekonomi üzerindeki etkilerinin azaltılması yönünde atılmış önemli adımlardır.

1.2. Covid 19'un Etkisi

Covid 19, bulaşma oranı yüksek ve ciddi kayıplara sebebiyet verecek potansiyelde, küresel çapta milyonlarca kişiyi etkileyen bir virüs olarak insan sağlığını olumsuz yönde etkilemiştir. Covid 19 virüsü her kişide farklı görülen semptomlar sebebiyle bu hastalığı hafif ve orta düzeyde hastaneye kaldırılmadan atılanlar olduğu gibi ağır düzeyde bu virüsü geçirip maalesef hayatlarını kaybedenlerin sayısı da oldukça fazladır. Yüksek ateş, yorgunluk, şiddetli ağrılar, tat ve koku kaybı hastalarda yoğun olarak görülen belirtiler arasındadır. Bu belirtiler insan sağlığını dolayısıyla da günlük yaşantıyı olumsuz etkilemektedir. Ayrıca bu virüs, ciddi kronik rahatsızlığı olan kişileri ve 60 yaşın üstünde olan kişileri daha fazla etkilemiştir.

Ülkemizde 11 Mart 2020'de ilk vaka Sağlık Bakanlığı tarafından tespit edilip açıklanmıştır. Virüse bağlı olarak ilk ölümün gerçekleştiği tarih ise 15 Mart 2020'dir. Ancak Dünya Sağlık Örgütü, Türkiye'de gerçekleşen ilk ölüm tarihini resmi olarak 11 Mart 2020 tarihini kaydetmiştir.

Bulaşıcı hastalığı önlemede ve hastalığın yayılmasını yavaşlatmada aşının sunmuş olduğu tedavi maliyet ve güvenilirlik açısından diğer yöntemlere kıyasla ön plana çıkmıştır. Bu yüzden günümüzde pandemi olarak kabul edilmiş Covid-19 salgınına karşı bir aşının geliştirilmesi önem arz etmekteydi. Bu durumda, hükümetlere bağlı sağlık örgütleri ve ilaç firmalarının farklı tip aşıları çıkartması da çok zaman almadı. Farklı yöntemler ve stratejiler

kullanılarak toplumu aşı olmaya sevk eden hükümetler, Covid 19 salgının pandeminin ilk günlerine göre etkisinin hızlıca azalmasına ve halkın gündelik yaşama daha hızlı dönmesine yardımcı olmuştur.

Özetlenecek olursa; Covid-19 virüsünün neden olduğu koronavirüs hastalığının dünya çapında yayılması sonucunda ilan edilen pandemide, ülkelerin aldıkları tedbirler neticesinde kimi ülke bu krizi daha az zararla atlattırken, yaşanan pandemiye ciddiye almayıp gerekli önlemleri almakta geç kalan ülkeler gerek sosyal açıdan gerek ekonomik açıdan birçok sorun ile karşı karşıya kalmış ve hem pandemi hem de pandeminin yarattığı sorunlar ile mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Bu krizi yönettiklerinde elde edilen sonucun başarılı veya başarısız olması durumuna göre işletmeler yaşanan bu krizden ders alarak yaşanan pandeminin süresinin uzaması ve tekrarlayacak olması durumunda nasıl ayakta kalabileceklerinin bilincinde olarak faaliyetlerini sürdürmeye devam edeceklerdir.

1.2.1. Covid 19'un İşletmelerin Faaliyetlerine Genel Etkisi

İşletmeler, faaliyetlerini sürdürürken farklı riskler ve krizlerle karşılaşabilirler. Risk ve kriz kavramları birbirinin yerine de kullanılabilir. Ancak risk ve kriz kavramları birbirini tamamlayan kavramlardır. Diğer bir deyişle risk, gelecekte olacak bir durumu tanımlar, kriz ise gelecekte olacak dediğimiz riskin vuku bulması, meydana gelmesidir. İşletmelerde, risk denildiğinde, finansal risk, stratejik risk, operasyonel risk ve dış çevre riskleri akla gelir. İşletmeler, bu riskleri minimize etmek veya yok etmek üzerine risk yönetimi çalışmaları yaparlar.

Bir kurumun faaliyetlerinden bağımsız olarak ortaya çıkan, yasal düzenlemeler, doğal afetler, salgın hastalıklar ve savaşlar sistematik veya dış çevre riskine örnek olarak verilebilir. Sistematik risk olan salgın hastalıklar, 2019 yılında ortaya çıkan Covid 19 ile krize dönüşmüştür. Bu krizin en az hasar ile atlatılması ise kriz yönetiminin kapsamına girmiştir. Covid 19 salgının etkisi işletmeden işletmeye değişmekle birlikte, iş süreçlerinin yeniden gözden geçirilmesine neden olmuş ve yeni normal olarak ifade edilen koşullara ayak uydurmak yeni kararların alınmasını gündeme getirmiştir.

Dünyanın önde gelen denetim ve danışmanlık hizmeti veren şirketlerden Deloitte'nin, "Covid 19'un İşletmelere Olan Finansal Etkileri ve Çözüm Önerileri" başlıklı raporunda işletmelerin bu dönemde yaşadıkları sorunlar açıklanmıştır. Raporda belirtilen sorunlar ve nedenleri kısaca şu şekilde özetlenmiştir (Deloitte, 2020).³

³ Deloitte (2020). COVID-19'un İşletmelere Olan Finansal Etkileri ve Çözüm Önerileri, [Erişim: 10.12.2022,

- Belirsiz talepler ve bozulan tedarik zinciri, işletmelerin nakit ve işletme sermayesi sorunları yaşamasına neden olmuştur.
- Ayrıca tedarikçilerin, üreticilere kritik bileşenleri teslim edememelerinden dolayı üretim sürecinde gecikmeler ve durmalar yaşanmıştır.
- Tüketici taleplerinde yaşanan gerileme durumundan dolayı işletmelerin stoklarında yığılmalar meydana gelmiş ve bu durum işletme envanterlerinin temizlenmesi giderek zorlaştırmıştır.
- İşletmelerin nakit sıkıntısı çeken müşterilerden olan alacaklarını zamanında tahsil edememeleri de önemli bir sorun olmuştur.
- Kısa vadeli nakit akışı kısıtlamalarından dolayı tedarikçi ödemelerinde yaşanan gecikmeler, vadeli çeklerde yaşanan tahsilat sorunları da diğer sorunlar arasında belirtilmiştir.
- Ayrıca vadeli çeklerin işletmeler tarafından teminat gösterilmesinden dolayı vadeli çeklerin ödenmemesi sonucunda finansman sorunları yaşanmış ve bunların da hukuki sonuçları ortaya çıkmıştır (Deloitte, 2020).

Salgın devam ederken erken dönemde, Covid 19 pandemisinin işletmelerin ekonomik faaliyetlerini ve performanslarını nasıl etkilediğine yönelik yapılan çalışmalarda, salgın sürecinde işletmelerin üretimlerinde belirgin düşüşler yaşandığı, karlılık, büyüme ve nakit akışı gibi finansal göstergelerin hemen hemen tamamının olumsuz etkilendiği ve finansal piyasalarda önemli dalgalanmalar gözlemlendiği belirtilmiştir (Can 2021,s: 837).

ILO (International Labour Organization), Covid-19 ve iş dünyası 3. Baskısı yapılan, güncellenmiş tahminler ve analizin yer aldığı brifing notunda pandemiden en çok etkilenen sektörleri ve temel istihdam durumunu küresel tahminler ile bir tabloda açıklamıştır. İşverenler ve kendi hesabına çalışanlara ilişkin verilerin yer aldığı bu tabloda sektörlerin pandemiden hangi düzeyde etkilendiği açıklanmıştır (Kara, 2020).

<https://www.timder.org.tr/haber/Sektorden-Haberler/Covid-19-un-Isletmelere-Olan-Finansal-Etkileri-ve-Cozum-Onerileri/1925>] ve [\[https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/tr/Documents/financial-advisory/COVID-19-un-isletmelere-olan-finansal-etkileri.pdf\]](https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/tr/Documents/financial-advisory/COVID-19-un-isletmelere-olan-finansal-etkileri.pdf)

Tablo 1.1. Sektörlerin COVID-19 Krizinden Etkilenme Dereceleri

Sektörler	Üretim Miktarları
Toptan ve perakende ticaret	Yüksek
İmalat	Yüksek
Emlak; idari ve destek hizmet faaliyetleri	Yüksek
Konaklama ve yiyecek hizmetleri	Yüksek
Sanat, eğlence, dinlence, spor ve diğer hizmetler	Orta-Yüksek
Ulaştırma, depolama ve haberleşme	Orta-Yüksek
İnşaat	Orta
Finans ve Sigorta Hizmetleri	Orta
Madencilik ve taş ocakçılığı	Orta
Tarım, ormancılık ve balıkçılık	Düşük-Orta
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	Düşük
Eğitim	Düşük
Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik	Düşük
Kamu hizmetleri (elektrik, gaz vb. üretimi ve dağıtımı)	Düşük

Kaynak: (Kara, 2020: 272)

Yukarıdaki tablodan da anlaşıldığı üzere her sektörün krizden etkilenme düzeyi farklılık göstermektedir. Tabloya göre, toptan perakende, imalat, emlak, konaklama, ulaştırma, sanat, eğlence ve spor sektörü yüksek seviyede salgından yüksek seviyede etkilenmiştir. Sektör bazında Covid 19'un etkileri aşağıda daha detaylı olarak ele alınmıştır.

1.2.2. Covid -19'un İşsizlik, İstihdam ve İşgücüne Etkisi

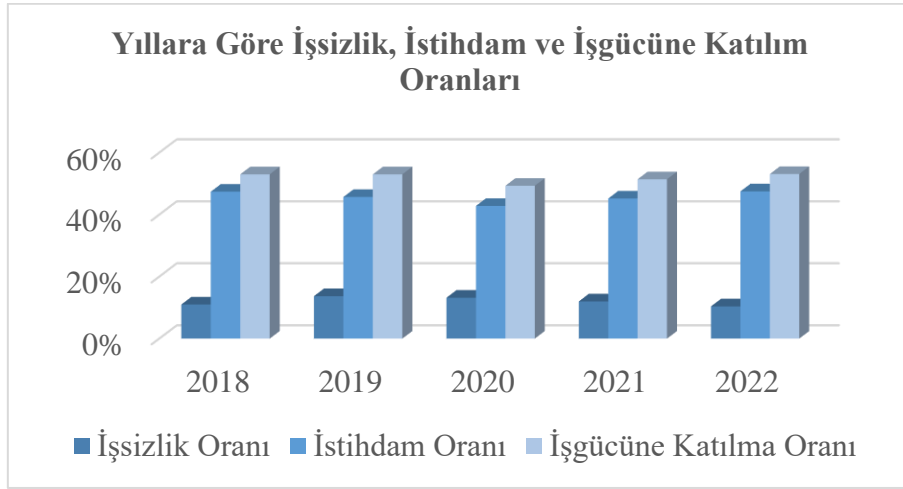
Yukarıda Covid 19'un işletmeler üzerindeki genel etkisi ele alınmıştır. Bu başlık altında Covid 19'nun İşsizlik, istihdam ve işgücüne olan etkisi ele alınacaktır. Salgının etkilerinin azaltılması amacıyla alınan önlemlerin başında çalışma saatlerinin kısaltılması, hibrit çalışma düzeni, faaliyetlerin sınırlandırılması, bazı işletmelerin tamamen kapatılması gelmektedir. Bu alınan önlemler doğal olarak çalışanları yakından etkilemiştir.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve TÜİK verilerine göre küresel işsizlik oranlarında ve istihdam kayıplarında artış yaşanmıştır.

ILO (2020), Çalışma Dünyası ve Covid 19 başlıklı yayınlamış olduğu özette salgının, işçilerin ve ailelerinin refah seviyesini etkilediği ifade edilmiştir. Ayrıca özette kayıt dışı çalışan ve sosyal güvencesi olmayan, mülteciler ve göçmenlerin bu dönemde ağır darbeler aldığı vurgulanmıştır (ILO, 2020, The World of Work and COVID-19 Summary).

Salgının devam ettiği dönemde işsizler iş arama sürecine ara vermişlerdir ve bu durum da işgücüne katılımın azalmasına neden olmuştur. Kısıtlamaların ve bulaşma riskinin dışında ekonomik anlamda bir belirsizliğin olması, kişilerin yakınlarını kaybetmeleri ile yaşadıkları yas

süreci, bakıma muhtaç bebek ve yaşlıların sorunları gibi faktörler de işgücüne katılımı olumsuz etkilemiştir. TÜİK verilerinde göre, COVID 19'un yoğun yaşandığı yıllardaki işgücü ve istihdam oranları aşağıdaki grafikte verilmiştir.

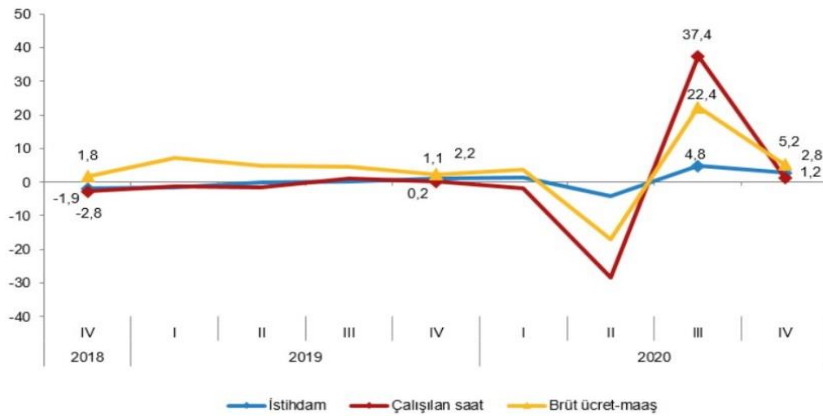

Grafik 1.1. TÜİK Yıllara Göre İşsizlik, İstihdam ve İşgücüne Katılım Oranları

Kaynak: (TÜİK, 2018 , 2019 , 2020, 2021, 2022)

Grafik 1.1. TÜİK İşgücü İstatistikleri verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur. Yukarıdaki grafiğe göre, Covid 19 salgının en yoğun olduğu yıl olan 2020 ve 2021 yılında işsizlik oranında önemli bir düşüşün olmadığı, ancak iş gücüne katılma oranı ve istihdamda bir düşmenin olduğu görülmektedir. Bu grafikten anlaşıldığı üzere, Türkiye’de Covid 19 salgını döneminde hükümet tarafından alınan önlemler nedeni ile işten çıkarmalar yapılmamıştır. Ancak yeni işe alımlar bu dönemde diğer dönemlere göre daha az yapılabilmektedir.

TÜİK İşgücü girdi endeksleri çeyreklik değişim oranlarına göre, 2020 Mart ayında ilk vakanın ülkemizde görülmesiyle birlikte istihdam, çalışma saatleri ve brüt ücret-maaş azalmıştır. Bunu gösteren grafik ise aşağıdaki gibidir.

Grafik 1.2. İşgücü girdi endeksleri çeyreklik değişim oranları (%), IV. Çeyrek 2020

Kaynak: TÜİK, (2021), İşgücü Girdi Endeksleri, IV. Çeyrek: Ekim - Aralık, 2020

Grafikten de anlaşıldığı üzere pandemide alınan tedbirler ve kısıtlamalar kapsamında çalışma saatlerinin düşürülmesi ile kısmi süreli çalışmaların ve brüt ücret-maaşın da buna göre şekillenmesiyle birlikte istihdamda azalış görülmüştür. Pandemi ile mücadelede alınan önlemlerin işe yaraması, aşının bulunmuş olması ve pandeminin etkisinin azalmasıyla birlikte kısıtlamaların da kalkmış olması çalışma saatlerinde ve brüt ücret-maaşın yeniden düzenlenmesini gerektirmiştir. Şartların normale dönüşüyle orantılı olarak 2020 yılı 3.çeyrekte çalışma saatlerinin artmasıyla birlikte brüt ücret-maaş ve istihdam da artış göstermiştir.

1.2.3. Covid-19'un Sektörler Üzerindeki Etkisi

Covid 19 salgının ilk bakışta işletmelere olan etkisi olumsuz değerlendirilmekle birlikte, bazı işletmelerin veya sektörlerin tam tersi olumlu yönde etkilendiği bilinmektedir. Bu bölümde Covid 19'un sektörlere olan etkisi ele alınmıştır.

TUİK'in yayınlamış olduğu Sektör Bilançoları ilk kez 2009 yılında üretilmiştir. İlk olarak 2009-2019 yılları için üretilmiş, sonrasında ise kapsam hep 2009 yılından başlayacak şekilde bu bilançolar hazırlanmıştır. Bu bilançolar aracılığıyla her sektördeki girişim sayısı, girişim türü, ekonomik faaliyetlere göre bilançoları ve gelir tabloları görülebilmektedir. 2019 yılı Sektör Bilançosunda firma sayısının sektörlere göre dağılımında en fazla firma girişim sayısı payı %30,9'luk oran ile ilk sırada toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü yer almıştır. Bu sırayı ise İmalat sektörü %15,8 olarak takip etmiştir. İmalat sektörlerinin alt sektörlerinden toplam girişim sayısı içindeki payda ilk üç sırayı alan alt sektörler: metal ürünleri imalatı, gıda ürünleri imalatı ve giyim eşyalarının imalatı olmuştur (TUİK, 2020, Sektör Bilançoları- 2019). Covid 19'un en çok etkisinin görüldüğü 2020 yılında ise 2019 yılına göre sıralama değişiminde bir fark görülmemiştir. Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü %32,6 ile bir önceki seneden daha fazla bir oranda toplam girişim sayısı içindeki payı en yüksek olan sektör olarak yerini ilk sırada almıştır. İmalat sektörünün payı ise bir önceki yıldan yüksek olarak %16,3 olarak gerçekleşmiştir (TUİK, 2021, Sektör Bilançoları – 2020).

Covid 19 aşısının bulunması ve normalleşmenin başladığı 2021 yılında toplam girişim sayısı sıralaması önceki yıllarla aynıdır. Toptan ve perakende ticaret sektörü bir önceki yıl ile aynı pay oranına sahip olarak ilk sırada yer almıştır. (%32,6) İkinci sırada yer alan sektör yine İmalat sektörü olup, 2021 yılında toplam girişim sayısı içindeki payı ise %16,4 olarak gerçekleşmiştir (TUİK, 2022, Sektör Bilançoları – 2021). Pandeminin etkilerinin azaldığı, kısıtlamaların kalktığı ve normalleşmenin başladığı 2022 yılında ise, hazırlanan sektör bilançosuna göre önceki yıllara göre toplam girişim sayısı içindeki paylara göre sektör sıralaması değişmemiştir. Toptan ve perakende ticaret sektörü %32,4 ile ilk sırada yer alırken

imalat sektörü ise %16,5 olarak gerçekleşmiştir (TUİK, 2023, Sektör Bilançoları – 2022). Buna göre TUİK'in resmi sayfasında yayınlanmış olan Sektör Bilançolarına göre yıllar itibariyle bir karşılaştırma yapıldığında toplam girişim sayısındaki paya göre en çok payı alan sektörlerin sıralamasının Covid 19 pandemisine rağmen değişmediği ve oranların ise hemen hemen aynı oranlarda olduğu sonucuna varılmıştır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Covid 19 salgınının sektörlere etkisini Sektör Özetlerinde her bir sektör için ayrı ayrı geniş çaplı bir şekilde özetlemiştir. ILO'ya göre, salgın nedeniyle en çok etkilenen sektörler arasında turizm, perakende satış, hizmetler ve imalat bulunmaktadır. Bu sektörlerde işgücü yoğun olduğundan ve fiziksel mesafenin sağlanmasının zor olmasından dolayı iş kayıpları yaşanmıştır. İşgücüne katılımın azalışı, istihdamın azalışı salgının etkileri arasında sayılmıştır. Ayrıca, salgının yayılma riskini azaltmak için uygulanan kısıtlamalar, bu sektörlerdeki işletmelerin gelirlerinde ciddi düşümlere yol açmıştır. ILO ayrıca, bu durumun, özellikle düşük gelirli ve geçici işçiler olmak üzere çalışanların ve ailelerinin sosyoekonomik durumlarını olumsuz etkilediğini belirtmektedir.

1.2.3.1. Tarım Ormancılık ve Balıkçılık Sektörü

ILO'nun Covid 19 Tarım ve Gıda Güvenliği Üzerindeki Etkisi ile ilgili 17 Nisan 2020'de yayınlamış olduğu sektörel özete göre pandeminin başlangıcında gıda tedariki aşamasında belirgin bir aksaklık yaşanmasa da sınır ötesi ve ülke içerisinde hareket kısıtlamalarının ve iş gücü sorunlarının olmasından dolayı lojistik zorlukların yaşanabileceği belirtilmiştir. Uzun vadede gıda tedarik aşamasında yaşanabilecek kesintilerin taze meyve, sebze, et, balık, süt gibi çabuk bozulabilecek yüksek değerli ürünlerin etkilenebileceği ifade edilmiştir. Yaşanan bu sağlık krizinin, çiçekçilik gibi alt sektörlerde istihdam kaybına sebebiyet verdiği ve bu sektördeki iş kalitesindeki azalışın tedarik zincirinde iş kaybına neden olabileceği belirtilmiştir. Yaşanması muhtemel bu olumsuz etkileri en aza indirebilmek için tarımsal üretimin desteklenmesi ve işçilerin çalışmaya devam etmelerini sağlamak için acil durum önlemleri alınarak tarım-gıda işletmelerinin desteklenmesi gerektiği önerilmiştir. Tarımsal üretim, küresel istihdamdaki azalan payına rağmen büyümeye devam ettiği belirtilmiştir (ILO, 2020).

TUİK'in 2020 bitkisel üretim istatistikleri haber bülteninde yapılan açıklamada bir önceki yıla göre tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde %8,7, sebzelerde %0,3, meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde %5,8 oranında artış olduğu ifade edilmiştir. (TUİK, Bitkisel Üretim İstatistikleri, 2020)

TUİK'in 2020 hayvansal üretim istatistikleri haber bülteninde yapılan açıklamada bir önceki yıla göre artış gözlemlendiği açıklanmıştır. Bu bültene göre 2020, büyükbaş hayvanlar

arasında yer alan sığır sayısı %1,6 artarak 17.965.000'e, manda sayısı %4,5 artarak 192.489'a yükselmiştir. Küçükbaş hayvanlar arasında yer alan koyun sayısı bir önceki yıla göre %13 oranında artarak 42 milyon 127 bin baş, keçi sayısı ise yine bir önceki yıla göre %7 oranında artarak 11 milyon 986 bin baş olarak gerçekleşmiştir (TUİK, Hayvansal Üretim İstatistikleri, Aralık 2020 (Düzeltilmiş), 2020).”

ILO ve TUİK açıklamalarından hareketle bu sektörde gerçekleşen gelişmeler kısaca özetlemek gerekirse, Covid 19 öncesi dönemde tarım ve hayvancılık sektöründe genellikle istikrarlı bir büyüme gerçekleşmiştir. Tarım ürünlerinin verimliliğinde ve üretim miktarlarında artış görülmüştür. Hayvancılık sektöründe ise üretimde artış gözlemlenmiştir Bu dönemde ihracatın artmasıyla tarım ve hayvancılık sektörüne olan talep artmıştır. Ancak pandemi döneminde özellikle 2020 yılının başlarında bu sektörde bazı zorluklar yaşanmıştır. Alınan önlemler ve kısıtlamalardan dolayı işgücü kaybı yaşanmıştır ve tarım ürünlerinin üretim süreçleri sekteye uğramıştır. Lojistikte yaşanan sorunlar, tedarik zincirindeki sorunlar sebebiyle tarım ürünlerine olan talep artmış ve fiyatlarda da artış yaşanmıştır.

Aydın ve Güner (2020), COVID-19 salgınında artışın yaşandığı ve sert önlemlerin alınarak uygulanmasıyla 2020 yılının ilk 6 ayında, Türkiye'nin tarım ürünlerinde dış alıma yönelik bir görünüş sergilediği sonucuna varmıştır. Bahsedilen bu çalışmada Türkiye'nin “2020 yılı Ocak-Haziran aylarında tarım ve ormancılık alanında toplam 2,7 milyar dolar ihracat yaparken, toplam 5,2 milyar dolar ithalat yaptığı” sonucuna varılmıştır Aydın ve Güner (2020).

Covid-19'un su ürünlerine, balıkçılık sektörüne olan etkisi ise Çöteli (2020) “2020'nin ilk aylarından beri tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19'un su ürünleri üretimini önemli derecede etkilemekle beraber, küresel anlamda su ürünleri ticaretinde kilit konumda olan ithalat ve ihracatçıların olumsuz yönde etkileyeceği” ifade etmişlerdir. Ülkemizde su ürünleri yetiştiriciliğinde, 2020 yılının ilk aylarında hava şartlarının uygunluğu sayesinde balık hasadının planlanan tarihten önce yapılmış olması Covid-19'un üretim miktarına etkisini önlemiştir. Fakat salgın süresince dünya çapında su ürünleri ticaretinde gerçekleşen sıkıntı ve hatta iptallerden dolayı ülkemizde de 2020 yılında özellikle su ürünleri ihracatında daralma olacağı tahmin edilmiştir (Çöteli ,2020:15).”

Kısaca Covid 19 sürecinde tarım ürünlerinde ve hayvansal ürünlerin üretiminde artış yaşanmasına rağmen, özellikle yaş sebze meyve, et, balık gibi çabuk bozulan tarımsal ve hayvansal ürünlerin transferindeki zorluklardan ve de tarım-hayvancılık işçilerinin tam kapasite çalışmamlarından ve lojistik süreçlerdeki aksamalardan dolayı olumsuz etkilenmiştir.

1.2.3.2. İmalat ve İnşaat Sektörü

İmalat sektörü, ekonomi için oldukça önemli olan bir sektördür. Bu sektör, sanayileşmenin temel taşlarından birisidir. Ülkelerin ekonomik olarak büyümelerine, istihdamına ve genel refahına büyük katkılar sağlamaktadır. Bu sektörde üretilen ürünler yüksek katma değer yaratarak milli gelire önemli katkılar sağlamaktadır. Çok sayıda iş imkânı olan bu sektörde işgücüne katılım, istihdam oldukça fazladır.⁴ Ülkelerin ihracatının büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Üretilen malların uluslararası pazarlarda satılması ülkelere döviz kazandırmaktadır. İmalat sektörü üzerinde otomasyon, yapay zekâ, robot teknolojisi gibi teknolojilerin uygulanarak geliştirildiği de görülmektedir. Sanayisi gelişmiş ülkelerde yaşam standartlarının da yüksek olduğu bilinen bir gerçektir. Bu sektörün gelişmesi demek ülkenin gelişmesi demektir.⁵

Covid 19'un diğer sektörlerde olduğu gibi bu sektörde de önemli etkileri olmuştur ve bu sektörde faaliyetlerini sürdüren işletmeler üretimde kesintilerin yaşanması, tedarik zinciri sorunları, satışlarda düşüş yaşanması gibi sorunlarla karşı karşıya gelmişlerdir.

Amerika'da Ford, General Motors ve Fiat Chrysler pandemide faaliyetlerini geçici olarak durdurmuşlardır. Covid 19'un başladığı Çin'den parça akışının engellenmesi tedarik zincirinde ciddi aksamalara neden olmuştur. Bundan dolayı üretimler gecikmiştir ve maliyetler de artmıştır. ILO'nun 2020 Sektörel Özeti'ne göre, pandemi öncesinde otomotiv endüstrisi iklim değişikliği, teknolojik ilerlemeler, demografik değişimler, ticari çalkantılar ve belirsizlikler gibi faktörler nedeniyle ciddi aksamalar ve yapısal değişimler yaşıyordu ve genel olarak düşük satış rakamları yeni araç üretimini yavaşlatmıştı. Özellikle, elektrikli araçlara geçişin Almanya'da 400.000 iş kaybına yol açacağı tahmin ediliyordu. Bu bağlamda, COVID-19, zaten hassas bir dönemde otomotiv endüstrisine ek baskılar eklemiş ve mevcut sorunları daha da derinleştirmiştir. (ILO, 2020, Sektörel Özeti)

Covid 19 salgın sürecinin imalat sektörü üzerine etkisi birçok akademik çalışmada ele alınmıştır. Bu çalışmalardan bir tanesi, Ergün ve Üçoğlu (2022) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada, BİST'te kayıtlı tekstil, deri ve giyim eşyası sektöründeki firmaların finansal

⁴ “2021 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında imalat sektöründe 229 bin 337 işyeri için veri derlenmiş olup, bu işyerlerinde toplam 4 milyon 305 bin 596 çalışan tespit edilmiştir. Araştırma kapsamındaki işyerlerinin yüzde 16,3'ü, çalışanların yüzde 28,9'u imalat sektöründedir. Çalışan oranı işyeri oranına göre daha fazladır. Ülkemizdeki yaklaşık olarak her 3 çalışandan 1'inin bu sektörde çalıştığı anlaşılmaktadır. İmalat sanayinin de gelişmesiyle birlikte, ülkemizin ekonomik yapısı içinde önemli bir paya sahip olan imalat sektörünün, araştırma verileri ışığında, işgücü piyasasında da aynı derece öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır (Türkiye İş Kurumu, 2021 Yılı İmalat Sektörü İşgücü Piyasası Raporu, S.9).”

[Erişim: 17.05.2024, <https://media.iskur.gov.tr/51149/imalat-sektoru.pdf>]

⁵ Po La T, H. (2011). TÜRKİYE EKONOMSİNDE İMALAT SANAYİ. Dicle Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1(2), 24-39. (S.25) [Erişim: 17.05.2024, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/duibfd/issue/32248/357883>]

raporlarında Covid-19 pandemisinin yaratmış olduğu etki araştırılmıştır. Bu sektörlerde yer alan 21 işletmenin 2019 ve 2020 yıllarına ait finansal tabloları ve dipnotlarından faydalanılmış ve elde edilen veriler yatay analiz, rasyo analizi ve içerik analizine tabi tutulmuştur. İncelenen 21 işletmeden 13 tanesinin pandemi yılında hasılatlarında düşüş yaşandığı gözlemlenmiş ve bu durumun kârlılığa etkisinin olumsuz yönde olduğunu ifade edilmiştir. Ayrıca finansman giderlerinde yaşanan artış ve kur farkı giderlerinin de kârlılığa olan etkisinin olumsuz yönde olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışma kapsamında nakit akış tabloları değerlendirilen işletmeler arasından 13 tanesinin işletme faaliyetlerinden nakit akışlarında azalma olduğu gözlemlenmiş ve bu durumun pandeminin çeşitli etkilerinden dolayı nakit akışlarına yansıyan durumun doğal bir sonucu olduğu ifade edilmiştir. Pandeminin yarattığı belirsizlik sebebiyle daha likit kalmak isteyen firmaların borçlanmaya giderek yabancı kaynaklarını arttırdıkları ve bu durumun da finansal riskleri de arttırdığı sonucuna varmışlardır. Yabancı kaynak kullanımının yarattığı risklerin uzun vadede takip edilmesi gerektiği önerilmiştir.

Bir diğer çalışma Bayraktar (2020) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada pandeminin etkileri özelinde BİST imalat sektörü işletmeleri üzerine yönelik etkisi araştırılmıştır. 11.03.2020 tarihini yani virüsün ülkemizde duyurulduğu tarih çalışmada baz alınarak bu tarihten 130 gün öncesi ve 130 gün sonrasındaki süreç incelenmiştir. Çalışmada 2020 yılı Ekim ayı ve sonrasında piyasadaki sürecin olumlu olduğunu ve bu durumun ekonomik sürecin iyileşmesi olarak açıklandığını belirtmiştir. Çalışmada, pandeminin olumsuz etkilerinin azaltılmasıyla imalat sektöründe istihdam da artış yaşandığını ve bu durumun da büyümeye olanak sağlayarak iyileşme sürecinin devam edeceği sonucuna varılmıştır.

Yücel ve Durak (2021), BİST İmalat sektörü işletmelerinin, 2019 ve 2020 yıllarının ilk 6 aylık tablolarından elde edilen verilerle likidite oranları, faaliyet oranları, mali yapı oranları ve karlılık oranları Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi kullanılarak analiz etmişlerdir. Çalışmanın sonucunda, imalat sektörü işletmelerinin hasılat ve karlılıklarında düşüş olduğu görülmüş ve alt sektörlerin bu pandemiden farklı etkiler aldığı gözlemlenmiştir. Ana metal sanayi ve tekstil giyim eşyası deri sektörlerinde karlılık oranları ve hasılatlarda düşüş yaşanırken, dezenfektan, test kiti, ambalaj ürünleri üreten işletmelerin bu süreçten olumlu yönde etkilendiği görülmüştür. Ayrıca gıda sektörü işletmeleri karantina kısıtlama ve kapanma sebebiyle olumlu etkiler alırken, bu kapanmalar sonucunda uzaktan eğitime geçilmesiyle kâğıt ürünleri ve basılı yayınların satışlarında azalma olduğu için kâğıt sektörü işletmeleri ise olumsuz yönde etkilenmiştir. Bu durum bazı sektörlerin yaşanan pandemideki krizi fırsata çevirmesiyle olumlu etkiler aldığı sonucuna varılmıştır.

Karakaş ve Fidancan (2022), çalışmalarında imalat sektörü işletmelerinin pandemiye karlılık oranlarının etkilenip etkilenmediğini görebilmek için oran analizi yöntemini kullanarak pandemi öncesi ve pandemi sonrası durumu karşılaştırmışlardır. Faaliyet karlılığına göre en olumlu etkilenen işletmelerin giyim eşyaları sektörü işletmeleri olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Brüt satış karlılığına göre yine giyim eşyaları sektörü olumlu etkilenmiş ve net karlılık oranına göre ise kimyasal ürünlerin üretiminde faaliyet gösteren işletmelerin olumlu etkilendiği sonucuna ulaşmışlardır. Özetle; pandemi sürecinin karlılık oranlarına etkilerinde çok olumsuz bir durum yaşanmadığını ortaya koymuşlardır.

Tanç vd. (2022) tarafından yapılan çalışmada Altman Z – Skor Modeli kullanılarak BİST imalat sektöründeki toplamda 175 işletmenin, finansal oranları incelenmiştir. Çalışma kapsamında incelenen 175 işletmenin 66'sının yaşanan pandemiden etkilenmediği ancak inşaat işletmelerinin pandemiden olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

İnşaat sektörü, ülkemizde önemli sektörlerden birisidir ve bu sektörde faaliyet gösteren işletmeler küçük ve orta ölçekli işletmelerdir. Ülkemizde konut ihtiyacı oldukça fazladır. Özellikle son zamanlarda yabancı uyrukluların ülkemize gelerek gayrimenkul edinimi yoluyla Türk vatandaşlığı almaları sebebiyle ülkemizde konuta olan ihtiyaç daha da artmıştır. Derya Başkan vd. (2022), çalışmalarında inşaat sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin finansal durumlarının analizini yaptıkları çalışmalarında Ankara'da inşaat sektöründe faaliyet gösteren 9 şirketin 2019- 2020 yıllarına ait mali tablolarını analiz ederek pandeminin bu sektöre olan etkilerini değerlendirmişlerdir. İncelenen işletmelerin mikro, küçük ve orta ölçekli işletmeler olduğu belirtilmiştir. Yapılan analiz sonucunda incelenen işletmelerde cari oran ortalamasının 2019 yılında %1,5 iken, 2020 yılında %1,38'e düşmesi sonucunun şirketlerin kısa vadeli borçlarında ödeme hususunda sıkıntı yaşayabilecekleri tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucunda araştırma kapsamında incelenen şirketlerin dönen varlıklarında 2020 yılında azalmalar olduğunu ve Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri kaleminin ortalamasında düşüş olduğunu ifade etmişlerdir.

Pandeminin şiddeti ve karantina uygulamalarının zamanlanması ile katılımına bağlı olarak, Covid 19'un inşaat sektörü üzerindeki etkileri değişkenlik göstermiştir. Bazı ülkelerde acil durum tesisleri ve hastanelerin zamanında tamamlanması büyük önem taşıdığı için kriz döneminde bu bazı inşaat firmaları olumlu etkilenmiştir. Ancak birçok inşaat firması likidite sorunlarıyla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) raporlarına göre, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, küçük ve orta büyüklükteki inşaat firmaları (KOBİ'ler) için likidite sıkıntısı sürdürülebilirliklerini tehdit etmiştir. (ILO, 2021, Sektör Raporu).

İmalat sektörünün Covid 19 salgınından nasıl etkilendiği üzerine yapılan çalışmalardan anlaşıldığı üzere; işletmelerin faaliyet alanlarına göre değişmekle birlikte birçok imalat işletmesinde hasılatlarda düşüş yaşandığı ve bu bağlamda karlılığın azaldığı, işgücüne katılımın azaldığı ve istihdamın azaldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca işletme faaliyetlerinden nakit akışlarında azalma olduğu ve yabancı kaynaklarda artış olduğu görülmüştür. İnşaat sektöründeki işletmelerin büyük çoğunluğunun ise Covid 19'dan olumsuz etkilendiği ortaya konulmuştur.

1.2.3.3. Enerji, Elektrik Gaz ve Su Sektörü

COVID-19 salgını ile uzaktan çalışma veya evden çalışma yöntemi daha çok tercih edilmiştir. Bu çalışma biçimi ise kesintisiz enerji akışını gerekli hale getirmiştir. Pandemi boyunca sosyal ve ekonomik faaliyetlerde hayata geçirilen kısıtlamalar elektrik, gaz ve su tüketimini de önemli ölçüde etkilemiştir. Kısıtlamalar ve kapanmalar nedeniyle faaliyetlerini yavaşlatmak veya durdurmak zorunda kalan işletmelerin elektrik kullanımında azalma meydana geldiğini gözlemlenmektedir. Elektrik tüketimi fazla olan büyük fabrikaların, üretim tesislerinin, alışveriş merkezlerinin, ofis binalarının ve otellerin bu kısıtlama ve kapanmalar sebebiyle elektrik tüketimleri de azalmıştır. Benzer sebeplerden ötürü gaz ve su gibi kaynakların kullanımının da azaldığı ifade edilebilir. Bu durum beklenildiği üzere şirketlerdeki üretimi de azalttığı ve enerji şirketlerine yönelik daha az kaynak talebi oluşturduğu için bahsettiğimiz sektörlerde ve enerji sektörlerinde gelir kaybına sebebiyet vermiştir. Bu konuyla ilgili olarak, Zhong vd. (2020), COVID-19 pandemisi sırasında birçok elektrik piyasasında negatif fiyat olaylarının ortaya çıktığını belirtmiştir. Pandemi döneminde elektrik tüketiminin azalması, sistemlerin kesintilere karşı direncini zayıflatmış ve büyük endüstriyel veya ticari tüketicilerin bağlantılarının kesilmesi, operatörlerin talep yanıt programları aracılığıyla sistemin istikrarını korumasını zorlaştırmıştır (Zhong vd., 2020).

Karadağ'ın (2021) elektrik üretimi ve tüketimi üzerine yaptığı çalışmada, pandemi döneminde Türkiye ekonomisinde enerji sektöründe yaşanan gelişmeler şu şekilde açıklanmıştır: 2020 yılının ilk yarısında elektrik tüketimi ve üretimi düşüş eğilimi göstermiştir. Ancak, 2020 yılının üçüncü çeyreğinde konutlar ve sanayi sektöründe kullanılan elektrik miktarında beklenmedik bir artış yaşanmış ve önceki yılın aynı dönemine kıyasla önemli bir iyileşme göstermiştir. Bu durum, Türkiye ekonomisinde uygulanan genişletici para ve maliye politikalarının etkisiyle piyasalarda üretim ve tüketimde canlanmanın yaşanmasına bağlanmaktadır. 2020 yılının son çeyreğinde ise elektrik üretimi ve tüketimi önceki yılın seviyesine geri dönmüştür (Karadağ, 2021:15).

Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'nın (SETA), Covid 19 sürecinde Enerji Politikaları başlıklı 2020 Raporunda Türkiye ve Avrupa ülkeleri elektrik tüketimi açısından kıyaslanmıştır. Yapılan kıyaslamaya göre, "Türkiye'nin Covid 19 sürecinde toplam elektrik tüketimindeki azalma miktarı, birçok Avrupa ülkesinden daha az olduğu ortaya konulmuştur. Diğer bir ifade ile Türkiye'de elektrik tüketimi Avrupa'ya göre daha fazla olmuştur. Bunun başlıca sebebi ise salgının Türkiye'ye Avrupa'dan daha geç ulaşması olarak ifade edilmiştir." (SETA Koronavirüs Krizi Döneminde Enerji Politikaları, 2020: 87)

Türkiye Madencilik Sektörü Gelişim Raporu'na (2020) göre, Covid-19 salgınının dünya madencilik sektöründe olduğu gibi ülkemizde de etkili olduğu vurgulanmıştır. Rapor, 2020 yılında madencilik sektörünün, ihracat rakamlarının 2019 verilerine çok az bir düşüş göstermesini, sektörün hızlı tepki verme yeteneği ve salgının etkilerinin görece azalmasına iş sağlığı güvenliği kültürünün katkısına bağlamıştır (Türkiye Madencilik Sektörü Gelişim Raporu, 2020: 25).

1.2.3.4. Toptan ve Perakende Ticaret Sektörü

Salgının yarattığı belirsizlik ortamı bireyleri stok yapmaya zorlamış ve bu durum alışveriş merkezlerine, süpermarketlere ve online alışverişe olan talepleri artırmıştır.

Gıda perakendeciliği sektörü, istihdam ile ilgili olarak diğer sektörlerle nazaran farklı türde zorluklar yaşamıştır. ILO Sektör Raporuna göre, bu sektörde hem depolarda çevrimiçi siparişlerin teslimatını sağlamak hem de mağazalarda kasada çalışacak personel ihtiyacında bir artış görülmüştür. Bu artış, gıda perakendecilerinin hem artan talebi karşılamak hem de hastalık gibi nedenlerle iş gücü kaybı yaşayan çalışanların yerine yenilerini bulma ihtiyacından kaynaklanmıştır.

Covid-19 salgınının perakende işletmelerini olumlu yönde etkilediği bilinmektedir. Demir (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, toptan ve perakende sektörüne ait likidite oranları ele alınmış ve bu oranların standart değerlerin altında olmasına rağmen, 2019'a göre belirgin bir şekilde iyileşme gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, özellikle BIST 100 içinde yer alan toptan ve perakende sektörü şirketlerinin, Covid-19'un etkisiyle olumlu bir yönde gelişme gösterdiğini göstermektedir (Demir, 2020:428-429).

Keskin Benli ve Özdemir (2023), yapmış oldukları araştırmada, BIST perakende sektörünün 2018 yılından başlayarak 2022 yılı da dahil edilerek pandemi öncesi ve sonrası dönemde işletmelerin finansal performansını, Covid-19 pandemisinin etkilerini değerlendirmişler ve gıda sektöründeki market zincirlerinin (örneğin BIMAS, SOKM, CRFSA, MGROS ve BIZIM) pandemi öncesine göre ortalama olarak daha yüksek finansal performansa sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Pandemi sürecinde zincir marketlerinden bazılarının sanal

mağaza uygulamasına geçmesinin ise olumlu etkileri olduğu gözlemlenmiştir. Örneğin, 2018 ve 2020'de yüksek performans gösteren BIMAS işletmesinin, 2022'de düşük performans göstermesi dikkat çekici bir durum olduğu ve bu durumun, çalışmaya dahil edilmeyen işletmelerin online market ve sipariş uygulamaları ve hükümetin fiyat düzenlemeleri gibi faktörlerle açıklanabileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, pandemi döneminde sokağa çıkma yasağının uygulanmasıyla birlikte gıda dışı sektörlerin öne çıktığı da gözlemlenen diğer sonuçlar arasındadır. Bu durum, VAKKO, MAVI ve TKNSA gibi işletmelerin, 2022'de gıda sektöründe faaliyet gösteren işletmeleri geçtiğini göstermektedir. Bu da tüketici taleplerinin pandemi etkisiyle farklılaştığını işaret etmektedir (Keskin Benli ve Özdemir, 2023:14-15). Sonuç olarak Covid 19 salgını perakende sektörünü olumlu yönde etkilemiştir.

1.2.3.5. Ulaştırma ve Depolama ve Taşımacılık Sektörü

Pandeminin yol açtığı kısıtlamalar, sınırlamalar ulaşım ve taşımacılık sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin faaliyetlerinin aksamasına neden olmuştur. Tüm taşımacılık türlerinin olumsuz etkilendiği bilinmektedir. Yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunda ulaştırma ve depolama sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin Covid-19 pandemisinden olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Perkumiene vd. (2021) tarafından yapılan çalışmada, lojistik ve taşımacılık sektörünün birçok ülkede kritik öneme sahip sektörler arasında yer aldığı ve Covid-19 salgınının bu sektörlerde dünya çapında çeşitli zorluklara neden olduğu belirtilmiştir. Bu zorluklar arasında lojistik ve ulaşım için ek maliyetlerin artması, yolcu seyahatine olan talebin azalması ve teknolojik yeniliklere yönelik artan talep bulunmaktadır (Perkumiene vd. 2021).

ILO Sektör Özeti'nde (2020), özellikle uzun mesafe karayolu yük taşımacılığı ele alınmış; ancak turistik motorlu otobüs işletmeleri gibi, uzun mesafe uluslararası operasyonlar birçok bölgede yüzde yüz oranında azalmış, ulusal uzun mesafe otobüs hizmetleri de önemli düşüşler yaşandığı açıklanmıştır (ILO, Covid 19 ve Karayol Taşımacılığı, 2020).

Ulaşım araçlarında yolcu kapasitesinin azaltılması yan, ön ve arka koltukların birer boşluk bırakılarak yolcu oturma planının yapılması bilet satışlarını azaltmıştır. Ayrıca sefer sayıları da azaltıldığı için yolcular bu durumda planlanan seferlere uymak zorunda kalmışlardır. ILO'nun 2020 tarihli Sektörel Özet raporuna göre, Covid 19 önleme tedbirleri nedeniyle artan maliyetler (örneğin temizlik ve dezenfeksiyon işlemleri) ve karantina ile karantina sonrası dönemlerde yolcu sayısındaki düşüş, bilet gelirlerinde ciddi bir azalmaya sebep olmuştur. Bu süreçte kentsel ulaşım sistemleri de faaliyetlerine devam etmek zorunda kalmıştır (ILO, Covid 19 Ve Şehir İçi Yolcu Taşıma Hizmetleri, Sektörel Özet, 2020).

ILO'nun Sektörel Özeti'ne göre, Covid-19 salgınının sivil havacılık sektörü üzerindeki etkileri hem hızlı hem de derin olmuştur. Salgının getirdiği iptaller, kısıtlamalar ve havayolu şirketlerinin maliyetleri düşürmeye yönelik aldığı önlemler nedeniyle işgücü piyasası önemli ölçüde etkilenmiştir. Sektörün verdiği tepkiler acil ve bazen tek taraflı olmaktan, düşünülmüş ve farklı görüşlerin de alınmasına dayalı çözümlere kadar değişkenlik göstermektedir. Raporda vurgulanan Covid-19'un etkileri arasında azaltılmış çalışma saatleri, ücret indirimleri ve işten çıkarmalar gibi önemli değişiklikler bulunmakta; aynı zamanda çalışanlar arasında yetersiz bilgi ve stres artışı, damgalama ve ayrımcılık gibi sorunlar da yaşanmaktadır (ILO, 2020).

Lojistik sektörü, çalışanlarının sağlığını ve güvenliğini korumak için tedbirlerini artırmak zorunda kalmıştır. Sosyal mesafe yönergeleri, maske takma zorunluluğu ve sürekli yapılan dezenfeksiyon işlemleri gibi önlemler, işlemlerin yavaşlamasına ve operasyonel maliyetlerin yükselmesine neden olmuş ve lojistik alanında, özellikle depo ve dağıtım merkezi çalışanları, pandemi boyunca büyük risklerle karşı karşıya kalmışlardır. Çalışma koşullarının daha elverişli hale getirilmesi ve çalışan haklarının desteklenmesi gerekmektedir.

Pandemi sürecinde birçok işletme geçici olarak faaliyetlerini durdurmuş veya işçi çıkarmak zorunda kalmıştır. Buna karşın, e-ticaretin artması ve evden yapılan alışverişlerin çoğalması, özellikle çevrimiçi siparişlerin teslim edilmesi için gerekli personel sayısında bir artışa sebep olmuştur. Bu da yeni istihdam olanakları yaratılmasına olanak sağlamıştır. Tüketicilerin online alışverişe yönelmesi ile e-ticarette artış yaşanmış ve kargo şirketlerinin iş yükünde artış meydana gelmiştir. Malzeme tedarikinde yaşanan gecikmeler, ürünlerin depolanması ve dağıtılması aşamalarında zorluklar yaşanmasına sebep olmuştur. Kargo hizmetlerinde müşterilerin taleplerine yetişememe, hizmet kalitesinde düşüşe neden olmuştur.

Lojistik faaliyetlerinde salgın sonrasında yaşanması muhtemel değişimler hakkında yapılan bir çalışmada, “COVID-19 salgını sonrası normalleşme sürecinde dış ticarete temassız uygulama imkânlarının artacağı, depolama ile ilgili artacak talepleri karşılayacak çok konumlu, dinamik ama bununla birlikte düşük maliyetli yaklaşımların benimseneceği, tedarik zincirlerine daha iyi eklemlenmiş ve iletişime açık lojistik hizmet sağlayıcıların kullanılacağı ve dijital uygulamalar ile kargo hizmetlerinde talep dalgalanmalarına hızlı uyum sağlayacak modellerin geliştirileceği” ifade edilmiştir. (Senir ve Büyükkeklik, 2020: 644).

1.2.3.6. Mali Kuruluşlar

Mali kuruluşlar denildiğinde ilk akla gelen bankalardır. İş yaşamındaki aksamalar, bankaların hem operasyonel faaliyetlerini hem de bankacılık hedeflerini olumsuz yönde etkilemiştir.

Ramasamy (2020), çalışmasında, "çeşitli kısıtlamalar ve personel sıkıntısı nedeniyle az personelle çalışan banka şubelerinin kapandığını bu durumun, bankaların gelirlerini ve işleyişlerini olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Ayrıca, para yatırma, çekme, kredi sağlama, belge toplama, doğrulama gibi günlük bankacılık faaliyetlerinin de bu durumdan zarar gördüğünü ve COVID-19 döneminde tahsilat oranlarının %60 seviyesinde kaldığını açıklamıştır. Ramasamy'nin çalışmasında ortaya konulan bir diğer konu ise salgın nedeniyle nakit akışının durmasından dolayı müşteriye yapılması gereken ödemelerin yapılamamasıdır. Bankacılık faaliyetlerinde müşteri ile yüz yüze iletişim esastır, ancak Covid 19 kaynaklı karantina ve güvenlik önlemleri sebebiyle banka görevlileri müşteri ve iş ortakları ile doğrudan görüşemez hale gelmiştir ve bu durum, özellikle finansal ürünler konusunda müşteriler arasında güven sorunlarına neden olmuştur. Ramasamy (2020), çalışmasında pandemi döneminde bankacılık sektörünün ciddi iş gücü sıkıntıları yaşarken, personellerin çeşitli rolleri üstlenmek zorunda kaldığını ve bu durumun da onlarda korku ve zihinsel yorgunluğa yol açtığını belirtmiştir. Sağlık riskleri nedeniyle ofise gelmek personel için zorlayıcı bir durum oluştururken, personeller işten çıkarılma riskiyle karşı karşıya kalmıştır (Ramasamy, 2020).

Şenol ve Başer (2022), çalışmalarında Covid 19'un bankacılık sektörüne olan etkilerini incelemiştir. EGARCH yönteminin uygulandığı bu çalışmada, Covid-19 vaka sayılarının volatilité yani dalgalanma derecesine olan etkisinin olumsuz bir etki yaratmış olduğu sonucuna varmışlardır.

Covid 19 salgını internet, dijital bankacılık gibi uzaktan bankacılık teknolojilerine daha fazla yatırım yapılmasını da gündeme getirmiştir ve bankacılıkta farklı bir döneme geçişin önünü açmıştır.

1.2.3.7. Eğitim ve Diğer Sosyal Hizmetler Sektörü

Eğitimin Covid-19 pandemisinden hem olumlu hem de olumsuz anlamda etkilendiğini söylemek mümkündür. Uzaktan eğitim ile eğitimde teknolojik bir dönüşüm yaşanmıştır. Kâğıdın yerini teknolojinin aldığı, böylelikle kâğıt kullanımının azaldığı ve kâğıt israfının bu dönemde azaldığı bilinen olumlu etkiler arasında sayılmaktadır. Bu olumlu etkilerin yanı sıra olumsuz etkileri de olmuştur. Örneğin her öğrencinin teknolojiye erişim gücü aynı olmadığından dolayı bu durum öğrenciler arasında eşitsizliğe sebebiyet vermiştir. Ayrıca yüz yüze eğitimin vermiş olduğu sosyalleşme ve etkileşim dijital ortamda aynı olmadığı için bu da öğrencilerin hem kendi aralarında hem de öğretmenleriyle olan ilişkilerinin farklılaşmasına sebep olmuştur.

Tadesse ve Muluye (2020), çalışmalarında COVID-19 salgınının okullar, öğrenciler, öğretmenler ve ebeveynler üzerinde etkileri büyük olduğunu vurgulamışlardır. Pandeminin,

okullarda mevcut sosyal eşitsizlikleri daha da derinleştirdiğini ifade etmişlerdir. (Tadesse ve Muluye, 2020).

ILO (2020), Covid 19 ve Eğitim Sektörü başlıklı sektörel özetinde ise birçok eğitim sistemi, uzaktan eğitim modeline geçiş sürecinde standart öğretmen kadrosuna maaş güvencesi sunduğunu, çevrim içi (online) uzaktan eğitime geçilmesi ve okulların kapatılması sonucunda, erken çocukluk eğitimi görevlileri, yerine geçen, vekil ve sözleşmeli öğretmenler ile öğretim yardımcıları gibi genellikle geçici iş sözleşmesine sahip eğitim çalışanları arasında iş güvenliği endişelerinin arttığını ve okulların kapanmasıyla birlikte, birçok yedek öğretmen işini kaybettiğini, gelir elde edemediklerini ve sosyal desteklerden yoksun kaldıklarını açıklamıştır (ILO, 2020, Sektörel Özet, Covid 19 ve Eğitim Sektörü).

Covid 19'un etkilerini eğitim anlamında en çok hissedenenler: öğretmenler, öğrenciler ve eğitim kurumlarında çalışan personellerdir. Okulların kapanması ile eğitim kurumlarında sadece öğretmenler değil mavi yaka personeller de (temizlik, kantin, güvenlik, yemekhane, yurt, misafirhane gibi bölümlerde çalışanlar) iş ve gelir kaybı yaşamışlardır. Bu durum geçici olsa bile bu personeller başka iş arayışlarına yönelmişlerdir. Okulların yeniden açılmasıyla birlikte bu alanlarda istihdam yeniden artmıştır.

Demir (2022), Covid-19 salgını sürecinde eğitime olan etkilerini öğretmen görüşlerine göre incelemiştir. Araştırmadaki veriler, farklı alan ve kurumdan 26 öğretmenin görüşlerini yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplamışlardır. Çalışmanın sonucunda, yaşanan pandemi eğitim öğretimde çeşitli olanaklar sunmanın yanında çeşitli olumsuzlukları da doğurduğu ifade edilmiştir. Çalışmaya göre, geleneksel eğitimde kullanılan yöntemlere ek olarak yeni eğitim öğretim araçlarının öğretmen ve öğrenciler tarafından kullanılmaya başlanmasıyla yeni deneyimlere bir zemin oluşturduğu uzaktan eğitimin sunmuş olduğu bir fırsat olarak görülürken çalışmanın sonucunda görülmektedir ki, uzaktan eğitim sürecine dahil olan öğrencilerin kazanmış olduğu bağımsızlık, belirli bir yerle sınırlı kalmadan öğrenme olanağı elde etmesi sürecin önemli avantajları olarak nitelendirilmiştir. Bununla birlikte, öğrencilerin bilişsel açıdan geri kalma riski, sosyal ve duygusal zorluklar yaşama olasılıkları, evden eğitim almanın getirdiği zorluklar, sosyal ortamlarından uzaklaşma durumu ve profesyonel rehberlik eksikliği gibi zorluklar da eğitime yansıyan diğer sonuçlar olarak çalışmada belirtilmiştir (Demir, 2022: 291-292).

Covid 19 süreci yeni eğitim ortamları diyebileceğimiz her yerde, her zaman eğitim anlayışının gelişmesine neden olmuştur. Bu eğitim sistemi ilk bakışta olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmekle birlikte, kendi içinde birçok sorunu da beraberinde getirdiği görülmüştür.

1.2.3.8. Teknoloji, Bilgi ve İletişim Sektörü

Teknolojik dönüşümünün pandemi döneminde hızlanarak daha da önemli hale geldiği bilinmektedir. Gerek uzaktan çalışma olsun gerek uzaktan eğitim ile teknolojiyi kullanmak zorunda olan her birey bir şekilde teknolojiye adapte olmuştur. Sadece bireylerin değil işletmelerin de bu hızlı dönüşüme ayak uydurmaları ile dijital çağa uyum sağlamak zorunda oldukları da bilinen bir gerçektir. “Salgın sürecinde uygulanmaya başlanan uzaktan/evden çalışma modeli ile salgının yayılımı ve bulaşma riskinin azaltılması, çalışanların aileleri ile daha fazla zaman geçirmeleri, özellikle kadın çalışanların çocukları ile daha iyi ilgilenabilmeleri, işe gidip gelirken harcanan zamandan tasarruf sağlanması, çalışanların sürekli denetlenmesi, iş özerkliğinin sağlanması gibi avantajları bulunmaktadır (Serinikli, 2021: 284-285).” Pandemi teknolojinin dönüşümü ile yeni bir adaptasyon sürecine geçilmiş olduğu aşikar olmakla birlikte, literatürde bu dönüşümün sunmuş olduğu avantaj ve dezavantajları tartışan birçok çalışma bulunmaktadır. Buna rağmen çalışmalar birbirinden farklılık göstermektedir.

Serinikli (2021) tarafından yapılan çalışmada, uzaktan/evden çalışmanın işletmelerde enerji tasarrufu ve işgücü maliyetlerinin düşmesi gibi avantajları olduğu belirtilmektedir. Ancak salgın sürecinde bu çalışma modelinin sosyal ilişkilerin azalmasına, iş-yaşam dengesinin bozulmasına, stres düzeyinin artmasına, örgütsel bağlılık, özdeşleşme, iş tatmini ve iş performans düzeylerinin düşmesine ve çocuklu ailelerde kadınların işlerine konsantre olamamasına yol açtığı ifade edilmiştir. Ayrıca, her sektör ve meslek grubu için uygun olmaması da uzaktan/evden çalışmanın bir diğer dezavantajı olarak öne çıkmaktadır (Serinikli, 2021, s. 285).

1.2.3.9. Spor Sektörü

Salgından etkilenen bir diğer sektör de spor sektörüdür. Covid-19 salgını, spor sektörünü çeşitli olumsuz etkilere maruz bırakmıştır. Turnuvaların iptali, maçların ertelenmesi ve sporcuların karantinaya alınması gibi önlemler, sportif faaliyetleri önemli ölçüde etkilemiştir. Dünya genelinde birçok spor liginin ve uluslararası spor organizasyonlarının iptal veya erteleme kararları, ticari veya çok branşlı sportif etkinliklerin benzer şekilde etkilendiğini göstermektedir. Bu zorunlu kararlar, spor dünyasını duraklatmış ve sporcular, takımlar, federasyonlar ve taraftarlar arasında hayal kırıklığına neden olmuştur. Salgın sürecinde spor müsabakalarının iptali, sporcuların hastalığa yakalanmaları ve karantinaya alınmaları, spor endüstrisinde ekonomik kayıplar ve planlamada ciddi aksaklıklara yol açmıştır.

Bilgin (2022), çalışmasında Covid-19’un spor ekonomisinde ciddi krizlere sebebiyet verdiğini ifade etmiştir. Spor faaliyetlerinin ertelenmesi ve iptal edilmesi ile ilgili kararların alınması neticesinde ekonomik krizlerin başladığını belirtmiştir. Özellikle en çok olumsuz

etkilenen spor dalının futbol olduğunu belirten araştırmacı, bu dönemde e-spora olan ilgide artış yaşandığını da gözlemlemiştir. Çalışmasında spor kulüplerinin, mal satışı gerçekteştiren mağazaların ve küresel spor medyasının Covid-19'dan etkilenerek tüm organizasyonların mali yapılarının zarar gördüğünü ifade etmiştir. (Bilgin,2022:48).

ILO'nun sektör özetine (2023) göre, müsabakaların iptal edilmesi veya ertelenmesi, federasyonlar, kulüpler ve ligler için bilet satışları, imtiyaz ve ticari mal satışlarına ek olarak sponsorluk ve yayın gelirlerinde büyük kayıplara neden olmuştur. Bu durum, birçok sporcu için mali güvenliği derinden etkileyerek fonlar, sponsorluklar ve maaşlardan elde edilen gelirleri aksatmıştır (ILO, Sektör Özeti, 2023).

Salgın sürecinde spor müsabakalarının iptali, sporcuların hastalığa yakalanmaları ve karantinaya alınmaları, spor endüstrisinde ekonomik kayıplar ve planlamada ciddi aksaklıklara yol açmıştır. Tokyo 2020 Yaz Olimpiyatları ve Paralimpik Oyunları ertelenmiştir. Sporcuların antrenman yapabileceği salonların kapanması sporcuların müsabakalara, maçlara hazırlanmasını engellemiştir. Spor salonlarında çalışan antrenörler, temizlik görevlileri ve diğer işçiler de salonların kapatılması sebebiyle işsiz kalmışlardır.

1.2.3.10. Sağlık Sektörü

Sağlık sektöründe faaliyet gösteren işletmeler, hastaneler, eczaneler takılması zorunlu olan maskeden, hastaların tedavi edilmesinde kullanılan ilaç ve aşılara kadar toplum sağlığını düşünerek salgının yayılmasını azaltmaya çalışarak virüsle mücadele etmişlerdir. İnce vd. (2021), çalışmalarında hem nitel hem de nicel yöntemleri kullanarak sağlık sektöründe faaliyet göstermekte olan başlıca eczanelerle birlikte veterinerlerin ve gözlük, mercek satış firmalarının Covid-19 dönemindeki ekonomik ve sosyal etkilerini incelenmişlerdir. İnsan sağlığına yönelik faaliyet gösteren sektörlerin, diğer sektörlerden farklı ve özel destek gerektirdiğini vurgulamışlardır. Bu desteğin, pandemiyle mücadele sürecinin sürdürülebilirliği ve başarısı açısından oldukça fazla bir önem taşıdığı ifade edilmiştir. Çalışmada, sağlık sektöründeki firmaların, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine en üst düzeyde uydukları belirtilmiştir. Çalışanlarla birlikte müşterilerini de korumak için alınan tedbirler, toplum ve geri kalan sektörler için emsal teşkil etmektedir. Eczanelerle birlikte veterinerlerin ve gözlük, mercek satış firmalarının ekonomik sıkıntılar ve sıhhi tehditlerine rağmen hizmet sunarak toplum sağlığını koruma konusunda pozitif bir etki yarattıkları da bu çalışmada ifade edilmiştir.

Covid 19 salgını sürecinde sağlık gereçleri satan ve üreten işletmelerin satış hacimleri artış göstermiştir. Devlet özel sağlık kurumlarına Covid hastalarını ücretsiz tedavi etme zorunluluğu getirmiştir. Bu durum özel sağlık kurumlarının satış hacimlerinde daralmaya neden olduğu ifade edilebilir. Ancak bu kurumlar devlet desteği almışlardır. Covid sürecinde

çalışanların iş yükünün artması ve çok mesai yapmaları mesai ücretleri vb. harcamaların artışını gündeme getirmiştir.

Rhyan vd. (2020), Covid 19 salgını etkisinde ABD sağlık sektörünün takibini incelediği çalışmada COVID-19 salgını sırasında sağlık hizmetlerinde önemli bir istihdam kaybı yaşandığını bununla birlikte genişletilen sağlık sistemine rağmen kayıpların belirgin olduğunu ifade etmiştir. Salgının başlangıcında, bazı sağlık hizmeti alanlarının kapasitesinin artırıldığını, pek çok sağlık hizmeti türünün kapatıldığını ve toparlanma sürecinin o süreçte tamamlanmadığını belirtmiştir. Çalışmada özellikle, ayaktan bakım ortamlarında (doktor muayenahaneleri ve diş muayenahaneleri gibi) iş kayıplarının dikkat çektiği belirtilmiştir. Çünkü sosyal mesafe kuralları nedeniyle bu tür ofisler geçici olarak kapatılmıştır. Çalışmada hastaları yüz yüze muayene etmek yerine farklı yöntemlerin kullanıldığı ifade edildiği ifade edilmiştir. Teletıp ve uzaktan sağlanan iletişim tercih edilmiştir. Rhyan vd. (2020), hastanelerde ayaktan tedavi ziyaretlerinin ve acil servis kullanımının hızla azalmanın görüldüğünü belirtmiştir. Gelir kaybı sonucunda, bazı sağlık çalışanlarının işten çıkarılması veya emekliye ayrılması gibi durumlar yaşanmıştır. Bu durum, salgının sağlık sektöründeki etkilerinin ciddiyetini vurgulamaktadır (Rhyan vd.,2020).

1.2.3.11. Mesleki Bilimsel ve Teknik Faaliyetler

Covid-19'un etkilemiş olduğu bir diğer sektör mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörüdür. Bu sektörde yer alan alt sektörler ise 2018 İşgücü Piyasası Araştırması Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler Sektörü Raporu (İŞKUR) şunlardır: Hukuk ve Muhasebe Faaliyetleri, İdare Merkezi Faaliyetleri, İdari Danışmanlık Faaliyetleri, Teknik Test ve Analiz Faaliyetleri, Mimarlık ve Mühendislik Faaliyetleri, Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Faaliyetleri, Diğer Mesleki ve Bilimsel Faaliyetler ve Veterinerlik Hizmetleri (İŞKUR, 2018, s.2) Yapılan çalışmaya göre araştırma kapsamında bu sektörlerde yer alan mesleklerin başında Muhasebeci mesleği ve bu mesleği takiben Avukat, Muhasebe Meslek Elemanı ve Büro Memuru (Genel) mesleklerin yer aldığı ifade edilmiştir. (İŞKUR, 2018: 14)

Duyar (2023), Anadolu Ajansı haberinde mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin Covid-19 salgınının olduğu dönemde firma sayılarında artış yaşandığını ifade etmiştir. Firma sayısındaki artışla beraber bu sektörde istihdamın da arttığı belirtilmiştir. TCMB ve TÜİK verilerinden yararlanan Duyar, bu sektörde faaliyet gösteren firmaların son 10 yılda %87 oranında artış yaşandığını açıklamıştır. Bu sektörle alakalı bir diğer sonuç ise İŞKUR 2018 İşgücü Piyasası Araştırması Mesleki Bilimsel ve Teknik Faaliyetler Sektörü Raporu ve AA Haber kaynağından farklı olarak Kılıç Karamahmutoğlu'nun (2022), yapmış olduğu çalışmanın sonucunda mesleki, bilimsel ve teknik

faaliyetler sektörünün Covid-19 pandemisinden olumsuz etkilenen sektörler arasında olduğu ortaya konulmuştur.

1.2.3.12. Turizm, Oteller ve Lokantalar Sektörü

Salgın boyunca alınan önlemler nedeniyle otellerin ve yiyecek hizmetleri sunan işletmelerin (restoran, lokanta, catering yemek firmaları) olumsuz yönde etkilendiği bilinmektedir. Gerekli hijyen temizlik vb. önlemlerini alan ve güven vererek hizmet veren bu sektörde yer alan işletmelerin pandemiye direnerek ayakta kaldığı da bilinmektedir.

Gezen ve Özcan (2022) tarafından yapılan çalışmada, Covid-19 döneminde turizm işletmelerinin piyasa değerlerinde artış yaşandığı belirtilmiştir. Araştırmacılar, bu artışın işletmelerin piyasa değerlerindeki yükselişle hükümet tarafından sağlanan teşvikler arasındaki ilişkiye dayandığını açıklamışlardır. Covid-19'un olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla hükümetin vergi indirimleri, SGK ödemelerinde indirimler ve kredi olanakları gibi teşvik paketleri oluşturduğu ifade edilmiştir (Gezen ve Özcan, 2022).

ILO'nun sektör özetinde (2020), COVID-19 salgını nedeniyle oteller, restoranlar, tur operatörleri, havayolları ve yolcu gemilerinin faaliyetlerini askıya aldığını belirtiyor. Salgının küresel ekonomi ve istihdam üzerinde yıkıcı bir etkisi olduğu vurgulanırken, turizm sektörünün alınan tedbirlerden ciddi şekilde etkilendiği ve kısa vadede normale dönüşün zor olduğu ifade ediliyor. Kısıtlamaların kademeli olarak kaldırılmasına rağmen, hayatta kalan işletmelerin yavaş bir toparlanma süreciyle karşı karşıya olduğu belirtiliyor. Bu sektördeki işçilerin çalışma sürelerinde önemli azalmalar yaşadığı, potansiyel iş kayıpları ve insana yakışır iş zorluklarının arttığı ifade ediliyor. Kendi hesabına çalışanlar ve mikro işletmelerin, konaklama ve yemek hizmetleri alt sektörlerinin yaklaşık yüzde 60'ını temsil ettiği ve bu durumun ekonomik kriz karşısındaki kırılganlıklarının bir göstergesi olduğu belirtiliyor. Bu küçük işletmelerin, özellikle düşük ve orta gelirli ülkelerde, krediye erişimlerinin sınırlı olduğu ve ekonomik teşvik paketlerinden yararlanma olasılıklarının düşük olduğu vurgulanıyor (ILO, Sektör Özeti, 2020).

İKİNCİ BÖLÜM

NAKİT AKIŞ TABLOSU

2.1. Nakit Akış Tablosu Hakkında Genel Bilgiler

Finansal tablolar; işletmelerin finansal durumu ve performansları hakkında bilgi sunan ve finansal bilgi kullanıcılarının alacağı kararlarda yardımcı olan tablolardır. Bu tablolar; işletmelerin finansal durumlarını, finansal performanslarını ve nakit akış yapılarını vb. durumlarını rapor eder.

Finansal durum tablosu olarak isimlendirilen bilanço işletmelerin belirli bir tarihteki varlıkları ve bu varlıkların elde edilmesinde kullanılan kaynaklarını rapor eder. Bu tabloda varlık ve kaynakların yanı sıra ilgili döneme ait elde edilen kar veya zarar da rapor edilir.

Finansal performans tablosu olarak isimlendirilen Kar/Zarar tablosu ise, işletmenin bir dönem içerisinde elde ettiği gelirler ile gelir elde etmek için yapmış olduğu giderleri detaylı bir şekilde raporlayan tablodur. Bu tablo sermayede meydana gelen brüt azalış ve brüt artışları detaylı bir şekilde rapor eder. Sermayede meydana gelen brüt artış ve brüt azalışlar sermaye hesabı yerine gelir/gider hesaplarında takip edilir. Dönem sonunda gelir ve gider hesaplarının arasındaki fark dönemin kar veya zararı olarak tanımlanır.

İşletmelerin finansal durumu ve finansal performansını ortaya koyan tabloların dışında hem işletme içine hem de işletme dışındaki bilgi kullanıcılarının ihtiyaçlarına yönelik ek finansal raporlar da oluşturulabilir. Bu tablolara örnek olarak, Satışların Maliyeti Tablosu, Fon Akım Tablosu, Nakit Akım Tablosu, Kar Dağıtım Tablosu ve Öz Kaynaklar Değişim tablosu verilebilir.

Muhasebe Uygulamaları Genel Tebliğine göre işletmeler, temel finansal tablo olarak kabul edilen Finansal durum(bilanço) ve finansal performans (gelir tablosu) tablosunu hazırlamak zorundadırlar. Ancak, Nakit akış tablosu, öz kaynak değişim tablosu, satılan malların maliyeti tablosu gibi ek finansal tabloların hazırlanması zorunlu değildir. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (UFRS) göre, bilanço, gelir tablosu, nakit akış tablosu, öz kaynak değişim tablosu ve dipnot açıklamalarının hazırlanması zorunludur.

Bu bağlamda bir işletme UFRS'lere göre finansal raporlama yapıyorsa, nakit akış tablosu da hazırlamak zorundadır. Özellikle yaşanan finansal krizler ve nakit yönetiminde kaynaklanan riskler, işletmelerin sürdürülebilirliklerini tehdit edebilmektedir. Nakit akışının takibi ve geleceğe yönelik nakit planlaması için nakit akış tablosunun hazırlanması gerekmektedir. Yapılan araştırmalar, işletmelerin iflasında kötü nakit yönetiminin önemli payı olduğunu ortaya koymaktadır.

TMS7 nakit akış tablosu standardında nakit akış tablosu, bir faaliyet dönemi içinde ortaya çıkan nakit akışlarını işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışları, yatırım faaliyetlerine ilişkin nakit akışları ve finansal faaliyetlerine ilişkin nakit akışları olarak gösteren tablo olarak tanımlanmaktadır.

Finansal tablolar nakit veya tahakkuk esasına göre düzenlenebilir. Bilanço ve Gelir tablosu tahakkuk esasına göre düzenlenir, nakit akış tablosu ise nakit esasına göre düzenlenir.

Tahakkuk esasına göre ekonomik faaliyet gerçekleştiği zaman, nakit esasında ise nakit el değiştirdiği zaman işlem kayıt altına alınır.

Bilanço ve gelir tablosunun tahakkuk esaslı tablolar olmasından dolayı, bu tablolardan nakit akışları hakkında bilgi edinmek tam olarak mümkün değildir. Bu nedenle nakit akış tablosu nakit akışlarının takibi ve geleceğin planlanması için düzenlenmesi gerekli bir tablodur.

2.2. Nakit Akış Tablosu Önemi ve Amacı

Nakit akış tablolarının en önemli özelliği, işletmelerin para akışlarını özetlemesidir. Diğer bir ifade ile bu tablo işletmelerin, nereye ne kadar harcadığını ve nereden ne kadar nakit de elde ettiğini görebilmek açısından hem işletme içi hem de işletme dışındaki ilgili bilgi kullanıcıları açısından oldukça önemlidir. Yöneticiler, yatırımcılar bu tablo sayesinde önemli kararlar verebilmektedir.

Nakit akış tablosunu düzenleyen TMS 7 nakit akış tablosu standardında, nakit akış tablolarının kullanılmasının önemi şu şekilde ifade edilmiştir:

“İşletmenin nakit akışları hakkındaki bilgiler, finansal tablo kullanıcılarının işletmenin nakit ve nakit benzerlerini yaratma kabiliyetini ve bu nakit akışlarını kullanma ihtiyaçlarını değerlendirmesi için bir esas teşkil etmesi açısından faydalıdır.” (TMS 7).

Nakit akış tablosu, işletmenin faaliyet, yatırım ve finansman faaliyetleri aracılığıyla elde ettiği veya kullandığı nakit miktarını ayrı kategoriler halinde gösterir. İşletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları, genellikle gelir ve giderlerle ilişkilidir ve satış gelirleri, tedarikçi ödemeleri, personel maaşları gibi unsurları içerir. Yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları, varlık alımı ve satımını içerirken, finansman faaliyetlerinden nakit akışları, işletmenin sermaye yapısıyla ilgili işlemleri içerir. Net değişiklikler, nakit akış tablosu üzerinden dönem başındaki ve dönem sonundaki nakit miktarı arasındaki farkı gösterir, böylece işletmenin nakit pozisyonundaki değişiklikleri anlamak mümkün olur.

Açıkgöz (2021), nakit akış tablosunun diğer finansal tablolardan ayrıldığını, tahakkuk esasına göre oluşturulan kâr kavramının bazen yanıltıcı olabileceğini ve bundan dolayı da nakit esasına göre hazırlanan tek tablo olması sebebiyle nakit akış tablolarının kullanılmasının daha

realist sonuçlara erişimi açısından önemli olduğunu çalışmasında ifade etmiştir (Açıkgöz, 2021, s.128).

Nakit akış tablosunun diğer tablolarla olan ilişkisine bakıldığında, bilindiği üzere tüm mali tablolar arasında nakit esasına dayalı yapılan tek tablo nakit akış tablosudur. Diğer tablolarla birlikte nakit akış tablosu kullanıldığında işletmelerin nakitlerinin paraya çevrilme hızları ile bu nakitlerin borçları ödeyebilme gücünü anlayabilmemizde büyük kolaylık sağlamaktadır.

İşletmelerin en temel hedefi, para kazanmak ve kâr elde etmektir. Bu sebeple nakit, bir işletme için olmazsa olmaz kavramlardan biridir. İşletmelerin hedeflerine ulaşırken vereceği kararlarda en büyük yardımcısı bu konuda kullanacağı finansal bilgilerdir. Bir işletmeyi tanımak için, önemli yatırım fırsatlarının kaçırılmaması adına işletmenin yeterli nakdinin bulunup bulunmadığını görebilmek için nakit akış tablolarına ihtiyaç duyulmaktadır. Nakit akış tablosu, diğer finansal tablolar ile analiz edildiğinde bu bilgiye olan ihtiyacı karşılamaktadır. Bundan dolayı işletmeler nakit akış tablosu hazırlamak zorundadırlar.

Nakit akış tablosu, işletmelerde dönem başı ile dönem sonu arasında meydana gelen nakit değişimi bilgisini sunar. Bu değişimin yönü işletme hakkında karar verici olanları etkiler. Diğer bir ifade ile dönem başı ile dönem sonu ve yıllara göre nakit girişlerinin nakit çıkışlarından daha fazla olması yatırımcılar ve kredi kuruluşları başta olmak üzere işletmenin tarafları açısından önemlidir.

Bu tablo ayrıca işletmelerin kendi faaliyetlerinden elde ettikleri nakit miktarını, bu nakit ile yaptıkları yatırımları, ortaklarına ödedikleri temettüleri, geri ödedikleri borçları, aldıkları borçları ve sermaye artırımını yoluyla sağladıkları nakit miktarını göstererek önemli bilgiler sunmaktadır (Akdoğan vd., 2020).

Nakit akış tablosu aynı zamanda, birbirini izleyen iki dönem arasındaki nakit hareketliliğinin izlenmesini kolaylaştırır ve gelecekte ihtiyaç duyulacak paranın planlamasının yapılmasını sağlar. Bu tablo ile muhasebenin temel kavramlarından biri olan ihtiyatlılık kavramı gereğince işletmelerin karşılaşılabileceği risklerin göz önüne alınması sağlanır ve böylelikle nakit bütçesi de daha kolay bir şekilde hazırlanabilir.

İşletmelerin finansal değerlemelerinin yapılmasında nakit akış tablosunun kullanılması önemlidir. Nakit akışını doğru ve iyi yönetemeyen işletmelerin kar elde etseler bile mali zorlukları aşamadıkları için tasfiye olabilmektedirler. Nakit ve nakit benzerlerinin işletmeye girişine ve çıkışına nakit akışı denilmektedir. Nakit akış tablosunda bu giriş ve çıkışların takibi kolaylıkla yapılabilir.

Nakit akış tablosu ile ilgili temel kavramlar, nakit, nakit benzeri ve nakit akışı kavramlarıdır.

TMS 7 Nakit Akış Tablosu Standardına göre *nakit*; para ve vadesiz mevduat olarak tanımlanmıştır. Yine aynı standart metninde *nakit benzerleri*; tutarı belirli bir nakde kolayca çevrilebilen ve değerindeki değişim riski önemsiz olan yüksek likiditeye sahip kısa vadeli yatırımlar şeklinde ifade edilmiştir. Standartta belirtildiği üzere, nakit benzeri olarak ifade edilen değerlerin en fazla 3 ay içerisinde paraya dönüşebilme kabiliyetlerinin de olması gerekmektedir. Nakit ve nakit benzerlerinin işletmeye girişi ve çıkışı ise *nakit akışları* olarak tanımlanmıştır. İşletmelerin kasasına giriş yapan para pozitif nakit akışı, işletmenin kasasından çıkan nakit ise negatif nakit akışıdır.

2.3. Nakit Akış Tablosunun TFRS, VUK ve BOBİ FRS Açısından Karşılaştırılması

Küreselleşen dünyaya adapte olabilmek adına çeşitli düzenlemeler getirilmiştir. Bu düzenlemelerden birisi de mali tabloların uluslararası düzeyde anlaşılabilirliğini sağlamaya yarayan muhasebe standartlarıdır.

Nakit akış tablosu ile ilgili yapılan ulusal ve uluslararası yasal düzenlemeler, işletmelerin finansal raporlamalarında standartlaştırma ve şeffaflığı sağlamak amacıyla belirlenen kuralları içerir. Bu düzenlemeler, farklı muhasebe standartları ve finansal raporlama çerçeveleri tarafından yönetilir. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) seti dünya genelinde birçok ülkede kullanılmaktadır. IASB tarafından yayınlanan standartlardan IAS 7, nakit akış tablosunun hazırlanmasına ilişkin kuralları içermektedir.

1992 yılında yürürlüğe giren Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliğinin Muhasebe Raporları Hazırlama bölümünde Nakit akış tablosu ele alınmıştır. Bu tebliğe göre, işletmelerin nakit girişlerine veya çıkışlarına neden olacak faaliyetler tanımlanmıştır. Bu tebliği hükümlerine göre, dönem başı ve dönem sonu nakit ve nakit benzerleri arasındaki farka bağlı olarak nakit çıkışı mı yoksa nakit girişimi daha fazla olduğu tespit edilmektedir. Bu tebliğ de nakit akış tablosunun bölümleri ve hazırlanma teknikleri üzerinde durulmamıştır.

Vergi Usul Kanunu, Türkiye'deki vergi işlemlerinin düzenlenmesi için temel yasal çerçeveyi oluşturur. VUK, işletmelerin mali kayıtlarını tutma, muhafaza etme ve gerektiğinden sunma yükümlülüklerini düzenlemektedir. Dolayısıyla VUK, mükelleflerin gelir ve giderlerini doğru bir şekilde beyan etmelerini ve vergi yükümlülüklerini yerine getirmelerini sağlar. Ancak VUK'ta, nakit akış tablosuyla ilgili doğrudan belirli bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle nakit akış tablosu hazırlarken TMS 7'nin kuralları ve yöntemi dikkate alınmalıdır.

BOBİ FRS, Türkiye’de bağımsız denetime tabi büyük ve orta boy işletmelerin finansal tablolarını hazırlarken uyulması gereken standartları belirlemiştir. BOBİ FRS, daha basit ve küçük ölçekli işletmelerin ihtiyaçlarına göre düzenlendiği için ayrıntılı açıklamalara TMS 7’ye göre daha az yer verilir.

TMS 7 Nakit Akışları standardı, nakit akış tablosunun nasıl düzenleneceği ve bu raporun neden yapılması gerektiğini ortaya koyan bir standarttır.

Bu standarda göre, nakit akış tablosunun hazırlanmasında doğrudan veya dolaylı yöntem kullanılması belirtilmektedir. Ayrıca nakit akışları tablosunun üç ana bölümden oluşmaktadır (TMS 7). Bu bölümler İşletme faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetleri bölümleridir. Aşağıda bu bölümlerin detayları ele alınacaktır.

2.4. Nakit Akış Tablosunun Bölümleri

Nakit akış tablosu, üç ana bölümden oluşur. Bunlar: İşletme Faaliyetleri (Esas Faaliyetler), Yatırım Faaliyetleri ve Finansman Faaliyetleri olarak nakit akış tablosunun yapısını oluşturan bölümler olarak bilinmektedir (TMS 7). Bu bölümleri aşağıdaki tablo ile kısaca özetlenmiştir.

Tablo 2.1. TMS 7- Nakit Akış Tablosu Bölümleri

İşletme Faaliyetleri	Yatırım Faaliyetleri	Finansman Faaliyetleri
İşletme faaliyetleri kısmı, firmanın temel işlevleriyle ilgili nakit akışlarını içermektedir. Bu, müşterilerden alınan nakit, tedarikçilere yapılan ödemeler, personel maaşları gibi işletmeyle doğrudan ilişkilendirilen nakit hareketlerini içermektedir.	Yatırım faaliyetleri bölümü, firmanın varlık ve yatırımlarıyla ilgili nakit akışlarını içermektedir. Bu, örneğin makine alımı veya satımı, yeni projelerin finansmanı gibi yatırım kararlarına bağlı nakit hareketlerini içermektedir.	Finansman faaliyetleri bölümü, firmanın sermaye yapısıyla ilgili nakit akışlarını içermektedir. Bu, örneğin borçlanma veya ödeme yapılması, hisse senedi ihracı veya geri alımı gibi finansman kaynaklarına bağlı nakit hareketlerini içermektedir.
Örnek: Şirketin satış gelirleri, müşteri ödemeleri, tedarikçi ödemeleri, çalışan maaşları gibi işletme faaliyetlerine dayalı nakit giriş ve çıkışları içerir.	Örnek: Şirketin yeni bir tesis açması için yapılan yatırımlar, varlık satın almaları veya varlıkların satılması gibi yatırım faaliyetlerine dayalı nakit giriş ve çıkışları içerir.	Örnek: Şirketin kredi alması, hisse senedi satışları, borç geri ödemeleri gibi finansman faaliyetlerine dayalı nakit giriş ve çıkışları içerir.

Kaynak: (TMS 7)

2.5. Nakit Akış Tablosunun Hazırlanması

Nakit akış tablosu hazırlanırken işletmenin bilançosu ve son hesap dönemine ait gelir tablosu olmalıdır. Tablonun hazırlanacağı dönemin başlangıç ve bitiş dönemi belirli olmalıdır. Genelde hazırlanan tablolar bir mali yıl veya çeyrek dönemi kapsamaktadır. Nakit akış tablosu bölümlerinden işletme faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetlerinden

kaynaklanan nakit giriş ve çıkışları belirlenir. Net nakit akışının hesaplanması için bu bölümlerdeki nakit giriş ve çıkışları toplanarak toplam nakit girişlerinden toplam nakit çıkışları çıkarılır. Nakit akış tablosu bölümlendirilmesinde aşağıdaki eşitlik esas alınmaktadır:

$$\begin{array}{c} \boxed{\text{Dönem Başı Nakit Mevcudu}} \\ + \\ \boxed{\text{Dönem İçi Nakit Girişleri}} \\ - \\ \boxed{\text{Dönem İçi Nakit Çıkışları}} \\ = \\ \boxed{\text{Dönem Sonu Nakit Mevcudu}} \end{array}$$

Şekil 2. 1. Nakit Akış Tablosu Eşitliği

Kaynak: (Başar, 2010:31)

Dönem başı nakit mevcudu işletmelerin dönem başında kasa ve banka hesaplarında bulunan nakit mevcudunu ifade etmektedir. Bu mevcut, önceki dönemin bilançosundaki hazır değerler toplamıdır. Vadesiz çekler de bu toplama dahil edilmektedir.

Nakit girişi ve çıkışına neden olan işlemler aşağıdaki gibi sıralanabilir: (Başar, 2010: 34-40).

Dönem içi nakit girişleri:

- Satışlardan Elde Edilen Nakit
- Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârlardan Sağlanan Nakit
- Olağandışı Gelir ve Kârlardan Sağlanan Nakit
- Kısa ve Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Artışlardan Sağlanan Nakit
- Sermaye Artırımından Sağlanan Nakit
- Hisse Senedi İhraç Primlerinden Sağlanan Nakit
- Diğer Nakit Girişleri

Nakit çıkışına neden olan işlemler:

- Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışları
- Faaliyet Giderlerine İlişkin Nakit Çıkışları
- Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlara İlişkin Nakit Çıkışları
- Finansman Giderlerinden Dolaylı Nakit Çıkışları

- Olağandışı Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışları
- Duran Varlık Yatırımlarına İlişkin Nakit Çıkışları
- Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Ödemeleri
- Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Ödemeleri
- Ödenen Vergi ve Benzerleri
- Ödenen Temettüleri
- Diğer Nakit Çıkışları

Dönem sonunda işletme kasasında ve bankasında bulunan nakit mevcudu dönem sonu nakit mevcududur (Başar, 2010: 34-40).

Nakit akış tablosunun, işletme faaliyetlerine ait nakit akışları tespit edilirken iki farklı yöntem kullanılabilir. Bunlar: Doğrudan Yöntem (Direkt) ve Dolaylı Yöntemdir (Endirekt). Doğrudan yöntemde nakit giriş ve çıkışlarının brütüne ait ana gruplar belirtilerek nakit akış tablosu raporlanırken, dolaylı yöntemde ise öncelikle gelir tablosu üzerinde net karın düzeltilmesiyle nakit akışlarına ulaşılmaktadır.

İki yöntem de işletmenin nakit akışlarını doğru bir şekilde belirleme amacına hizmet etmektedir. Ancak kullanılan yöntem, işletmeye özgü koşullar ve tercihlere bağlı olarak değişebilmektedir. İki yöntemin de benzer ve farklı yönleri vardır. Benzer ve farklı yönlerini benzerlikleri açısından değerlendirdiğimizde:

- Her iki yöntemden de elde edilen sonuçlar aynıdır.
- İki yöntem de gelir tablosu ve bilanço ile doğrudan ilişkilidir. Dolaylı yöntemde net gelir veya zarardan başlanarak, doğrudan yöntemde ise işletme faaliyetlerinden başlanarak finansal tablolarla uyumlu bir nakit akış tablosu oluşturulur.

Farklılıkları açısından değerlendirdiğimizde:

- Temel fark, odak noktalarının farklı olmasıdır. Doğrudan yöntem, nakit tahsilatları ve ödemeleri spesifik olarak listelerken, dolaylı yöntem net gelir veya zararı temel alır ve bu rakamı işletmenin nakit akışına dönüştürür.
- Doğrudan yöntem genellikle işletmenin operasyonel detaylarına daha fazla odaklanır. Müşteri tahsilatları, tedarikçi ödemeleri gibi spesifik nakit akışları doğrudan gösterilir. Dolaylı yöntem ise genellikle daha yüksek seviyede bir bakış sunar.
- Dolaylı yöntem, net gelir veya zararın yanı sıra bilanço kalemlerindeki değişiklikleri de içerir. Amortismanlar, alacakların artışı veya azalışı, stokların azalışı gibi ayarlamalar yapılır. Doğrudan yöntemde bu tür ayarlamalara gerek yoktur.

- Dolaylı yöntem genellikle daha yaygın olarak kullanılır, çünkü finansal tablolar genellikle zaten mevcuttur ve bu yöntemle daha hızlı bir şekilde nakit akış tablosu oluşturulabilir. Doğrudan yöntem, işletmelerin müşteri ve tedarikçi detaylarına daha fazla odaklanmalarını sağlar, ancak bazen bu bilgilerin toplanması daha zor olabilir.

Doğrudan ve dolaylı yöntemin en belirgin farklılıkları aşağıdaki tabloda özetlenebilir.

Tablo 2.2. Doğrudan ve Dolaylı Yöntem Farklılıkları

DOĞRUDAN (DİREKT) YÖNTEM	DOLAYLI (ENDİREKT) YÖNTEM
Doğrudan elde edilen nakit giriş ve çıkışları gelir tablosundaki gelir ve gider kalemlerinin doğrudan izlenmesiyle gerçekleştirilir.	Gelir tablosundaki net karın belirlenmesi ve düzeltilmesi işlemi gerçekleştirilir.
Detaylı bir yöntem olduğu için fazla bilgi gerektirmektedir.	Daha az detay içerdiği için daha kolay uygulanır. Bu sebepten daha yaygın olarak kullanılmaktadır.

Kaynak: (TMS 7)

2.5.1. Doğrudan Yöntem (Dolaysız -Direkt – Brüt Yöntem)

TMS 7 Nakit Akış Tablosu Standardı'nın 19. maddesinde, işletmelerin doğrudan yöntemle nakit akış tablosu hazırlamaları teşvik edilmektedir. Bu yöntem, gelecekteki nakit akışlarının tahmininde faydalı olabilecek nitelikte bilgiler sağlar ve dolaylı yöntemlerle elde edilemeyen bilgileri sunar. Doğrudan yöntemde, işletmenin muhasebe kayıtlarından veya satışların, maliyetlerin (finansal kuruluşlar için faiz ve benzeri gelirler ile faiz ve benzeri giderlerin), ve kapsamlı gelir tablosundaki diğer kalemlerin etkilerinin düzeltilmesinden kaynaklanan gayrisafi nakit tahsilatlar ve ödemeler ana gruplarına göre ayrıntılı olarak belirtilir. Ayrıca, stoklarda ve esas faaliyetlerle ilişkili alacak ve borçlarda dönem içinde meydana gelen değişimler ile nakit akışı yaratmayan diğer kalemler de raporlanır (TMS 7).

Doğrudan yöntemle hazırlanan nakit akış tablosu şablonu aşağıdaki gibidir:

Tablo 2.3. Doğrudan Yöntemle Hazırlanan Nakit Akış Tablosu Şablonu

Peşin mal ve hizmet satışları	XXX
Müşterilerden yapılan alacak tahsilatı	XXX
faiz, kar payı ve diğer gelirlerden tahsilat	XXX
peşin mal ve hizmet alımı	XXX
çalışanların ücret ve maaşlarının ödenmesi	XXX
Mal ve hizmet alımlarından doğan borç ödemesi	XXX
Faiz ve gider ödemeleri	XXX
vergi ödemesi	XXX
A- İŞLETME FAALİYETLERİNDEN ELDE EDİLEN NAKİT AKIMI	XXX
Duran varlık alımı	XXX
Duran varlıkların peşin sayılması	XXX
Uzun Vadeli Finansal Yatırım yapılması	XXX
Uzun Vadeli Finansal Yatırımın Peşin Olarak Satılması	XXX
B-YATIRIM FAALİYETLERİNDEN SAĞLANAN NAKİT AKIMI	XXX
Kısa vadeli Kredi alınması	XXX
Kısa vadeli Kredilerin ödenmesi	XXX
Uzun Vadeli Kredi Alınması	XXX
Uzun Vadeli Kredi Ödenmesi	XXX
Kar Payı Ödenmesi	XXX
C-FİNANSAL FAALİYETLERDEN SAĞLANAN NAKİT AKIMI	XXX
DÖNEM NAKİT AKIMI(A+B+C)	XXX

2.5.2. Dolaylı Yöntem (Endirekt – Net Yöntem)

TMS 7'nin 20. maddesinde dolaylı yöntemle nakit akış tablosu raporlama süreci şu şekilde tanımlanmıştır: Dolaylı yöntemde, işletmenin esas faaliyetlerinden kaynaklanan net nakit akışı, dönem kâr veya zararının stoklarda ve esas faaliyetlerle ilgili alacak ve borçlarda dönem içinde meydana gelen değişimler, amortismanlar, karşılıklar, ertelenmiş vergiler, kur farkları ve iştiraklerin dağıtılmamış kârları gibi nakit akışı yaratmayan kalemlerin etkilerine göre düzeltilmesiyle belirlenir. Ayrıca, yatırım veya finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları da dolaylı yöntemde raporlanır. Alternatif olarak, esas faaliyetlerden kaynaklanan net nakit akışı, kapsamlı gelir tablosunda yer alan hasılat, giderler ve stoklarda ile alacak ve borçlarda meydana gelen değişimler üzerinden de hesaplanabilir (TMS 7, 20. Madde). Aşağıdaki tabloda, dolaylı yönetime göre hazırlanan nakit akış tablosu görülmektedir.

Tablo 2.4. Dolaylı Yöntemle Hazırlanan Nakit Akış Tablosu Şablonu

A- İşletme Faaliyetlerine Ait Nakit Kaynakları (Kullanımları)	XXX
1.Dönem Net Karı	XXX
2. Dönem Karının Nakit Esasına Göre Dönüştürülmesi	XXX
Amortisman Tükenme Payı (-)	XXX
Borç ve Gider Karşılıkları (-)	XXX
3. Faaliyetlerle İlgili Dönen Varlık ve Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Değişiklikler	XXX
Ticari Alacaklardaki Azalışlar	XXX
Diğer Alacaklardaki AZALIŞLAR	XXX
Stoklardaki Azalışlar	XXX
Diğer Dönen Varlıklardaki AZALIŞLAR	XXX
Ticari Borçlardaki Artışlar	XXX
Diğer Borçlardaki Artışlar	XXX
Alınan Avanslardaki Artış	XXX
Borç ve Gider Karşılıklarındaki Artış	XXX
B- Yatırım Faaliyetlerine İlişkin Nakit Kaynakları (Kullanımlar)	XXX
1. Finansal Duran Varlıklara İlişkin Nakit Kaynakları(kullanımları)	XXX
2. Maddi Duran Varlıklara İlişkin Nakit Kaynakları (Kullanımları)	XXX
3. Maddi Olmayan Duran Varlıklara İlişkin Nakit Kaynakları (Kullanımları)	XXX
4. Diğer Duran Varlıklara İlişkin Nakit Kaynakları (Kullanımları)	XXX
C- FİNANSMAN FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT KAYNAKLARI(KULLANIMLARI)	XXX
1. Kısa Vadeli Mali Borçlardaki Artış (Azalış)	XXX
2. Uzun Vadeli Mali Borçlardaki Artış (Azalış)	XXX
3.Uzun Vadeli Diğer Borçlardaki Artış (Azalış)	XXX
4. Ödenen Temettüleri (-)	XXX
D-NAKİT ARTIŞI(AZALIŞ) (A+B+C)	XXX
E-DÖNEM SONU NAKİT MEVCUDU (Hazır Değerler Menkul Kıymetler)	XXX
G- DÖNEM SONU İLE DÖNEM BAŞI NAKİT MEVCUDU ARASINDAKİ FAR(F-E)	XXX
D-G	XXX

2.6. Nakit Akış Tablosunun Analizi ve Analizinde Kullanılan Teknikler

İşletmelerin nakit durumunu, karlılığını incelemek açısından finansal analiz önemlidir. Çünkü işletme yönetimi, karar vericiler ve yatırımcılar (işletme içi ve işletme dışı bilgi kullanıcıları) bu analizlere göre karar vermektedirler. İşletmeler için nakit olmazsa olmaz bir varlıktır. Nakit sıkıntısı yaşayan veya nakit yönetimi iyi olmayan işletmeler başarısız olup iflas edebilirler. Finansal tablolar yalnız analize tabi tutulmamalıdır. Nakit akış tabloları da yapılan analizlere mutlaka dahil edilmelidir.

Nakit akış tablosunun analizinde kullanılan yöntemler:

- Karşılaştırmalı Tablolar Analizi (Yatay Analiz)
- Dikey Yüzdeler Analizi (Dikey Analiz)
- Eğilim Yüzdeleri Analizi (Trend Analizi)
- Oran Analizi

Yukarıda sayılan yöntemlerden karşılaştırmalı finansal tablolar ve eğilim yüzdeleri analizi yapılması için analizi yapılacak işletmenin en az iki dönemine ait nakit akış tablosu gereklidir. Finansal tabloların analizinde tek bir dönem verileri kullanılarak yapılacak olan analizler ise dikey yüzdeler analizi ve oran analizidir. Oran analizinde hem nakit akış tablosu verileri hem de diğer finansal tablo verilerinin elde edilmesiyle anlamlı analizlerin yapılması mümkündür.

Mali tabloların analizinde sıkça başvurulan yöntemlerden biri oran analizidir. Oranlar, mali tablolardaki çeşitli kalemler arasındaki ilişkiyi matematiksel olarak ifade eden ölçütlerdir. Bu oranlar genellikle yüzde veya katı şeklinde ifade edilirler. Tek başına bir oranın anlamı olmayabilir; ancak bir standartla karşılaştırıldığında değer kazanır. Bu karşılaştırmalar, oranın yeterli olup olmadığına dair değerlendirme yapılmasını sağlar. Oranlar, mali analistin ilgisini çeken diğer istatistiksel veriler gibi, mali olayların ve ilişkilerin derinlemesine incelenmesini gerektirir (Çabuk ve Lazol, 2017:199).

Nakit akış tablolarını analiz etmekte kullanılan bir diğer yöntem ise Nakit Akışlarından Sağlanan Faaliyetler yöntemidir. Gup vd. (1993) tarafından geliştirilen bu yöntemle, nakitlerin akış yönüne göre 8 farklı model oluşturulmuş ve bu modeller ile nakit akış tablosunun daha iyi anlaşılabilmesini sağlamışlardır. Bu yöntem bu çalışmada kullanılmış olup yöntem hakkındaki detaylı bilgiye çalışmanın üçüncü bölümünde yer verilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİST 100 KAPSAMINDAKİ İŞLETMELERİN

NAKİT AKIŞ YAPILARININ

COVID-19 ÖNCESİ VE SONRASI KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

2019 yılı kasım ayında ortaya çıkan COVID-19 pandemisi işletme faaliyetlerinde aksamalara, üretimin durmasına, yönetsel kararların ertelenmesine, gelecek planlarının tekrar gözden geçirilmesine neden olmuştur. Bu saydığımız etkiler işletmelerin nakit yapılarını da etkilediği varsayımından yola çıkarak, işletmelerin nakit akış yapılarının ne yönde etkilendiği bu araştırmanın motivasyonunu oluşturmuştur.

Araştırma kapsamındaki işletmeler BİST 100 endeksinde kayıtlı işletmelerdir. İşletmelerin nakit akış yapılarını yıllar itibariyle karşılaştırabilmek amacıyla 2018, 2019, 2020, 2021 ve 2022 yıllarındaki nakit akış tablosundaki veriler kullanılmıştır.

Araştırmada 2018 yılı 4. Çeyrek dönemde BİST 100 kapsamındaki işletmeler baz alınmıştır ve bu işletmelerin finansal tablolarına KAP üzerinden erişilmiştir. İşletmelerin Konsolide Finansal Tabloları ve Bağımsız Denetçi Raporları incelenmiştir. 2018 yılı 4. Çeyrek BİST 100 endekste olan mali kuruluşlar sektöründe faaliyet gösteren işletmeler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Bu işletmelerin dışında Anadolu Cam (ANACM) ve Doğtaş Kelebek Mobilya (DGKLB) işletmelerinin verileri olmadığı için bu işletmeler yapılan analizin dışında tutulmuştur. Eğitim, Sağlık, Spor ve Diğer Sosyal Hizmetler sektöründe yer alan Beşiktaş Futbol (BJKAS) ve Fenerbahçe Futbol (FENER) verileri de yapılan analizin dışında tutulmuştur. Bunun sebebi ise dönemsel olarak farklılık olmasıdır.

Araştırmada 30 adet işletmenin nakit akış tablosu karşılaştırmaya konu edilmiştir. Aşağıdaki tabloda araştırmaya konu olan işletmeler yer almaktadır. EK:1'de işletmelerin alt sektörlerine detaylı olarak yer verilmiştir

Tablo 3.1. Araştırma Kapsamında Nakit Akış Yapıları İncelenen İşletmeler ve Sektörleri

ARAŞTIRMA KAPSAMINDAKİ İŞLETMELER VE SEKTÖRLERİ			
	KOD	İŞLETME	İşletmenin Sektörü
1	AFYON	AFYON ÇİMENTO	İMALAT
2	AKSA	AKSA	İMALAT
3	AEFES	ANADOLU EFES	İMALAT
4	ANELE	ANEL ELEKTRİK	İNŞAAT VE BAYINDIRLIK
5	BRSAN	BORUSAN MANNESMANN	İMALAT
6	CEMAS	ÇEMAŞ DÖKÜM	İMALAT
7	CEMTS	ÇEMTAŞ	İMALAT
8	DEVA	DEVA HOLDİNG	İMALAT
9	DOAS	DOĞUŞ OTOMOTİV	TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET
10	EGEEN	EGE ENDÜSTRİ	İMALAT
11	FLAP	FLAP KONGRE TOPLANTI HİZ.	İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ DESTEĞİ VE DİĞER ŞİRKET DESTEK FAALİYETLERİ
12	GENTS	GENTAŞ	İMALAT
13	GEREL	GERSAN ELEKTRİK	İMALAT
14	GOODY	GOOD-YEAR	İMALAT
15	GOLTS	GÖLTAŞ ÇİMENTO	İMALAT
16	GUBRF	GÜBRE FABRİK.	İMALAT
17	HEKTS	HEKTAŞ	İMALAT
18	HURGZ	HÜRRİYET GZT.	BİLGİ VE İLETİŞİM
19	IHLGM	İHLAS GAYRİMENKUL PROJE GELİŞTİRME	GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ
20	KARTN	KARTONSAN	İMALAT
21	KORDS	KORDSA TEKNİK TEKSTİL	İMALAT
22	MAVI	MAVI GIYIM	TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET
23	MPARK	MLP SAĞLIK	EĞİTİM, SAĞLIK, SPOR VE DİĞER SOSYAL HİZMETLER
24	NETAS	NETAŞ TELEKOM.	TEKNOLOJİ
25	ODAS	ODAŞ ELEKTRİK	ELEKTRİK GAZ VE SU
26	PRKME	PARK ELEK.MADENCİLİK	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI
27	TATGD	TAT GIDA	İMALAT
28	TMSN	TÜMÖSAN MOTOR VE TRAKTÖR	İMALAT
29	TTRAK	TÜRK TRAKTÖR	İMALAT
30	ULKER	ÜLKER BİSKÜVİ	İMALAT

Kaynak: (Bist Data Store ve KAP)

3.2. Literatür Taraması

Literatürde işletmelerin nakit akış yapılarını “Nakit Akışlarından Sağlanan Faaliyetler” yöntemi kullanılarak yapılan çalışmalar incelendiğinde aşağıdaki çalışmalara ulaşılmıştır.

Koçyiğit ve Tanç (2021), çalışmalarında BİST 100 endeksi (bankacılık ve sigortacılık sektörü haricinde) işletmelerin 2015 ile 2019 yıllarına ait nakit akış tablolarını, nakit akışlarının sağlandığı faaliyetler modeli yöntemi ile incelemişlerdir. BİST 30, BİST 50 ve BİST 100

endeksleri ile karşılaştırılmasını amaçlamışlardır. Araştırmalarında BİST 100 endeksinde yer alan 88 işletme, BİST 50 endeksinde yer alan 40 işletme, BİST 30 endeksinde yer alan 23 işletme verilerini kullanmışlardır. Sonuç olarak nakit akışlarının sağlandığı faaliyetler modeline göre araştırma kapsamında analizi yapılan işletmelerin çoğunluğunun model 2 yani olgun, başarılı işletme profiline sahip oldukları görülmüştür. Böylelikle bu işletmelerin esas faaliyetlerden elde edilen nakitlerin, uzun vadeli borçların ödenmesinde, temettü ödemelerinde ve yatırım faaliyetlerinin karşılanmasında yeterli olduğunu sonucuna varmışlardır.

Düzer (2022), çalışmasında imalat sanayi sektörünün bir alt sektörü olan kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatını yapan BİST'te işlem gören 12 şirketin, 2006-2021 yıllarına ait nakit akış tablolarının verilerinden yararlanarak, "Nakit Akışlarının Sağlandığı Faaliyetler Yöntemine Göre Nakit Akış Profilleri" ve " Yaşam Döngüsü Aşamalarına Göre Nakit Akış Profilleri" ile bir analiz gerçekleştirmiştir. İşletme Faaliyetlerinden Sağlanan Nakit Akışları, Yatırım Faaliyetlerinden Sağlanan Nakit Akışları ve Finansman Faaliyetlerinden Sağlanan Nakit Akışlarının pozitif ve negatif nakit akışı yönlerine göre toplamda 8 model ile işletmelerin durumları, yıllar itibariyle karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir. Yapılan analize göre Model 2 (Başarılı İşletme) profiline sahip işletmelerin çoğunlukta olduğuna ve sonrasında Model 4 (Büyüyen İşletme) ve Model 6 (Genç İşletme) profillerinin bu sırayı takip ettiği sonucuna varılmıştır. İşletmelerin durumunun genellikle olgunluk seviyesinde olduğu ifade edilmiştir. Büyüme dönemindeki işletmelerde, en yüksek maddi duran varlık ve aktif büyümesi gözlemlenmiştir. Borç büyümesi, giriş/erken dönem büyüme döneminde %40,87 oranında gerçekleşerek en yüksek orana sahip olan dönem olmuştur. Şirketlerin yatırım faaliyetlerinden elde edilen nakit akışlarının yönü negatif yönde olması, şirketlerin yatırıma duyduğu ihtiyacın göstergesi olarak ifade edilmiştir.

Açıkgöz (2021), çalışmasında Borsa İstanbul'da imalat sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin 2015-2019 yıllarını kapsayan dönemlerinin nakit akış tablolarını incelemiş ve araştırma kapsamındaki işletmelerin nakit akış profillerinin finansal performanslarını çok kriterli karar verme yöntemlerinden birisi olan TOPSIS yöntemi ile karşılaştırarak analizini yapmıştır. Çalışmada Nakit Akışlarından Sağlanan Faaliyetler Yöntemi kullanılarak işletmelerin nakit akış profilleri oluşturulmuştur Çalışmada oluşturulan bu işletme profillerinin başarılı, büyüyen ve genç profillerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Nakit akış profillerini açıklayıcı bir şekilde ifade eden Açıkgöz, her bir profilin işletmelerdeki etkilerini de çalışmasında belirtmiştir. Toplamda 160 işletme incelenmiştir. Veriler, KAP ve FİNNET aracılığıyla elde etmiştir. Aktif büyüme, piyasa değeri/defter değeri, borç-toplam aktif oranı, aktif karlılığı, öz kaynak karlılığı, cari oran ve likidite oranlarını her yıl ve her profil için ayrı

ayrı karşılaştırarak analiz edilmiştir. Çalışmada her yılın sırasıyla en iyi ve en kötü performans gösteren profilleri belirtilmiştir. Buna göre; 2015 yılında en iyi performans gösteren modelin başında nadir durum (+, +, +) profili iken 2016'de büyüyen işletme profili, 2017 yılında başarılı işletme profili, 2018 ve 2019 yıllarında büyüyen işletme profili en iyi finansal performansı gösteren profiller olmuştur.

Beyazgül ve Karadeniz (2019), "Nakit Akışlarının Sağlandığı Faaliyetler Yöntemi" ile 2013-2018 yılları arasındaki Türkiye Spor Toto Süper Ligi ve Avrupa'daki 10 ulusal ligde bulunan futbol kulüplerinin nakit akış tablolarının analizini bir ampirik araştırma ile ortaya koymuşlardır. Çalışma kapsamında toplamda 29 futbol kulübünün nakit akış tabloları incelenmiştir. Analize dahil edilen futbol kulüpleri ve ülkeleri çalışmada belirtilmiştir. Ülkemizin halka açık olan 4 futbol kulübü ile 10 yabancı ülkenin kulüpleri analize dahil edilmiştir. Yabancı ülkeler: İtalya, Almanya, Fransa, İngiltere, İspanya, İskoçya, Portekiz, Danimarka, Hollanda ve İsveç'tir. 29 kulübün model yapısı incelendiğinde, 2014 yılı hariç diğer tüm yıllarda en fazla yer alan model başarılı işletme modeli yani model 2 olmuştur ve 2017 yılında sahip olduğu oran %48'dir. İncelenen yıllar arasında Model 2'de en büyük orana sahip olan yıl 2017'dir. Türkiye'deki kulüplerin Model 6'ya yani hızlı büyüyen işletme modelinde olduğu ve faaliyetlerini sürekli borçlanma ile devam ettikleri sonucuna ulaşmışlardır. Türkiye'deki futbol kulüplerinin 2016, 2017 ve 2018 yıllarında borçlarını azaltarak yeniden yapılanma yoluna gittikleri gözlemlenmiştir. Özetle; Türkiye'de en çok görülen model 6 iken, Avrupa'daki futbol kulüplerinde en çok görülen model 2 olduğu sonucuna varılmıştır.

Bruwer ve Hamman (2005), çalışmalarında Güney Afrika borsasına kote sanayi şirketlerinin nakit akış modellerini incelemiş ve hipotezlerini test etmişlerdir. Gup ve Samson'ın (1993) nakit akış modelleri ile yaşam döngüsü teorisinin birleşimine bu çalışmada yer verilmiştir. Bir işletmenin yaşam döngüsü boyunca nakit akış modellerinin hangi dönemde yer aldığı bu çalışmadan görülebilmektedir. Ayarca, Gup ve Samson'ın (1993) nakit akış modelleri analizinde eksiklikler tespit etmişlerdir. Nakit dışı işlemlerin nakit akış tablosunda yer almaması gerektiğini eksikliklerden en önemlisi olarak bu çalışmada belirtmişlerdir. Çalışmanın kapsamı 1993,1996 ve 2002'de sona eren tek bir mali dönem ve 3 farklı kümülatif dönem olarak sınırlandırılmıştır. Çalışmada olgun şirketler (başarılı şirketler) yani model 2 (+,-,-) en sık görülen model olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak, 1993'te sona eren dönemler için, 1996 ve 2002'de sona eren dönemlere göre daha az şirketin negatif yönde işletme faaliyetlerinden nakit akışları göstermesi, günlük faaliyetlerinden yeterli nakit üretemeyen şirketlerin olumsuz ekonomik koşullarda hayatta kalmanın olumlu ekonomik koşullara göre daha zor olduğunu ifade etmişlerdir.

Yılmaz ve Cavlak (2020), çalışmalarında Borsa İstanbul'daki işletmelerin olduğu endeksler içinden sürdürülebilirlik endeksinde yer alan 46 işletmenin 2016, 2017 ve 2018 yıllarına ait nakit akış tablolarını ve nakit akış yapılarını incelemiştir. Çalışmada, BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan işletmelerin finansal açıdan da sürdürülebilir bir yapıda olup olmadığını görebilmeyi amaçlamışlardır. Çalışmada nakit akış yapıları işletme yaşam döngüsü ile ilişkilendirmiş ve araştırma kapsamındaki yıllar ile karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak analizi yapılan 3 yılın Model 2 yani başarılı, olgun işletme modeline sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Güçlü (2021), çalışmasında, BIST üzerinde faizsiz yatırım ve katılım bankacılığı prensiplerine göre işlem gören hisse senetlerinden oluşan bir borsa endeksi olan Katılım 30 Endeksinde yer alan şirketlerin nakit akış profillerini nakit akışlarının sağlandığı faaliyetler yöntemi ile incelemiştir ve bu çalışmanın literatüre en önemli katkısı ise Türkiye'de İslami finans yatırımını yapabilecek şirketlerin faaliyetlerini ve nakit akış profilini ortaya koymak olmuştur. İslami hisse senedi endeksleri, helal olan alanlarda yapılan yatırımların faizden, belirsizliğin ve riskin fazlasından uzak bir piyasada gerçekleşmesi olarak ifade edilebilir. Çalışmada 2020 yılının son çeyreği baz alınarak Katılım 30 Endeksi'nde yer alan işletmelerin nakit akış tabloları incelenmiştir. Veriler KAP 'tan elde edilmiştir. Çalışmanın sonucunda endekste yer alan işletmelerin %57'sinin imalat sektöründe yer alan işletmeler olduğu görülmüştür. Ayrıca incelenen şirketlerin büyük çoğunluğunun Model 2 ile uyumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Bu işletmelerin başarılı işletmeler olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca yapılan çalışmada imalat sektöründeki işletmelerin %65'nin Model 2 profilinde olduğunu da ortaya koymuştur. Yapılan bu çalışmaları özeti aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.2. Literatür Özeti

Yazar/Yıl	Yöntem	Çalışmanın Kapsamı	Sonuç
Beyazgül & Karadeniz (2019)	Nakit Akışlarından Sağlanan Faaliyetler Yöntemi	Türkiye Spor Toto Süper Ligi ve Avrupa'daki 10 ulusal ligde bulunan futbol kulüpleri	Türkiye'de model 2, Avrupa'da model 6 profilinin yoğunlukta olduğu sonucuna varmışlardır.
Yılmaz & Cavlak (2020)	Nakit Akışlarından Sağlanan Faaliyetler Yöntemi	BİST Sürdürülebilirlik Endeksi İşletmeleri	Model 2 Başarılı, Olgun İşletme profilinin çoğunlukta görüldüğü sonucuna ulaşmışlardır.
Açıkgöz (2021)	Nakit Akışlarından Sağlanan Faaliyetler Yöntemi	BİST İmalat Sektörü İşletmeleri	2017 yılı Model 2 başarılı işletme profili, diğer yıllarda farklı modeller gözlemlenmiştir.
Güçlü (2021)	Nakit Akışlarından Sağlanan Faaliyetler Yöntemi	Katılım 30 Endeksi İşletmeleri	Model 2, başarılı olgun işletme profiline sahip işletmelerin çoğunlukta olduğu sonucuna varmışlardır.
Koçyiğit & Tanç (2021)	Nakit Akışlarından Sağlanan Faaliyetler Yöntemi	BİST 30, BİST 50 ve BİST 100 endeksleri ile karşılaştırılması	Model 2, başarılı olgun işletme profiline sahip işletmelerin çoğunlukta olduğu sonucuna varmışlardır.
Düzer (2022)	Nakit Akışlarından Sağlanan Faaliyetler Yöntemi	BİST – İmalat Sektörü / Kağıt Ürünleri İmalatı	Model 2, başarılı olgun işletme profiline sahip işletmelerin çoğunlukta olduğu sonucuna varmışlardır.

İşletmelerin nakit akış yapılarının tespitine yönelik çalışmalardan elde edilen bulgulara göre literatürdeki araştırmalara dahil edilen işletmelerin nakit akış yapılarının çoğunlukla Model 2 (başarılı, olgun) kapsamında oldukları tespit edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, BİST 100 endeksinde yer alan 30 işletmenin, Covid 19 salgını öncesi ve sonrası dönemlere ait 5 yıllık (2018-2022 yılları) nakit akış yapıları analiz edilmeye çalışılmıştır ve nakit akış tablolarının analizinde ise Gup ve vd. (1993) tarafından yapılan çalışmada ortaya konulan ve daha sonrasında Bruwer ve Hamman (2005) tarafından geliştirilen “Nakit Akışlarından Sağlanan Faaliyetler Yöntemi” kullanılmıştır. Araştırma kapsamına alınan işletmelerin nakit akış yapıları Microsoft Office Excel’de analiz edilmiştir.

Bu analiz yöntemine göre nakit akış tablosundaki üç ana bölümün her birinden nakit giriş ya da çıkışı yaşanmış olmasına bağlı olarak gerçekleşebilecek 8 farklı model tanımlanmış ve her bir model işletmenin yapısı ve yaşam döngüsündeki yeriyle ilişkilendirilmiştir.

8 model, nakit akış tablosu bölümleri olan işletme faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetlerinin pozitif veya negatif yönlü olmasına bağlı olarak ortaya konulmuştur. Aşağıdaki tabloda geliştirilen modeller görülmektedir.

Tablo 3.3. Nakit Akışlarından Sağlanan Faaliyetler Yönteminde İşletme Profillerine Göre Modeller

Model Türü	İşletme Faaliyetlerinden Nakit Akışı	Yatırım Faaliyetlerinden Nakit Akışı	Finansman Faaliyetlerinde Nakit Akışı	İşletme Yapısı
Model 1	+	+	+	Nadir
Model 2	+	-	-	Başarılı, Olgun
Model 3	+	+	-	Yeniden Yapılanan
Model 4	+	-	+	Büyüyen
Model 5	-	+	+	Küçülen
Model 6	-	-	+	Genç, Büyüyen
Model 7	-	+	-	Tasfiye
Model 8	-	-	-	Nadir

Kaynak: (Gup ve vd., 1993)

Model 1’de bir işletmenin işletme, yatırım ve finansman faaliyetlerinden elde edilen nakit akışlarının pozitif yönlü olduğu durumu tanımlamaktadır. Burada her üç faaliyette de nakit girişi olduğu durumu modellenmektedir. Bir işletmenin nakit akış tablosu bu modeli yansıtıyorsa işletmenin yapısı teorik olarak çok iyi konumdadır ancak bu model nadir görülebilen bir durumdur.

Model 2’de bir işletmenin işletme faaliyetlerinden pozitif, yatırım ve finansman faaliyetlerinden dolayı ise negatif nakit akışına sahip olduğu modeli tanımlanmaktadır. Yukarıdaki literatür taramasından da anlaşıldığı üzere Model 2 kapsamındaki işletme sayısının fazla olduğu söylenebilir.

Model 3’de bir işletmenin işletme ve yatırım faaliyetlerinden pozitif yönlü nakit akışı elde ettiği ya da bu faaliyetlerinden dolayı işletmeye nakit girişi olduğu ancak finansman faaliyetlerinden dolayı da negatif nakit akışı olduğu ya da nakit çıkışı olduğu ortaya konulmaktadır. Bu modelin görülmesi nadir bir durumdur. Böyle bir işletme hem yatırım hem de işletme faaliyetlerinden nakit sağlayan ve aynı zamanda finansman giderlerini de rahat bir şekilde ödeyebilen işletmedir.

Model 4, bir işletmenin işletme ve finansman faaliyetlerinden pozitif yönlü nakit akışı veya nakit girişi söz konusu iken yatırım faaliyetlerinden dolayı ise negatif yönlü nakit akışı veya nakit çıkışı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu tür işletme, büyüyen bir işletme olarak tanımlanmaktadır. Bu tür işletmelerin, işletme faaliyetlerinden nakit elde ettiği ve borçlanma yoluyla yatırım yaptığı ve büyüme hedefli bir politika takip ettiği söylenebilir.

Model 5, bir işletmenin işletme faaliyetlerinden dolayı nakit çıkışlarının olduğunu, yatırım ve finansman faaliyetlerinden dolayı ise nakit girişlerinin olduğunu ifade etmektedir. Bu yapıya sahip olan işletmelerin küçülen işletme yapısına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü yatırım faaliyetlerinden para girişi işletmelerin bazı varlıklarını elden çıkardığı ve finansman faaliyetlerinden nakit girişinin ise mevcut borçlarını ödemek için borçlandığı anlamını taşımaktadır ve bu da işletmenin küçülme eğiliminde olduğu sonucunun çıkartılmasına neden olmaktadır.

Model 6, bir işletmenin işletme faaliyetleri ve yatırım faaliyetlerinden dolayı nakit çıkışı olduğunu, finansman faaliyetlerinden dolayı ise nakit girişlerinin olduğu ortaya koymaktadır. Bu tür nakit akış yapısına sahip işletmeler genç ve büyüyen olarak tanımlanmaktadır.

Model 7, bir işletmenin işletme ve finansman faaliyetlerinden dolayı nakit çıkışlarının olduğunu, yatırım faaliyetlerinden dolayı ise nakit girişlerinin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu tür nakit akış yapısına sahip olan işletmeler tasfiye aşamasında olan işletmeler olarak ifade edilmektedir. Bu yapıdaki bir işletme aynı zamanda başarısız bir işletmedir.

Model 8 ise işletmenin tüm faaliyetlerinden dolayı nakit çıkışlarının olduğu bir durumu tanımlamaktadır. Bu durumda nadir görülen işletme yapısı olarak ifade edilmektedir.

İşletmelerin temel faaliyetlerinden kaynaklı nakit artışı, genellikle işletmelerin verimlilikte ve gelirlerde bir artış olduğunu göstergesidir. Azalış ise işletmelerde zorlukların yaşandığını ve gelirlerde bir düşüş olduğunu işaret eder.

İşletmelerin yatırım faaliyetlerinde bir artış olması işletmenin büyüme ve gelişme stratejisinde olduğunu ve daha fazla yatırım yaptığını ifade eder. Yeni varlıkların işletme bünyesine alınması, teknolojiye yeniliklere yatırım yapılması veya tesis genişletme gibi durumlar yatırım faaliyetlerini artırır. Ancak yatırım faaliyetlerinde meydana gelen her azalma durumu işletmenin olumsuzluğu gibi düşünülmemelidir. İşletmenin yatırım harcamalarını azaltması durumunun işletmenin büyüme planlarını yeniden düzenleme eğiliminde olabileceği ya da mevcut varlıklarını en verimli ve en etkili şekilde kullanarak performansını artırma eğiliminde olabileceği de düşünülmelidir. Bu durum likiditeyi artırmak, riskleri azaltmak ve kârlılığı en iyi duruma getirmek anlamında olumlu bir durumdur.

İşletmelerin finansal faaliyetlerinde bir artış yaşanması işletmelerin yeni kaynaklara eriştiğini gösterebilir. Örnek vermek gerekirse, kredi veya borçlanma yoluyla elde edilen yeni finansman bu artışa sebep olabilir. Azalış olması durumunda işletme mevcut borçlarını geri ödediği düşünülebilir.

3.4. Araştırmanın Bulguları ve Analizi

Araştırmaya dahil edilen 30 işletmenin, 2018-2022 döneminde nakit akış yapılarındaki değişime ait bulgular aşağıdaki Tablo 3.4’te özetlenmiştir. (Analiz detayları EK:3,4,5,6,7 de yer almaktadır.)

Aşağıdaki Tablo 3.4’de görüldüğü üzere, işletmelerin yıllar içinde nakit akış yapıları değişiklik göstermiştir. Faaliyetlerini başarılı olarak sürdüren bir işletmenin birden küçülmeye gittiği veya küçülen bir yapıdayken büyüyen işletme yapısına dönüştüğü ve bu bağlamda Covid 19’dan bazı sektörler olumlu etkilenirken bazı sektörlerin ise olumsuz etkilendiği görülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen sektörler arasında en fazla işletme sayısına sahip olan sektör, imalat sektörüdür. Araştırma kapsamındaki imalat sektörünün alt sektörleri: Kimya ilaç petrol lastik ve plastik ürünler, Metal eşya makine elektrikli cihazlar ve ulaşım araçları, Ana metal sanayi, Gıda, içecek ve tütün, Taş ve toprağa dayalı, Tekstil, giyim eşyası ve deri, Orman ürünleri ve mobilya, Kâğıt ve kâğıt ürünleri basım sektörleridir.

Tablo 3.4. 2018-2022 Yılları İşletmelerin Nakit Akış Yapılarının Modelleri

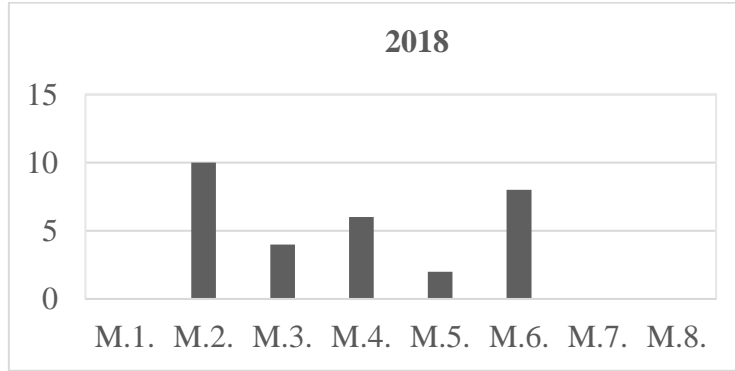
İŞLETMELER	2018	2019	2020	2021	2022
AFYON ÇİMENTO	Gerileyen, yeniden yapılanan (nadir)	Gerileyen, yeniden yapılanan (nadir)	Gerileyen, yeniden yapılanan (nadir)	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun
AKSA	Büyüyen	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun
ANADOLU EFES	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Büyüyen
ANEL ELEKTRİK	Genç, büyüyen	Genç, büyüyen	Küçülen	Genç, büyüyen	Genç, büyüyen
BORUSAN MANNESMANN	Genç, büyüyen	Büyüyen	Genç, büyüyen	Başarılı, olgun	Genç, büyüyen
ÇEMAŞ DÖKÜM	Küçülen	Başarılı, olgun	Genç, büyüyen	Büyüyen	Büyüyen
ÇEMTAŞ	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Büyüyen
DEVA HOLDİNG	Büyüyen	Başarılı, olgun	Büyüyen	Büyüyen	Büyüyen
DOĞUŞ OTOMOTİV	Başarılı, olgun	Gerileyen, yeniden yapılanan (nadir)	Başarılı, olgun	Gerileyen, yeniden yapılanan (nadir)	Başarılı, olgun
EGE ENDÜSTRİ	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Büyüyen	Başarılı, olgun	Büyüyen
FLAP KONGRE TOPLANTI HİZ.	Büyüyen	Nadir (-)	Başarılı, olgun	Büyüyen	Genç, büyüyen
GENTAŞ	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Büyüyen	Genç, büyüyen
GERSAN ELEKTRİK	Genç, büyüyen	Küçülen	Büyüyen	Büyüyen	Başarılı, olgun
GOOD-YEAR	Genç, büyüyen	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Büyüyen
GÖLTAŞ ÇİMENTO	Gerileyen, yeniden yapılanan (nadir)	Genç, büyüyen	Genç, büyüyen	Genç, büyüyen	Büyüyen
GÜBRE FABRİK.	Genç, büyüyen	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Genç, büyüyen	Genç, büyüyen
HEKTAŞ	Genç, büyüyen	Büyüyen	Genç, büyüyen	Genç, büyüyen	Genç, büyüyen
HÜRRİYET GZT.	Gerileyen, yeniden yapılanan (nadir)	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Tasfiye
İHLAS GAYRİMENKUL PROJE GELİŞTİRME VE TİCARET	Küçülen	Genç, büyüyen	Genç, büyüyen	Genç, büyüyen	Tasfiye
KARTONSAN	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun
KORDSA TEKNİK TEKSTİL	Büyüyen	Büyüyen	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Büyüyen
MAVI GIYIM	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Büyüyen	Başarılı, olgun

MLP SAĞLIK	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun
NETAŞ TELEKOM.	Genç, büyüyen	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Büyüyen	Tasfiye
ODAŞ ELEKTRİK	Büyüyen	Genç, büyüyen	Büyüyen	Büyüyen	Başarılı, olgun
PARK ELEK.MADENCİLİK	Başarılı, olgun	Tasfiye	Tasfiye	Başarılı, olgun	Gerileyen, yeniden yapılanan (nadir)
TAT GIDA	Başarılı, olgun	Genç, büyüyen	Nadir (+)	Küçülen	Genç, büyüyen
TÜMOSAN MOTOR VE TRAKTÖR	Genç, büyüyen	Büyüyen	Büyüyen	Genç, büyüyen	Büyüyen
TÜRK TRAKTÖR	Büyüyen	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Başarılı, olgun	Büyüyen
ÜLKER BİSKÜVİ	Gerileyen, yeniden yapılanan (nadir)	Gerileyen, yeniden yapılanan (nadir)	Büyüyen	Başarılı, olgun	Gerileyen, yeniden yapılanan (nadir)

3.4.1. Yıllara Göre Nakit Akış Yapıları

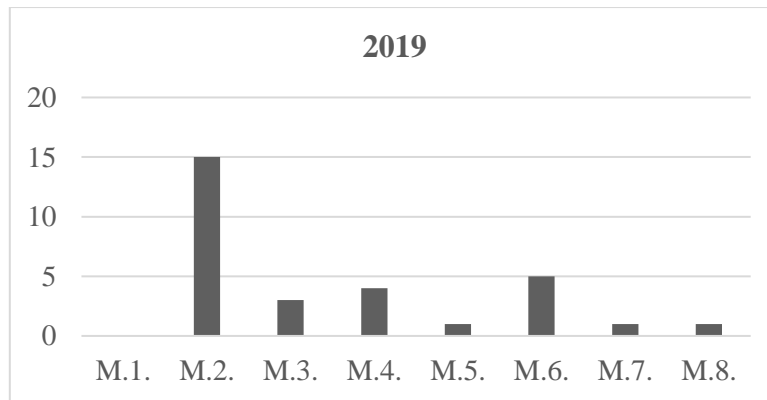
Araştırmaya konu edilen işletmelerin yıllara göre nakit akış yapıları incelendiğinde aşağıdaki grafikler elde edilmiştir.

Grafik 3.1.'de görüldüğü üzere 2018 yılında Model 2 ve model 6 kapsamına giren işletme sayısının daha fazla olduğu görülmektedir.

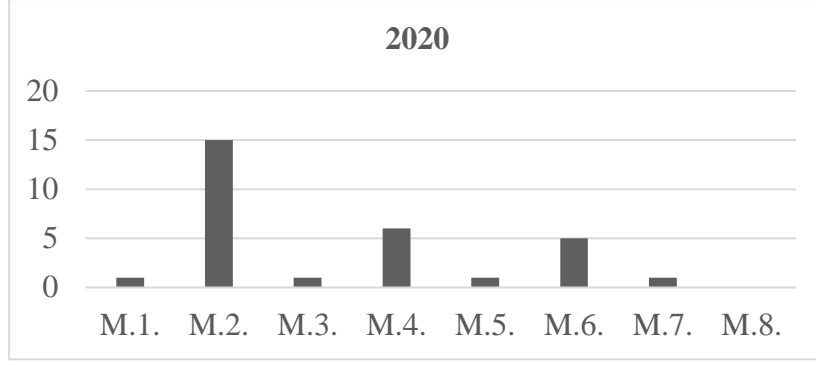
Grafik 3.1. 2018 Yılı Nakit Akış Yapısı

Aşağıdaki Grafik 3.2. incelendiğinde 2019 yılında araştırmaya konu olan işletmelerin büyük bir çoğunluğunun Model 2 kapsamında bir nakit akış yapısına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Grafik 3.2. 2019 Yılı Nakit Akış Yapısı

Grafik: 3.7.'ye bakıldığında 2020 yılında işletmelerin Model 2 ve Model 6 kapsamına giren nakit akış yapılarına sahip oldukları görülmüştür.

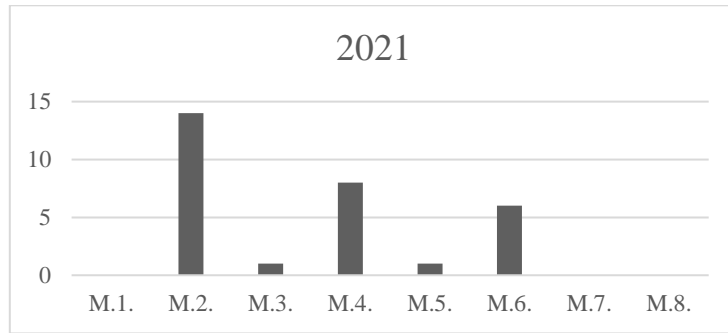

Grafik 3.3. 2020 Yılı Nakit Akış Yapısı

Covid 19'un hızla yayıldığı 2020 yılı için, her ne kadar işletmelerin bu salgından olumsuz yönde etkileneceği düşünülse de yukarıdaki grafik durumun tam tersi olduğunu göstermektedir. Bu dönemde 15 işletmenin Model 2 yani başarılı, olgun bir yapıda faaliyetlerini sürdürdükleri görülmüştür. Yine Model 4 ve Model 6 yapısında olan işletmelerin diğer modellerden daha fazla işletme sayısına sahip olduğu gözlenmiştir.

İşletmeler faaliyetlerini geçici olarak durdurma kararı almış olsa da bu dönemde gerekli önlemleri alarak üretimlerine yine devam ettikleri anlaşılmaktadır. Model 2 yani başarılı, olgun işletme yapısında olmalarının sebebi bu dönemde işletme faaliyetlerinden nakit elde etmiş olmalarıdır.

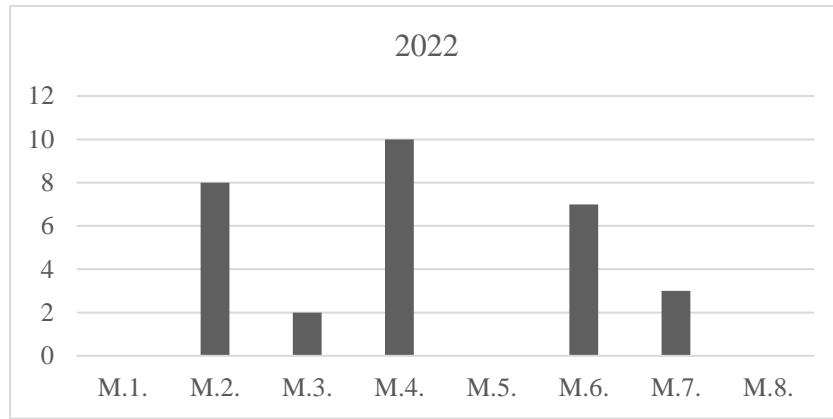
Aşağıdaki grafikte görüldüğü üzere, 2021 yılında, işletmelerin nakit akış yapılarının Model 2 kapsamında yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

Grafik 3.4. 2021 Yılı Nakit Akış Yapısı

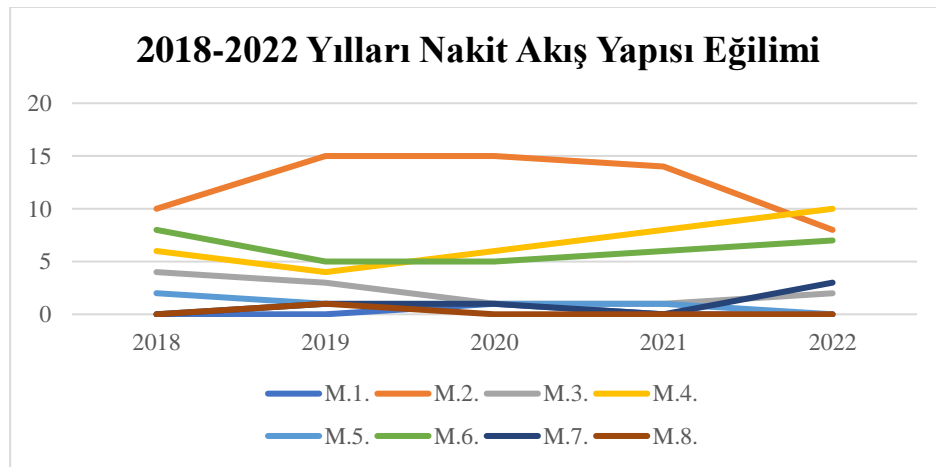
2021 yılında başarılı, olgun işletme yapısında olan toplam 14 işletme vardır. (Model 2) İşletmelerin bu dönem de diğer dönemlerde olduğu gibi en fazla başarılı, olgun yapıda olduğu görülmektedir. Model 4 (Büyüyen) ve Model 6 (Genç Büyüyen) yapılarında olan işletme sayısının da diğer modellerden fazla olduğu görülmektedir. Buna göre 2021 yılında araştırma kapsamındaki işletmelerin pandemiden olumsuz etkilenmediği ifade edilebilir.

2022 yılındaki nakit akış yapısını gösteren aşağıdaki grafikten anlaşıldığı üzere, Model 4'den sonra Model 2 kapsamına giren işletme sayısının daha çok olduğu görülmektedir. Pandeminin etkilerinin azalış gösterdiği pandemi sonrası dönem olarak kabul edilen 2022 yılında araştırma kapsamındaki işletmelerin en çok Model 4 yani büyüyen işletme yapısında oldukları görülmektedir (10 işletme). Bu işletmelerin İFNA ve Finansman Faaliyetlerinde Nakit Akışlarında (FFNA) artış gösterirken, Yatırım Faaliyetlerindeki Nakit Akışları (YFNA) azalmıştır. Bu durum işletmelerin daha az yatırım yaptıklarını göstermektedir. Bu dönemde 8 işletmenin Model 2 yani başarılı, olgun yapıda olduğu görülmektedir.

Grafik 3.5. 2022 Yılı Nakit Akış Yapısı

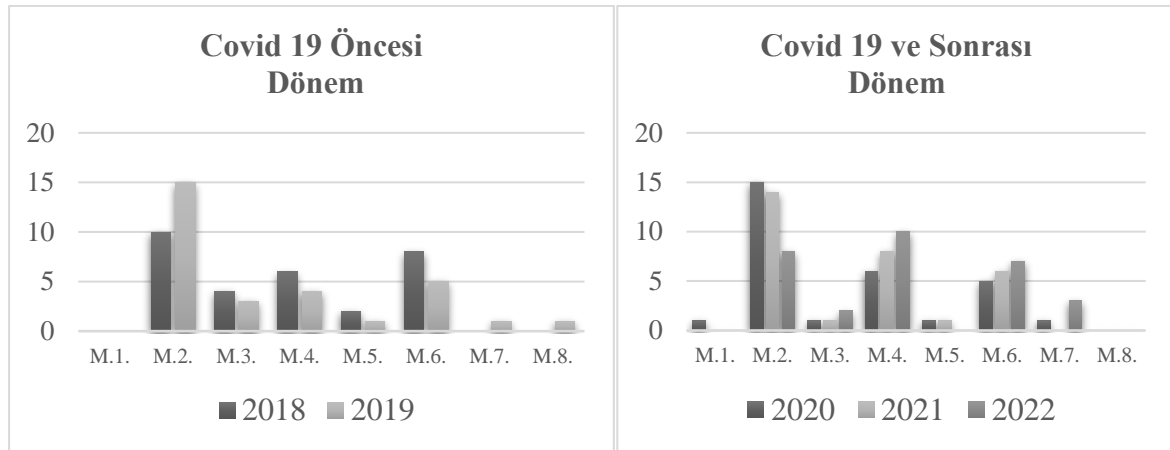
Bu bulgulara bağlı olarak yıllara göre nakit akış yapısı modellerinin eğilimin birlikte gösterildiği Grafik 3.7'den anlaşıldığı üzere, 2019, 2020 ve 2021 yıllarında yapı olarak Model 2 kapsamındaki nakit akış yapısının egemen olduğu, 2020 ve 2021 yıllarında Model 2 ve Model 6 kapsamında bir yoğunlaşmanın olduğu, son olarak 2019 yılından sonra Model 4 kapsamına giren işletme sayısında da bir artışın olduğu görülmektedir.

Grafik 3.6. 2018-2022 Yılları Nakit Akış Yapısı Eğilimi

Yukarıdaki grafikten anlaşıldığı üzere Model 2 yani başarılı, olgun işletme yapısında olan işletme yapısı Covid 19 öncesinde de, Covid 19 ve sonrası dönemde de işletmelerin en çok bulunduğu yapıdır. Model 4 yani büyüyen işletme yapısı ve Model 6 yani genç, büyüyen işletme yapısında olan işletmeler de Model 2'den sonra en fazla görülen modeller olmuştur. Araştırma kapsamında incelenen işletmelerin bu bulgular bağlamında Covid 19 pandemisinden olumsuz etkilenmedikleri anlaşılmaktadır.

Covid 19 öncesi ve Covid 19 sonrası dönemler karşılaştırmak istenildiğinde ise Grafik 3.7.'deki durum elde edilmiştir.

Grafik 3.7. Covid 19 Öncesi ve Sonrası İşletmelerin Yapılarının Karşılaştırılması

Covid 19 öncesi dönem olarak nitelendirilen 2018 yılında da 2019 yılında da en çok görülen işletme yapısı Model 2 yani başarılı, olgun işletme yapısı olmuştur. Ancak, 2018 yılında 10 işletme Model 2 yapısında iken 2019 yılında ise 15 işletmenin bu yapıda olduğu görülmüştür. Covid 19 dönemi ve sonrası dönemde de işletmelerin en fazla olduğu yapı yine Model 2 başarılı, olgun yapıdır. Model 4 ve Model 6 yine diğer yıllarda olduğu gibi Model 2'den sonra en fazla görülen işletme yapısı olmuştur.

3.4.2. İşletmelere Göre Nakit Akış Yapıları

Araştırmaya kapsamındaki işletmelerin yıllara göre nakit akış yapıları işletme bazında incelendiğinde ise aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Afyon Çimento

Tablo 3.5.'te görüldüğü üzere, Afyon Çimento işletmesinin Model 3 gerileyen ve yeniden yapılanan nakit akış yapısına sahip olduğu, pandemi öncesi ve pandemi döneminde yatırımlarını azalttığı ve pandemi sonrasında ise tekrar yatırım yapmaya başladığı görülmüştür.

Tablo 3.5. Afyon Çimento Nakit Akış Yapısı

Afyon Çimento	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	80.575.588	23.695.439	62.059.342	32.063.770	364.261.706
YFNA	26.253.053	10.310.593	17.106.177	-19.649.838	-51.469.171
FFNA	-153.085.904	-47.050.878	-52.519.526	-25.995.615	-56.736.767

Aksa

Aksa'nın nakit akış yapısı incelendiğinde Tablo 3.6.'da görüldüğü üzere Model 2 kapsamında başarılı ve olgun bir nakit akış yapısına sahip olduğu görülmektedir. Aksa, Covid 19 öncesi, süreci ve sonrasında yatırımlarına devam etmiş ve borçlarını ödeyebilmiş aynı zamanda faaliyetlerinde nakit sorunu yaşamamıştır.

Tablo 3.6. Aksa Nakit Akış Yapısı

AKSA	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	281.525	677.021	862.084	2.910.752	1.346.171
YFNA	-357.923	-192.055	-408.236	-550.069	-1.088.959
FFNA	346.599	-689.705	-189.431	-460.382	-1.514.014

Anadolu Efes

Anadolu Efes'in nakit akış yapısı Tablo 3.7.'de görülmektedir. Pandemi öncesinde, pandemi döneminde ve pandemi sonrasında Model 2 yapısında başarılı ve olgun bir yapıda olduğu görülmektedir. Sürekli yatırıma yapılmaya devam edilmiştir. 2022 yılında işletmenin finansman faaliyetleri incelendiğinde işletmenin borç aldığı görülmektedir. Bu durum işletmenin Model 4 büyüyen yapıda olmasına sebep olmuştur.

Tablo 3.7. Anadolu Efes Nakit Akış Yapısı

Anadolu Efes	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	2.818.246	4.157.114	4.956.927	8.072.534	12.770.288
YFNA	-1.372.787	-1.526.174	-1.515.021	-5.789.734	-5.669.553
FFNA	-4.115.991	-1.489.217	-1.129.171	-2.124.734	3.773.908

Anel Elektrik

Tablo 3.8.'de görüldüğü üzere, Anel Elektrik işletmesinin nakit akış yapısının, Covid 19 öncesi ve sonrasında Model 6 genç büyüyen yapıda olduğu görülmektedir. Covid 19 dönemi işletmenin yatırım faaliyetlerinde pozitif akış vardır ve işletme 2020 yılında Model 5 küçülen yapıdadır. 2020 yılında ise pandemiden ötürü yaşanan belirsizlik sebebiyle işletme yatırımlarını azaltmıştır. 2020 yılında yeni yatırımlara daha az harcama yaptığı ifade edilebilir.

Tablo 3.8. Anel Elektrik Nakit Akış Yapısı

Anel Elektrik	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-22.336.220	-3.258.288	-114.307.028	-378.507.830	-448.336.610
YFNA	-10.497.157	-43.893.330	438.339	-916.914	-1.877.834
FFNA	23.837.405	98.730.645	61.245.906	142.345.388	112.348.363

Borusan Mannesmann

Borusan Mannesmann işletmesinin nakit akış yapısı aşağıda Tablo 3.9.'da yer aldığı gibi gerçekleşmiştir. İşletme pandemi öncesinde, pandemi döneminde ve sonrasında yatırım yapmıştır. İşletme 2018 yılında Model 6 genç büyüyen bir yapıda iken 2019 yılında Model 4 büyüyen bir yapıda olduğu görülmektedir. 2020 yılında işletme faaliyetlerinden negatif nakit akışı elde etmiş ancak 2021 yılında pozitif olmuştur. 2020 ve 2021 yılı için işletmenin yatırım faaliyetlerinden her iki yılda da negatif nakit akışı olduğu görülmektedir buradan işletmenin yatırım yaptığı anlaşılmaktadır. İşletmenin finansman faaliyetlerinden 2020'de pozitif nakit akışı, 2021'de ise negatif nakit akışı vardır. Bu da işletmenin borçlandığı ve sonra ödediği göstermektedir.

Tablo 3.9. Borusan Mannesmann Nakit Akış Yapısı

Borusan Mannesmann	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-237.958.060	273.582.064	-332.250.115	1.892.981	-1.564.730
YFNA	-113.298.640	-286.966.776	-150.469.435	-169.712	-535.970
FFNA	409.561.588	79.417.794	104.431.991	-282.304	1.455.359

Çemaş Döküm

Aşağıdaki Tablo 3.10'da Çemaş Döküm işletmesinin nakit akış yapısı görülmektedir. Tabloya göre, işletmenin 2018 yılında işletme faaliyetlerinden nakit akışı negatif yönlüdür ve bu işletmenin Model 5 küçülen işletme yapısında olduğunu göstermektedir. 2019 yılında işletmenin faaliyetlerinden nakit akışları pozitif yönlü iken yatırım ve finansmanından nakit akışları negatif yönlü olduğu görülmektedir. İşletme 2019 yılında Model 2 yani başarılı, olgun işletme yapısındadır. İşletmenin yapısı 2020 yılında Model 6 genç, büyüyen işletme yapısında olduğu görülmektedir. İşletme 2021 ve 2022 yılında Model 4 büyüyen işletme yapısındadır. 2018 yılı haricinde diğer tüm yıllarda işletmenin sürekli yatırım yaptığı görülmektedir. 2020 yılı ve sonrasında işletmenin finansman faaliyetlerinden pozitif nakit akışı ise bu işletmenin borç aldığını ifade etmektedir.

Tablo 3.10. Çemaş Döküm Nakit Akış Yapısı

Çemaş Döküm	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-78.670.715	8.724.552	-12.658.362	175.793.984	171.744.808
YFNA	4.206.539	-1.117.864	-31.725.593	-141.105.280	-196.961.978
FFNA	72.475.293	-6.847.322	129.628.016	389.299.807	9.890.197

Çemtaş

Tablo 3.11.'de görüldüğü üzere Çemtaş ana faaliyetlerinden artan miktarda nakit elde etmiştir. Yatırım faaliyetlerinden her yılda negatif nakit akışı olduğu görülmektedir. Bu durum işletmenin her dönemde yatırım yaptığını ifade etmektedir. İşletmenin 2018 ila 2021 yıllarında Model 2 başarılı, olgun yapıda olduğu ve 2022 yılında ise işletmenin borç alarak finansman faaliyetlerinden pozitif nakit akışı gerçekleşmesiyle Model 4 büyüyen işletme yapısında olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.11. Çemtaş Nakit Akış Yapısı

ÇEMTAŞ	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	105.593.574	157.770.768	67.558.682	148.569.906	224.307.063
YFNA	-47.651.423	-31.463.747	-37.464.913	-67.202.009	-224.442.840
FFNA	-62.213.425	-31.089.369	-37.973.444	-26.670.617	175.949.928

Deva Holding

Deva Holding işletmesinin nakit akış yapısı aşağıda Tablo 3.12.'dedir. Bu işletmenin her yıl yatırım faaliyetlerinden negatif nakit akışı vardır. İşletmenin her dönem yatırım yaptığı anlaşılmaktadır. 2019 yılında işletmenin finansman faaliyetlerinden negatif nakit akışı işletmenin borç ödediğini ve böylelikle Model 2 başarılı, olgun işletme yapısında olduğunu göstermektedir. Diğer yıllarda işletmenin yapıları Model 4 yani büyüyen işletme yapısındadır.

Tablo 3.12. Deva Holding Nakit Akış Yapısı

Deva Holding	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	130.983.784	441.236.234	645.975.249	1.247.774.934	815.910.980
YFNA	-156.963.627	-208.972.499	-371.280.621	-739.848.092	-2.351.864.147
FFNA	69.536.516	-78.518.279	52.968.010	171.094.092	802.394.219

Doğuş Otomotiv

Doğuş Otomotiv işletmesinin nakit akış yapısı aşağıda Tablo 3.13.'te verilmiştir. Bu tabloya göre işletmenin yıllara göre modelleri değişkenlik göstermiştir. 2018, 2020 ve 2022

yıllarında işletme Model 2 başarılı ve olgun yapıdadır, işletme bu yıllarda yatırım yapmıştır. 2019, 2021 yılında Model 3 gerileyen, yeniden yapılanan işletme modeline dönmüştür. Pandemi başarılı, olgun yapıda olan bu işletmenin pandemi öncesi ve sonrasında gerileyen, yeniden yapılanan işletme modelinde olduğu görülmektedir. İşletmenin bütün yıllarda finansman faaliyetlerinde negatif nakit akışı görülmektedir. Bu durum işletmenin bütün yıllarda borç ödediğini göstermektedir. İşletme, Covid 19'un başladığı 2020 yılında başarılı, olgun yapıdadır.

Tablo 3.13. Doğu Otomotiv Nakit Akış Yapısı

DOĞUŞ Otomotiv	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	1.131.595	1.308.990	673.307	3.268.796	3.789.856
YFNA	-72.735	82.901	-255.305	19.868	-873.100
FFNA	-811.044	-1.107.567	-406.095	-536.641	-2.974.259

Ege Endüstri

Tablo 3.14.'te Ege Endüstri işletmesinin nakit akış yapısı görülmektedir. İşletmenin pandemi öncesinde Model 2 başarılı, olgun bir yapıdayken 2020 yılında borç aldığı için Model 4 büyüyen işletme yapısında olduğu anlaşılmaktadır. Aynı yapı 2022 yılında da görülmektedir. Pandemi sonrası 2021 yılında işletmenin yeniden başarılı olgun yapıda faaliyetlerine devam etmiştir.

Tablo 3.14. Ege Endüstri Nakit Akış Yapısı

Ege Endüstri	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	194.025.188	232.870.550	139.844.346	105.797.249	658.605.116
YFNA	-88.666.365	-69.632.389	-59.840.969	-85.745.065	-431.184.881
FFNA	-101.059.154	-159.769.100	37.458.430	-219.531.097	394.10.06

Flap Kongre Toplantı

Flap Kongre Toplantı Hizmetleri işletmesine ait nakit akış yapısı aşağıdaki Tablo 3.15.'te yer almaktadır. İşletmenin her dönemde yatırım faaliyetlerinde negatif nakit akışı görülmektedir. İşletmenin sürekli yatırım yaptığı söylenilebilir. İşletme 2018'de Model 4 büyüyen işletme yapısında iken 2019 yılında işletmenin tüm faaliyetlerinde negatif nakit akışı yani Model 8 yapısı görülmüştür ve bu durum nadir görülen bir işletme yapısıdır. İşletme 2019 ve 2020 yıllarında borç ödemiştir. Covid 19 döneminde (2020'de) işletmenin başarılı, olgun yapıda olduğu görülmektedir. Covid 19 sonrası dönemde işletme, 2021'de büyüyen yapı ve 2022'de ise genç büyüyen işletme yapısındadır.

Tablo 3.15. Flap Kongre Hizmetleri Nakit Akış Yapısı

Flap Kongre Toplantı Hiz.	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	9.911.245	-4.180.633	6.431.490	22.351.549	-8.247.557
YFNA	-21.822.452	-63.424	-425.959	-8.428.881	-45.609.157
FFNA	12.139.662	-1.484.586	-4.295.399	59.937.163	5.743.439

Gentaş

Gentaş işletmesine ait nakit akış yapısı aşağıdaki Tablo 3.16.'daki gibidir. İşletmenin Covid 19 öncesinde ve Covid 19 döneminde başarılı, olgun işletme yapısında olduğu görülmektedir. (Model 2) Her yıl işletmenin yatırım yaptığı gözlenmiştir. Covid 19 sonrası 2021 yılında ise işletme borç almıştır ve büyüyen yapıdadır. 2022 yılında ise işletmenin faaliyetlerinden nakit akışı azalmıştır. Satışların azalmasından dolayı işletme 2022 yılında borç olarak yatırımlarına devam etmiştir. 2022 yılında işletme genç, büyüyen yapıdadır.

Tablo 3.16. Gentaş Nakit Akış Tablosu

GENTAŞ	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	39.269.762	44.899.764	22.273.658	95.180.411	-15.504.848
YFNA	-13.263.723	-5.416.886	-9.586.279	-38.265.462	-83.032.051
FFNA	-11.456.211	-24.210.842	-7.257.820	49.517.138	23.777.077

Gersan Elektrik

Gersan Elektrik işletmesine ait nakit akış yapısı aşağıda Tablo 3.17.'dedir. İşletmenin yapısı Covid 19 öncesinde 2018 yılında genç, büyüyen (Model 6) yapıda iken 2019 yılında bu işletmenin satışı azalmış, borç almıştır ve küçülen işletme yapısındadır. (Model 5) Pandemi dönemi 2020 yılında ise işletme borç olarak ve yatırım yaparak büyüyen yapıda olduğu gözlenmiştir. (Model 4) İşletmenin 2021 yılında pandemi sonrası dönemde işletme faaliyetlerinden nakit akışlarında azalma yaşanmış ve genç, büyüyen (Model 6) yapıda olduğu gözlenmiştir. 2022 yılında işletmenin borç olarak yatırımlarına devam etmesiyle işletmenin yapısı Model 2 başarılı, olgun yapı olmuştur. İşletmenin 2019 yılı harici diğer tüm yıllarda yatırım yaptığı gözlenmiştir.

Tablo 3.17. Gersan Elektrik Nakit Akış Yapısı

Gersan Elektrik	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-36.121.024	-9.703.681	15.921.713	-35.397.794	31.176.572
YFNA	-4.170.936	1.411.310	-1.191.552	-1.385.264	-2.681.178
FFNA	40.121.442	25.042.947	36.279.323	56.045.292	-29.590.914

Good Year

Good Year işletmesinin nakit akış yapısı aşağıdaki Tablo 3.18.'dedir. İşletmenin 2018 yılında ana faaliyetlerinden nakit akışları negatif yönlüdür. İşletmenin pandemi öncesi 2018 yılında satışlarının az olduğu görülmektedir ve genç, büyüyen yapıdadır. Pandemiden önce pandemide ve pandemi sonrasında (2019, 2020 ve 2021) işletmenin yapısının Model 2 başarılı, olgun yapıda olduğu görülmektedir. İşletme bu dönemlerde borç ödemiş ve yatırım yapmıştır. 2022 yılında ise işletmenin borç alarak yatırımlarına devam ettiği ve Model 4 büyüyen yapıda olduğu görülmektedir.

Tablo 3.18. Good Year Nakit Akış Yapısı

GOOD-YEAR	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-31.198.468	525.485.165	314.886.573	90.503.818	314.932.874
YFNA	-106.164.051	-112.513.172	-85.276.158	178.026.004	-402.458.366
FFNA	121.777.025	-412.665.888	-54.939.947	-62.335.165	300.08.08

Göлтаş Çimento

Göлтаş Çimento'nun nakit akış yapısı aşağıdaki Tablo 3.19.'dadır. İşletmenin pandemi öncesi 2018 yılında borç ödediği ve gerileyen, yeniden yapılanan işletme yapısında (Model 3) olduğu görülmektedir. 2019, 2020 ve 2021 yılında işletmenin borç alarak yatırım yaptığı görülmektedir. İşletmenin yapısının pandemi öncesinde, pandemi ve sonrası dönemlerde (2019, 2020 ve 2021) Model 6 genç, büyüyen yapıda olduğu görülmektedir. İşletmenin faaliyetlerinden nakit akışı 2022 yılında artmıştır. İşletmenin 2022'de satışlarının artmış olmasına rağmen borç alarak yatırım yaptığı gözlenmiştir. İşletme 2018 harici diğer tüm yıllarda borç alarak yatırım yapmıştır.

Tablo 3.19. Göлтаş Çimento Nakit Akış Yapısı

GÖLTAŞ Çimento	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	5.491.455	-21.440.674	-32.936.304	-178.901.196	96.225.093
YFNA	4.177.128	-15.675.037	-12.227.669	-56.210.676	-100.083.571
FFNA	-7.673.293	39.330.051	43.364.765	240.832.195	27.604.76

Gübretaş

Tablo 3.20'de Gübretaş'ın nakit akış yapısı görülmektedir. İşletme tüm dönemlerde yatırım yapmıştır. İşletmenin 2018 yılında borç alarak yatırım yaptığı görülmektedir. İşletme 2018'de genç, büyüyen yapıdadır. İşletme 2019 ve 2020 yılında başarılı, olgun işletme yapısındadır. İşletme faaliyetlerinden nakit akışları bu yıllarda pozitif yönlüdür. Satışların

pandemi öncesi ve pandemide (2019 ve 2020) artış gösterdiği ve işletmenin borç ödeyerek yatırımlarına devam ettiği gözlenmiştir. Pandemi sonrasında (2021 ve 2022) işletmenin faaliyetlerinden nakit akışı azalmış ve işletme borç alarak yatırım yapmaya devam etmiştir.

Tablo 3.20. Gübre Fabrikası Nakit Akış Yapısı

Gübre Fabrikası	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	- 255.517.732	129.980.322	680.087.098	- 514.236.215	- 1.802.327.223
YFNA	- 101.606.823	- 156.098.943	-46.140.472	- 441.543.397	- 1.941.889.294
FFNA	437.022.768	-10.158.227	-38.736.861	823.956.464	2.916.985.492

Hektaş

Aşağıdaki Tablo 3.21.'de Hektaş işletmesinin nakit akış yapısı verilmiştir. İşletme tüm yıllarda borç alarak yatırım yapmıştır. 2018'de işletmenin yapısı genç, büyüyen yapıdır. (Model 6) Sadece 2019 yılında işletmenin satışları artmış ve işletme bu yılda Model 4 büyüyen yapıdadır. Covid 19'un görüldüğü 2020 yılında ve sonrasında işletmenin faaliyetlerinden negatif nakit akışı işletmenin satışları azalmıştır ancak borç alarak yatırım yapmışlardır. İşletmenin 2020, 2021 ve 2022 yıllarında yapısı Model 6 genç, büyüyen işletme yapısıdır.

Tablo 3.21. Hektaş Nakit Akış Yapısı

HEKTAŞ	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	- 185.870.457	106.714.663	- 157.982.936	-450.920.673	- 2.495.274.129
YFNA	-33.041.224	- 159.695.957	- 243.787.872	-747.316.816	- 1.321.454.970
FFNA	225.399.751	216.375.500	300.425.211	1.226.522.137	5.230.218.406

Hürriyet Gazetesi

Hürriyet Gazetesi'nin nakit akış yapısı aşağıdaki Tablo 3.22.'de verilmiştir. İşletme tüm yıllarda borç ödemiştir. İşletmenin 2018 yılında Model 3 gerileyen, yeniden yapılanan işletme yapısında olduğu görülmektedir. Pandemi öncesinde, pandemide ve sonrasında (2019, 2020 ve 2021) işletmenin Model 2 yani başarılı, olgun işletme yapısında olduğu gözlenmiştir. İşletme hem borçlarını ödemiş hem de yatırım yapmıştır. 2022 yılında satışlar azalmış ve işletmeye borç ödemeye devam etmiştir. 2022'de işletmenin yapısı Model 7 tasfiye durumundaki işletme yapısındadır ancak işletme tasfiye edilmemiştir. KAP'ta yayınlanan özel durum açıklamalarına göre 2022 yılında işletmenin bağlı ortaklığı Sporarena Dijital Hizmetler Pazarlama ve Ticaret A.Ş. ile ticari faaliyetleri sonlandırılmıştır ayrıca İzmir, Antalya ve İstanbul DPC Şubelerindeki faaliyetleri sona erdirilmiştir.

Tablo 3.22. Hürriyet Gazetesi Nakit Akış Yapısı

Hürriyet Gazetesi	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	138.637	40.328.833	31.596.372	89.249.358	- 12.835.699
YFNA	217.288.928	- 15.092.087	-6.106.908	- 38.684.875	11.757.545
FFNA	- 234.032.100	- 49.719.631	- 36.854.711	- 22.185.266	- 16.841.175

İhlas Gayrimenkul

İhlas Gayrimenkul işletmesine ait nakit akış yapısı aşağıdaki Tablo 3.23.'tedir. İşletmenin pandemi öncesinde 2018 ve 2019 yıllarında İFNA negatif yönlü olup, satışlarının az olduğu ve borç aldığı gözlenmiştir ve işletme Model 5 küçülen işletme yapısındadır. Pandeminin görüldüğü 2020 yılı ve pandemi sonrası 2021 yılında işletme yine borç almış ancak pandemi öncesi dönemden farklı olarak yatırım yapmıştır. İşletmenin 2020 ve 2021 yıllarında Model 6 genç, büyüyen işletme yapısında olduğu gözlenmiştir. 2022 yılında ise işletme nadir görülen bir yapıdadır (Model 8) yani tüm faaliyetlerden nakit akışları negatif yönlüdür.

Tablo 3.23. İhlas Gayrimenkul Nakit Akış Yapısı

İhlas Gayrimenkul Proje Geliştirme Ve Ticaret	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-13.567.967	- 184.959.479	-94.992.695	-61.378.869	-6.551.103
YFNA	40.956	6.854.909	-501.070	-1.607.423	-2.853.518
FFNA	32.853	189.514.949	326.830.208	11.188.207	-7.321.036

Kartonsan

Kartonsan işletmesine ait nakit akış yapısı aşağıdaki Tablo 3.24.'tedir. İşletme tüm dönemlerde hem satışlarını artırmış hem borçlarını ödemiş hem de yatırım yapmıştır. Dolayısıyla istikrarlı olarak tüm dönemlerde işletmenin yapısı Model 2 yani başarılı, olgun işletme yapısıdır.

Tablo 3.24. Kartonsan Nakit Akış Yapısı

KARTONSAN	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	105.072.939	70.476.283	166.148.402	399.219.813	270.473.456
YFNA	-27.421.648	-42.288.311	-54.155.950	- 102.096.160	- 137.337.881
FFNA	-17.709.366	-31.824.538	-17.471.151	-61.357.185	- 172.740.140

Kordsa

Kordsa Teknik Tekstil işletmesinin nakit akış yapısı aşağıdaki Tablo 3.25.'tedir. İşletmenin tüm dönemlerde yatırım yaptığı gözlenmiştir. İşletme pandemi öncesinde (2018 ve

2019) Model 4 büyüyen işletme yapısındadır. İşletmenin bu yıllarda borç alarak yatırım yaptığı anlaşılmaktadır. Pandemi ve pandemi sonrasında (2020 ve 2021 yılları) işletmenin faaliyetlerinden pozitif yönde nakit akışı gerçekleşmiş ve işletme bu dönemde borçlarını öderken aynı zamanda yatırım da yapmıştır. Bu dönemlerde işletme Model 2 başarılı, olgun işletme yapısındadır. İşletmenin pandemi öncesindeki yapısına dönmesi 2022 yılında olmuştur. 2022 yılında işletmenin borç alarak yatırım yaptığı gözlenmiştir ve işletme 2022 yılında Model 4 büyüyen işletme yapısındadır.

Tablo 3.25. Kordsa Teknik Tekstil Nakit Akış Yapısı

Kordsa Teknik Tekstil	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	340.842.897	705.528.225	902.162.580	485.771.396	941.128.468
YFNA	-702.634.847	-1.161.832.355	-208.072.628	-274.305.390	-1.405.433.989
FFNA	477.031.730	1.055.139.044	-1.008.843.496	-559.823.418	938.907.923

Mavi Giyim

Mavi Giyim işletmesinin nakit akış yapısı aşağıdaki Tablo 3.26.'dadır. İşletmenin yapısının pandemi öncesinde ve pandemi döneminde Model 2 başarılı, olgun işletme yapısında olduğu görülmektedir. Pandemi sonrası 2021 yılında işletme borç alarak yatırım yapmaya devam etmiştir. 2021 yılında işletmenin yapısı Model 4 büyüyen işletme yapısıdır. 2022 yılında işletme hem borç ödemiş hem de yatırım yapmıştır dolayısıyla 2022'de işletme, Model 2 başarılı, olgun işletme yapısındadır.

Tablo 3.26. Mavi Giyim Nakit Akış Yapısı

Mavi Giyim	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	267.040	260.547	603.194	389.378	1.370.011
YFNA	-129.199	-75.528	-105.359	-44.276	-79.735
FFNA	-30.199	-185.470	-449.020	233.935	-674.518

MLP

MLP Sağlık işletmesinin nakit akış yapısı aşağıdaki Tablo 3.27'dedir. İşletmenin yapısı pandemi öncesinde, pandemi döneminde ve pandemi sonrasında Model 2 başarılı, olgun işletme yapısındadır. İşletme tüm dönemlerde hem borcunu ödemiş hem de yatırım yapmıştır.

Tablo 3.27. MLP Sağlık Nakit Akış Yapısı

MLP Sağlık	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	331.591	663.285	899.264	1.652.753	1.974.453
YFNA	-305.952	-222.825	-172.374	-522.614	-665.674
FFNA	-20.167	-358.115	-657.556	-824.895	-1.223.143

Netaş

Tablo 3.28.'de Netaş Telekom işletmesinin nakit akış yapısı görülmektedir. İşletmenin nakit akış yapısının 2018'de Model 6 genç- büyüyen yapıda olduğu, 2019 ve 2020 yılında başarılı-olgun,2021 ve 2022 yılında ise küçülen işletme modeline sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 3.28. Netaş Telekom Nakit Akış Yapısı

Netaş Telekom.	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-113.622.338	106.035.136	337.070.823	-162.776.981	-75.744.466
YFNA	-9.808.992	-21.116.467	-91.333.175	26.189.620	36.135.193
FFNA	161.718.429	-90.679.526	-140.241.631	436.949.869	-395.441.601

Odaş

Odaş Elektrik nakit akış yapısı aşağıdaki Tablo 3.29.'dadır. İşletmenin 2018 yılında Model 4 büyüyen işletme yapısında olduğu görülmektedir. İşletme 2019 yılında Model 6 genç, büyüyen yapıdadır. 2019 yılında işletmenin satışları 2018 yılına göre azalmıştır ancak borç alarak yatırım yapmıştır. Pandeminin görüldüğü 2020 yılı ve sonrası 2021 yılında işletmenin satışlarının arttığı borç almaya ve yatırım yapmaya devam edildiği gözlenmiştir. İşletmenin yapısının bu dönemlerde Model 4 büyüyen işletme yapısında olduğu görülmektedir. 2022 yılında işletmenin satışlarının daha fazla olduğu ve borçlarını ödeyerek yatırımlarına devam ettiği görülmektedir. İşletme 2022 yılında Model 2 başarılı, olgun işletme yapısına ulaşmıştır.

Tablo 3.29. Odaş Elektrik Nakit Akış Yapısı

ODAŞ Elektrik	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	1.567.816.368	-187.319.703	66.242.434	2.713.805.194	3.108.314.540
YFNA	-1.848.915.458	-95.311.414	-162.448.237	3.121.570.719	1.114.858.217
FFNA	164.307.122	291.853.670	95.281.126	565.592.509	-690.392.109

Park Elektrik Madencilik

Park Elektrik Madencilik işletmesinin nakit akış yapısı aşağıdaki Tablo 3.30.'dadır. İşletmenin pandemi öncesi 2018 yılında Model 2 başarılı, olgun işletme yapısında olduğu görülmektedir. 2019 yılında işletmenin faaliyetlerinden nakit akışları azalmış ve borçlarını ödemiş olduğu gözlenmiştir. 2019 ve 2020 yıllarında işletmenin yapısı Model 7 tasfiye hâlindeki işletme yapısıdır ancak bu yıllarda herhangi bir tasfiye durumu söz konusu değildir. Pandemi sonrası 2021 yılında işletmenin Model 2 başarılı, olgun işletme yapısında olduğu görülmektedir. İşletmenin pandemi sonrasında ana faaliyetlerinden nakit akışlarında artış yaşanmıştır ve borçlarını ödeyerek yatırım yaptığı görülmektedir. 2022 yılında işletmenin

yatırım yapmadığı, sadece borçlarını ödediği görülmekte olup bu dönemde işletmenin yapısının Model 3 gerileyen, yeniden yapılanan işletme yapısında olduğu görülmektedir.

Tablo 3.30. Park Elektrik Madencilik Nakit Akış Yapısı

Park Elek. Madencilik	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	2.178.185	-4.829.708	-29.929.026	14.379.473	26.762.268
YFNA	-959.210	11.920.208	71.674.873	-52.249.700	124.564.928
FFNA	-1.119.589	-1.052.572	-272.283	-348.286	-3.998.017

Tat Gıda işletmesinin nakit akış yapısı aşağıdaki Tablo 3.31.'dedir. İşletmenin pandemi öncesinde 2018 yılında Model 2 başarılı, olgun işletme yapısında olduğu görülmektedir. 2019 yılında işletmenin faaliyetlerinden nakit akışları azalmış, borç almış ve yatırım yapmıştır. İşletme 2019'da Model 6 genç, büyüyen işletme yapısındadır. Pandeminin görüldüğü 2020 yılında işletmenin tüm faaliyetlerinden nakit akışları pozitif yönlüdür, borç almış ancak yatırım yapmamıştır ve 2020'de işletme Model 1 nadir işletme yapısındadır. Pandemi sonrası 2021 yılında işletmenin faaliyetlerinden nakit akışları negatif yönlüdür, borç almıştır ve yatırım yapmamıştır. 2021'de işletmenin yapısı Model 5 küçülen işletme yapısıdır. 2022'de işletmenin borç alarak yatırım yaptığı gözlenmiştir ve işletmenin yapısı Model 6 genç, büyüyen işletme yapısıdır.

Tablo 3.31. Tat Gıda Nakit Akış Yapısı

TAT Gıda	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	40.614.659	-3.412.146	20.833.374	-56.930.548	-1.413.144.813
YFNA	-24.546.932	-17.809.666	75.701.414	26.899.447	-218.486.830
FFNA	-1.395.761	4.000.838	13.600.693	15.464.896	1.813.243.282

Tümosan Motor ve Traktör

Tümosan Motor ve Traktör işletmesinin nakit akış yapısı aşağıdaki Tablo 3.32.'dedir. İşletme tüm yıllarda yatırım yapmıştır. 2018 yılında işletmenin faaliyetlerinden nakit akışları negatif yönlüdür ve borç alarak yatırım yapmıştır. İşletmenin 2018'de yapısı Model 6 genç, büyüyen işletme yapısıdır. İşletme pandemiden önce (2019) ve pandemide borç alarak yatırım yapmıştır ve Model 4 büyüyen işletme yapısındadır. Pandemi sonrası 2021 yılında işletmenin faaliyetlerinden nakit akışları azalmış, işletme borç alarak yatırım yapmaya devam etmiştir. 2021 yılında işletmenin yapısı Model 6 genç, büyüyen işletme yapısıdır. 2022 yılında işletmenin faaliyetlerinden nakit akışları pozitif yönlüdür ve işletme hem borçlarını ödemiş hem

de yatırım yapmaya devam etmiştir. 2022 yılında işletmenin yapısı Model 4 büyüyen işletme yapısıdır.

Tablo 3.32. Tümosan Motor ve Traktör Nakit Akış Yapısı

Tümosan Motor Ve Traktör	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-109.214.689	7.853.141	75.715.633	-21.877.297	565.269.322
YFNA	-12.913.290	-57.264.178	-50.453.824	-25.263.500	-290.904.989
FFNA	126.747.063	70.898.408	3.069.606	37.725.557	71.287.128

Türk Traktör

Türk Traktör işletmesinin nakit akış yapısı aşağıdaki Tablo 3.33.'tedir. İşletmenin tüm yıllarda yatırım yaptığı görülmektedir. 2018 yılında borç olarak yatırım yaptığı gözlenmiştir. İşletme 2018 yılında Model 4 büyüyen işletme yapısındadır. Pandemi öncesi (2019), pandemi ve pandemi sonrası (2021) dönemlerde işletmenin faaliyetlerinden nakit akışının pozitif yönlü olduğu, işletmenin hem borç ödediği hem de yatırım yaptığı görülmektedir. İşletme bu dönemlerde Model 2 başarılı, olgun işletme yapısındadır. 2022 yılında işletme borç olarak yatırımlarına devam etmiştir ve işletmenin yapısı Model 4 büyüyen işletme yapısıdır.

Tablo 3.33. Türk Traktör Nakit Akış Yapısı

Türk Traktör	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	104.847.721	1.059.096.190	1.599.211.443	886.046.934	2.884.210.353
YFNA	-224.624.452	-129.911.612	-125.416.337	-362.206.075	-1.123.190.349
FFNA	85.507.825	-597.959.154	-335.842.822	1.078.247.103	878.522.957

Ülker Bisküvi

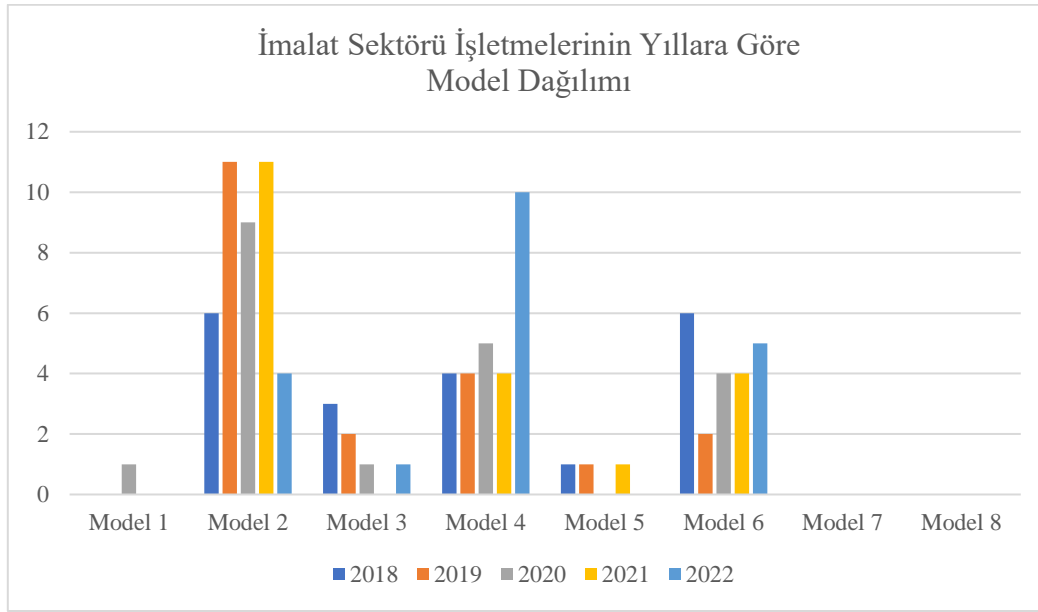
Ülker Bisküvi işletmesine ait nakit akış yapısı aşağıdaki Tablo 3.34.'teki gibidir. İşletmenin pandemi öncesi yıllarda borç ödediği ve aynı zamanda yatırım yaptığı Model 3 gerileyen, yeniden yapılanan işletme yapısında olduğu görülmektedir. Pandemi ise işletme borç olarak yatırım yapmaya devam etmiştir ve işletme Model 4 büyüyen işletme yapısındadır. Pandemi sonrası 2021 yılında işletme borç ödeyerek yatırım yapmıştır ve Model 2 başarılı, olgun işletme yapısındadır. 2022 yılında işletmenin borçlarını ödediğini ve pandemiden önceki işletme yapısına (Model 3 gerileyen, yeniden yapılanan işletme yapısı) yeniden döndüğü görülmektedir.

Tablo 3.34. Ülker Bisküvi Nakit Akış Yapısı

Ülker Bisküvi	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	3.378	795.579	630.027	27.339	2.699.276
YFNA	1.377.649	876.820	-1.119.161	-1.543.824	5.843.827
FFNA	-1.192.131	-467.025	1.927.674	-1.255.375	-3.244.814

3.4.3. Sektörlere Göre Nakit Akış Yapıları

İnceleme kapsamına giren işletmelerin büyük bir bölümü imalat işletmelerinden oluştuğu için imalat sektöründeki işletmelerin nakit akış yapılarının hangi model etrafında yoğunlaştığı ise Grafik 3.8.'de gösterilmiştir.

Grafik 3.8. İmalat Sektörü İşletmelerinin Yıllara Göre Model Dağılımı

İmalat sektörü işletmelerinin pandemi öncesi, pandemi ve sonrası dönemlerde en çok görüldüğü yapı Model 2 başarılı, olgun işletme yapısıdır. Bu yapıya sahip imalat işletmelerin faaliyetlerinden nakit akışı pozitif yönlüdür ve borçlarını öderken aynı zamanda yatırım yaptıkları görülmektedir. Model 2'den sonra en çok görülen işletme yapıları Model 4 büyüyen işletme yapısı ve Model 6 genç, büyüyen işletme yapısıdır. Büyüyen işletme yapısında olan imalat işletmelerinin işletme faaliyetlerinde pozitif nakit akışı gerçekleşirken borç olarak yatırım yaptıkları gözlenmiştir. Genç, büyüyen işletme yapısında olan imalat işletmelerinin faaliyetlerinde negatif nakit akışı gerçekleşirken borç olarak yatırım yaptıkları gözlenmiştir.

Covid 19 ile yaşanan tedarik zincirindeki sorunlar sebebiyle hammadde temininde zorluklar yaşanmış bu durum üretim süreçlerini aksatarak üretim maliyetlerini artırmıştır. Bazı ürünlerin talebinin artması ile imalat sektöründe faaliyet gösteren işletmeler önem kazanmıştır ve bu durum da işgücüne katılımı dolayısıyla istihdamı da artırmıştır.

SONUÇ

İşletmelerin en temel hedeflerinden bir tanesi sonsuza kadar hayatta kalabilmektir. İşletmelerin hayatta kalabilmeleri için kar etmeleri gerekmektedir. Ancak kar etmek veya karlı bir işletme olmak da hayatta kalabilmek için tek başına yeterli değildir. Kar etmelerine rağmen, kötü nakit yönetimine sahip olan işletmelerin, iflas ettikleri bilinmektedir. İyi bir nakit yönetimi, işletmelerin taraflarını yakından ilgilendirmekte ve işletme hakkında karar mekanizmalarına etki etmektedir. Nakit esasına göre hazırlanan Nakit Akış Tablosu, işletmenin nakit hareketlerini, nakit yaratma kapasitesini ve nakitin kaynağı ve naktin kullanım yerlerinin tayin edilmesine katkı veren önemli bir tablodur. Nakit akış tablosu aynı zamanda tahakkuk esasına göre hazırlanan bilanço veya gelir tablosunda yer alan karın ne kadarının nakit olduğunun tespitinin yapılmasına olanak veren bir tablodur.

Covid 19 pandemisi, birçok sektörün faaliyetlerini sekteye uğratmıştır. Tedarik zincirinde yaşanan sorunlar, hammadde teminin gecikmesi, borçların ödenmemesi, alacakların ertelenmesi, işgücünde yaşanan kayıplar, üretimde kesintilerin yaşanması, verimliliğin azalması, maliyetlerin artması, gelirden düşüş, mülk sahiplerinin zararlarında artış gibi sorunlar nakit akışı sorununu da beraberinde getirmiştir.

Covid-19 pandemisinin yaratmış olduğu belirsizlik döneminde, işletmelerin nakit yönetimleri ve bu konuda sorun yaşayıp yaşamadıklarını ortaya koymak amacı ile BİST 100’de yer alan işletmelerden, mali kuruluşlar sektörü ve verisi olmayan işletmelerin çıkarılmasıyla toplamda 30 işletme analize tabi tutulmuştur. İşletmelerin nakit akış yapıları “Nakit Akışlarından Sağlanan Faaliyetler” yöntemine ile analiz edilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, araştırma kapsamındaki 30 işletmenin hem Covid 19 öncesinde hem de Covid 19 sonrası dönemde nakit akış yapılarının model 2 kapsamında (Model 2+.-,-) başarılı, olgun işletme yapısında olduğu ve elde edilen bu sonucun literatürdeki diğer çalışmalarla benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir.

Pandemi döneminde işletmelerin nakit akış yapılarının olumsuz etkilendiği varsayımı ile yaptığımız inceleme sonucunda Covid 19 pandemisinin en etkili olduğu 2020 ve 2021 yıllarında araştırma kapsamında incelenen işletmelerin çoğunluğunda işletme faaliyetlerinden nakit akışlarında azalış yerine artış olduğu gözlenmiştir. Ayrıca 2020 ve 2021 yıllarında yine bu işletmelerin çoğunluğunun finansman faaliyetinden nakit akışlarında azalış gözlenmiştir. Bu durum işletmelerin borçlarını ödeyebildiklerini ve hatta yatırıma yöneldiklerini göstermektedir. Bu durum araştırmanın kapsamına giren ve çoğunluğunu imalat sektörüne ait olan işletmelerin Covid 19’dan olumsuz etkilenmediği ve Covid 19 sonrası 2022 yılında işletmelerin birçoğunun büyüme veya genç büyüme modeline geçiş yaptığını ortaya koymuştur.

Bir işletmenin başarılı bir işletme olup olmadığı birçok diğer değişken ile ölçülebilir. Bu çalışmada sadece nakit akış tablosu kalemleri ele alınmış ve işletmelerin nakit yönetimi konusundaki başarıları nakit akış yapılarına bağlı olarak tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmanın yöntemi ve amacı bağlamında araştırma kapsamına giren işletmelerin nakit yönetimi konusunda başarılı oldukları görülmüştür. Nakit yönetiminin işletmelerin sürdürülebilirlikleri üzerindeki önemli etkisi dikkate alındığında araştırma kapsamındaki işletmeler Covid 19 gibi olağan üstü bir ortamda başarılı bulunmuştur.

Bu çalışmada 2018 yılı 4. Çeyrek dönemde BİST 100'e giren işletmelerden sadece 30 tanesinin araştırmaya dahil edilmesi araştırmanın kısıtını oluşturmaktadır. Analize uygun olan işletme sayısı 30 işletme olduğu için sadece bu işletmeler analize dahil edilmiştir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda araştırma kapsamındaki işletme sayısının genişletilmesi Covid 19'un işletmelerin nakit yapılarına olan etkisinin daha kapsamlı tespit edilmesine olanak sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, T.** (2021). İmalat Sektörü İşletmelerinin Nakit Akış Profillerinin İncelenmesi ve Finansal Performanslarının TOPSIS Yöntemi ile Karşılaştırılması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (90), 127-148. DOI: 10.25095/mufad.837360
- Akdoğan, N., Küçüktop, F. B. & Açıkgöz, T.** (2020). Borsa İstanbul'da Kayıtlı Şirketlerin 2015-2019 Yıllarına Ait Nakit Akış Tablolarının Sektörler İtibariyle İncelenmesi ve Sektörlerin Nakit Hareketlerinin Değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 20 (61), 1-36.
- Aydın, A. & Güner, A.** (2020). Covid-19 Salgınının Tarım Sektörü ve Gıda Güvenliği Üzerine Etkisi: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. *Artuklu Kaime Uluslararası İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi*, 3 (2), 155-171.
[Erişim: 18.12.2022 <https://dergipark.org.tr/en/pub/artuklu/issue/57958/811928>]
- Başar, A. B.** (2010). İşletmelerde Nakit Akış Bilgilerinin Raporlanması ve Değerlendirilmesi, *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları*; No: 215 (Sayfa: 34-40)
- Bayraktar, A.** (2020). COVID 19 Pandemisinin Finansal Etkileri: BİST imalat sektörü uygulaması. *Turkish Studies*, 15(8), 3415-3427.
[<https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.46807>]
- Barua, Suborna**, Understanding Coronanomics: The Economic Implications of the Coronavirus (COVID-19) Pandemic (April 1, 2020). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3566477> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3566477>
- Beyazgül, M., Karadeniz, E.** (2019). Futbol Kulüplerinin Nakit Akış Profillerinin Analizi: Uluslararası Bir Karşılaştırma. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*. 12 (3), 605-624.
- Benek, S., Baydemir, R., & Bozdoğan, S.** (2020). COVID-19 Pandemi sürecinde mevsimlik gezici tarım işçiliği ve çalışma koşulları üzerine bir inceleme: Beylikova (Eskişehir) örneği. *Türk Coğrafya Dergisi*, 76, 75-94. DOI: 10.17211/tcd.815947.
- Bilgin, D. , Özçil, İ. E.** "Covid-19 Pandemisinin Spor Sektörüne Etkisi". *GAB Akademi 2* (2022): 43-55 [<https://dergipark.org.tr/tr/pub/gabakademi/issue/74807/1193694>]
- Bruwer, Bw & Hamman, Willie.** (2005). Cash Flow Patterns in Listed South African Industrial Companies. *Meditari Accountancy Research*. 13. 10.1108/10222529200500001.
- Can, Ö.** (2021). Covid-19 Salgınının Türkiye'deki İşletmelere Etkileri: Sorunlar, Dönüşümler, Olanaklar. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 35 (3), 833-863. DOI: 10.16951/atauniiibd.797740
- Çabuk, A. & Lazol, İ.** (2017). *Mali Tablolar Analizi.*, Ekin Yayınevi. (Sayfa: 199)

- Çil Kocyiğit, S., & Güngör Tanç, Ş.** (2021). Nakit Akışlarının Sağlandığı Faaliyetler Modeli İle İşletmelerin Nakit Akış Profillerinin İncelenmesi: BİST 30, BİST 50 ve BİST 100 Endeksleri Karşılaştırması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi – Ağustos 2021 Özel Sayı*, 137-148. ISSN: 2146-3042 [Erişim: 04.11.2022, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1923430>]
- Çöteli, F.T.** (2020). Ürün Raporu Su Ürünleri 2020, *T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarımsal Ekonomi Ve Politika Geliştirme Enstitüsü, TEPGE* Yayın No: 317, ISBN: 978-605-7599-43-8 [<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge/Belgeler/Yay%C4%B1n%20Ar%C5%9Fivi/2017-2022%20Yay%C4%B1n%20Ar%C5%9Fivi/Yay%C4%B1nno317.pdf>]
- Deloitte** (2020). *COVID-19'un İşletmelere Olan Finansal Etkileri ve Çözüm Önerileri*, [Erişim: 10.12.2022, <https://www.timder.org.tr/haber/Sektorden-Haberler/Covid-19-un-Isletmelere-Olan-Finansal-Etkileri-ve-Cozum-Onerileri/1925> ve <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/tr/Documents/financial-advisory/COVID-19-un-isletmelere-olan-finansal-etkileri.pdf>]
- Demir, F.** (2022). COVID-19 Salgın Sürecinin Eğitime Yansımaları: Fırsatlar ve Zorluklar. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 13(26), 275-300
- Demir, Z.** (2020). Covid-19'un Bist 100'deki Şirketlerin Mali Tabloları Üzerindeki Etkisinin Oran Yöntemi ile Analizi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. <https://doi.org/10.17218/hititsosbil.810202>
- Derya Başkan, T., Akpınar, A., & Baran, E.** (2022). Covid-19 Sürecinde İnşaat Sektöründeki İşletmelerin Finansal Durum Analizi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 24(COVID-19 Özel Sayısı), 128-149. <https://doi.org/10.31460/mbdd.1038773>
- Duyar, Z.** (2023). Mesleki, Bilimsel ve Teknik Alanlarda Firma Sayısı 10 Yılda Yaklaşık Yüzde 87 Arttı. *Anadolu Ajansı*. [Erişim: 12.12.2023, <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/mesleki-bilimsel-ve-teknik-alanlarda-firma-sayisi-10-yilda-yaklasik-yuzde-87-artti/2997636>]
- Düzer, M.,** (2022). Nakit Akış Profilleri ve İşletme Yaşam Döngüsü Özellikleri: Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri Sektörlerinde Bir Araştırma, *19. Uluslararası Muhasebe Konferansı*, s.159-165. [<https://drive.google.com/file/d/14bdGyQ-hqd7YJMNBQ-Vvlwo3OaSU4bgH/view>]
- Ergün, T. & Üçoğlu, D.** (2022). COVID-19 Pandemisi'nin Tekstil, Deri ve Giyim Eşyası Sektörlerinde Faaliyet Gösteren Firmalara ve Finansal Raporlarına Etkileri: BIST'te Bir Araştırma. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, (66) , 95-112 . DOI: 10.26650/MED.998932
- Eroğlu, E.** (2020). “Covid-19'un Ekonomik Etkilerinin ve Pandemiyle Mücadele Sürecinde Alınan Ekonomik Tedbirlerin Değerlendirilmesi”, *International Journal of Public Finance*, 5(2), 211-236.

Gezen, A., Özcan, S. (2022). Covid-19'un Finansal Sıkıntı Üzerine Etkisi: Bist Turizm Endeksi Uygulaması, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14 (1), 483-496.

Gup, B.E., Samson, W.D., Dugan, M.T., Kim, M.J., Jittrapanun, T.(1993), “An Analysis of Patterns from the Statement of Cash Flows”, *Financial Practice and Education*, 3 (2), 73-79.

Güçlü, F. (2021). Nakit Akışlarının Sağlandığı Faaliyetler Yöntemi ile Nakit Akışlarının Analizi: Katılım 30 Örneği. Ş. Karabulut (Ed.), *Ampirik Yöntemlerle İktisadi, Mali ve Finansal Uygulamalar İçinde* (s. 493–506). Ankara: Gazi Kitabevi.

HSGM, AŞI PORTALI [Erişim: 04.11.2022, <https://asi.saglik.gov.tr/asi-hastaliklari>]

IEA, 2020, Global Energy Review 2020 [Erişim: 16.03.2024, <https://dunyaenerji.org.tr/covid-19un-kuresel-enerji-sektorune-etkisi/>]

İnce, F., Nurdoğan, A. K., & Bayar, H. T. (2021). COVID-19 Krizinin Sağlık Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmeler Üzerindeki Etkiler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 12(30), 434-448. ISSN: 1308-9552.

ILO, 2020, Sectoral Brief, Covid-19 And The Impact On Agriculture And Food Security [Erişim: 02.01.2024, <https://www.ilo.org/resource/brief/covid-19-and-impact-agriculture-and-food-security>]

ILO, 2020, The World of Work and COVID-19 Summary [Erişim: 03.04.2024, <https://www.ilo.org/resource/world-work-and-covid-19-summary>]

ILO, 2020, Sectoral Brief, COVID-19 and the automotive industry [Erişim: 05.04.2024, <https://www.ilo.org/resource/brief/covid-19-and-automotive-industry>]

ILO, 2020, Sectoral Brief, Covid-19 And The Textiles, Clothing, Leather And Footwear Industries [Erişim: 05.04.2024, <https://www.ilo.org/resource/brief/covid-19-and-textiles-clothing-leather-and-footwear-industries>]

ILO, 2021, Sectoral Brief, Impact Of Covid-19 On The Construction Sector [Erişim: 05.04.2024, <https://www.ilo.org/resource/brief/impact-covid-19-construction-sector>]

ILO, 2020, Sectoral Brief, Covid-19 And Food Retail [Erişim: 06.04.2024, <https://www.ilo.org/resource/brief/covid-19-and-food-retail>]

ILO, 2020, Sectoral Brief, Covid-19 And Civil Aviation [Erişim: 07.04.2024, <https://www.ilo.org/resource/brief/covid-19-and-civil-aviation>]

ILO, 2020, Sectoral Brief, Covid-19 And Road Transport [Erişim: 09.03.2024, <https://www.ilo.org/resource/brief/covid-19-and-road-transport>]

ILO, 2020, Sectoral Brief, *COVID-19 and Urban Passenger Transport Services* [Erişim: 09.03.2024, <https://www.ilo.org/resource/brief/covid-19-and-urban-passenger-transport-services>]

ILO, 2020, Sectoral Brief, *Covid-19 And The Education Sector* [Erişim: 10.03.2024, <https://www.ilo.org/resource/brief/covid-19-and-education-sector>]

İŞKUR, 2018 İşgücü Piyasası Araştırması Mesleki, *Bilimsel ve Teknik Faaliyetler Sektörü Raporu* [Erişim: 04.11.2022, <https://media.iskur.gov.tr/22142/mesleki-bilimsel-ve-teknik-faaliyetler.pdf>]

Kara, E. (2020). Covid-19 Pandemisi: İşgücü Üzerindeki Etkileri ve İstihdam Tedbirleri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, COVID-19 ÖZEL SAYISI 2*, 269-282. [<https://dergipark.org.tr/en/pub/asead/issue/54658/738164>]

Karakaş, E. ve Fidancan, C. (2022). Covid-19 Pandemisinin İmalat Sektöründe Yer Alan İşletmelerin Karlılığına Etkisi. *Uluslararası Muhasebe ve Finans Araştırmaları Dergisi. 4*(1), 41-60.

Karadağ, H. (2021). Covid-19 Pandemi Döneminde Türkiye Ekonomisinde Enerji Sektöründe Yaşanan Gelişmeler. *Turkish Business Journal*, 2(3), 11-23. [<https://doi.org/10.51727/tbj.867440>]

Kılıç Karamahmutoğlu, M. (2022). Covid-19'un Sektörlerin Finansal Performansına Etkisinin Oran Analizi Yöntemi ile İncelenmesi. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi (95)*, 35-56. [<https://doi.org/10.25095/mufad.1086620>]

[Erişim: 12.12.2023 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2304909>]

Keskin Benli, Y., & Özdemir, D. (2023). Covid-19 Pandemisinin Borsa İstanbul (BİST) Perakende Ticaret Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmelerin Finansal Performanslarına Etkisi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Akademi İktisadi ve İdari Bilimler Kongresi Özel Sayısı*, 1-20. [<https://doi.org/10.26745/ahbvuibfd.1364531>]

[Erişim: 05.02.2024, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3425776>]

Perkumiene D., Osamede A., Andriukaitienė R. and Beriozovas O. (2021). The impact of COVID-19 on the transportation and logistics industry. *Problems and Perspectives in Management*, 19(4), 458-469. doi:10.21511/ppm.19(4).2021.37 [Erişim: 23.03.2024, <https://vb.lsu.lt/object/elaba:115628243/>]

Po La T, H. (2011). TÜRKİYE EKONOMSİNDE İMALAT SANAYİ. *Dicle Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 24-39. [Erişim: 17.05.2024, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/duiibfd/issue/32248/357883>]

- Ramasamy, Dr. Kannamani**, Impact Analysis in Banking, Insurance and Financial Services Industry Due to COVID-19 Pandemic (August 6, 2020). *Pramana Research Journal*, Volume 10, Issue 8, 2020, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3668165>
- Rhyan, C., Turner, A. & Miller, G.** Tracking the U.S. health sector: the impact of the COVID-19 pandemic. *Bus Econ* 55, 267–278 (2020). <https://doi.org/10.1057/s11369-020-00195-z> [Erişim: 01.05.2024, <https://link.springer.com/article/10.1057/s11369-020-00195-z#citeas>]
- Senir, G., & Büyükkeklik, A.** (2020). COVID-19 Salgınının Tedarik Zincirlerine ve Lojistik Faaliyetlere Etkileri. *Türkiye Bilimler Akademisi. Küresel Salgının Anatomisi: İnsan ve Toplumun Geleceği*, 2020, Ankara. DOI:10.53478/TUBA.2020.052 [https://www.tuba.gov.tr/files/yayinlar/bilim-ve-dusun/TUBA-978-605-2249-46-8_Ch29.pdf]
- Serinikli, N.** (2021). Covid 19 Salgın Sürecinde Örgütsel Değişim: Uzaktan/Evden Çalışma Modeli. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(1), 277-288. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.831755>
- SETA**, *Koronavirüs Krizi Döneminde Enerji Politikaları Raporu* (SETA), (2020). [Erişim: 12.11.2023, <https://setav.org/assets/uploads/2020/06/R164.pdf>]
- Şenol, Z. & Başer, R.** (2022). COVID-19'un Bankacılık Sektörüne Etkileri: Türkiye Örneği. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt 12, Sayı 2, 28-37
- Tadesse, S., & Muluye, W.** (2020). The Impact of COVID-19 Pandemic on Education System in Developing Countries: A Review. *Open Journal of Social Sciences*, 8, 159-170. <https://doi.org/10.4236/jss.2020.810011>
- Tanç, A., Çardak, D. ve Canlitepe, F.** (2022). Covid-19 Salgınının İşletmelerin Finansal Başarısızlığı Üzerine Etkileri: BİST İmalat Sektöründe Yer Alan İşletmelerin Altman Z-Skor Yöntemi Kullanılarak İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 25 (25. Yıl Özel Sayısı), 288-301. [<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2466109>]
- T.C. Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Türkiye İş Kurumu.** (2018). 2018 *İşgücü Piyasası Araştırması Mesleki Bilimsel ve Teknik Faaliyetler Sektörü Raporu*. [Erişim: 12.12.2023, <https://media.iskur.gov.tr/22142/mesleki-bilimsel-ve-teknik-faaliyetler.pdf>]
- T.C. Sağlık Bakanlığı**, *Covid-19 Aşısı Bilgilendirme Platformu*, 2022 [Erişim: 04.11.2022, <https://covid19asi.saglik.gov.tr/>]
- TCMB**, (2020), *Koronavirüsün Ekonomik ve Finansal Etkilerine Karşı Alınan Tedbirler*, [Erişim: 05.04.2024, <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Duyurular/Koronavirüs>]

TMS 7 Nakit Akış Tablosu, Kamu Gözetimi Kurumu (KGK) [Erişim:11.02.2022, <https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2019Seti/TMS/TMS%207.pdf>]

Torun Kayabaşı, E. (2020). COVID-19'UN TARIMSAL ÜRETİME ETKİSİ . *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* , COVID-19 ÖZEL SAYISI 2 , 38-45. [Erişim: 10.12.2023, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asead/issue/54658/740039>]

Türkiye İş Kurumu, *2021 Yılı İmalat Sektörü İşgücü Piyasası Raporu*, (S.9) [Erişim: 17.05.2024, <https://media.iskur.gov.tr/51149/imalat-sektoru.pdf>]

TUİK, (2020), Haber Bülteni, *Bitkisel Üretim İstatistikleri*, 2019 [Erişim: 02.04.2024, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Bitkisel-Uretim-Istatistikleri-2019-30685>]

TUİK, (2021), Haber Bülteni, *Bitkisel Üretim İstatistikleri*, 2020 [Erişim: 02.04.2024, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Bitkisel-Uretim-Istatistikleri-2020-33737>]

TUİK, (2022), Haber Bülteni, *Hayvansal Üretim İstatistikleri*, 2019 [Erişim: 02.04.2024, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hayvansal-Uretim-Istatistikleri-2019-33873>]

TUİK, (2021), Haber Bülteni, *Hayvansal Üretim İstatistikleri*, Aralık 2020(Düzeltilmiş) [Erişim: 02.04.2024, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hayvansal-Uretim-Istatistikleri-Aralik-2020-37207>]

TUİK, (2019), İstatistik Veri Portalı, *İşgücü İstatistikleri*, 2018 [Erişim: 01.04.2024, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2018-30677>]

TUİK, (2020), İstatistik Veri Portalı, *İşgücü İstatistikleri*, 2019 [Erişim: 01.04.2024, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2019-33784>]

TUİK, (2021), İstatistik Veri Portalı, *İşgücü İstatistikleri*, 2020 [Erişim: 01.04.2024, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2020-37484>]

TUİK, (2022), İstatistik Veri Portalı, *İşgücü İstatistikleri*, 2021 [Erişim: 01.04.2024, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2021-45645>]

TUİK, (2023), İstatistik Veri Portalı, *İşgücü İstatistikleri*, 2022 [Erişim: 01.04.2024, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2022-49390>]

TUİK, (2021), *İşgücü Girdi Endeksleri, IV. Çeyrek: Ekim – Aralık 2020* [Erişim: 02.04.2024, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Girdi-Endeksleri-IV.-Ceyrek:-Ekim---Aralik,-2020-37265>]

TUİK, (2020), *Sektör Bilançoları, 2019* [Erişim: 05.04.2024, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=sektor-bilancolari-2019-33602&dil=1>]

TUİK, (2021), *Sektör Bilançoları, 2020* [Erişim: 05.04.2024, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=sektor-bilancolari-2020-37191&dil=1>]

TUİK, (2022), *Sektör Bilançoları, 2021* [Erişim: 05.04.2024,
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=sektor-bilancolari-2021-45741&dil=1>]

TUİK, (2023), *Sektör Bilançoları, 2022* [Erişim: 05.04.2024,
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Sektor-Bilancolari-2022-49677>]

Türkiye Madencilik Sektörü Gelişim Raporu, 2020, s.25. [Erişim: 04.11.2022,
<https://mobil.tobb.org.tr/MansetResimleri/27085-22.pdf>]

Yılmaz, C. & Cavlak, H. (2020). Nakit Akış Yapısı-İşletme Yaşam Döngüsü ile Finansal Sıkıntının Birlikte Değerlendirilmesi: BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde Bir Araştırma. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 15 (60), 806-832. DOI: 10.19168/jyasar.743685

Yücel, S., & Durak, İ. (2021). COVID-19'un BIST İmalat Sektörü Firmalarına Olan Finansal Etkilerinin Finansal Oranlar ve İstatistiksel Tekniklerle İncelenmesi. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*(90), 101-126. <https://doi.org/10.25095/mufad.813411>

Zhong H., Tan Z., He Y., Xie L and Kang C., "Implications of COVID-19 for the electricity industry: A comprehensive review," in *CSEE Journal of Power and Energy Systems*, vol. 6, no. 3, pp. 489-495, Sept. 2020, doi: 10.17775/CSEEJPES.2020.02500.

EKLER

EKLER

EK - 1

ARAŞTIRMA KAPSAMINDAKİ İŞLETMELER VE SEKTÖRLERİ				
	KOD	İŞLETME	İşletmenin Sektörü	ALT SEKTÖRÜ
1	AFYON	AFYON ÇİMENTO	İMALAT	TAŞ VE TOPRAĞA DAYALI
2	AKSA	AKSA	İMALAT	KİMYA İLAÇ PETROL LASTİK VE PLASTİK ÜRÜNLER
3	AEFES	ANADOLU EFES	İMALAT	GIDA, İÇECEK VE TÜTÜN
4	ANELE	ANEL ELEKTRİK	İNŞAAT VE BAYINDIRLIK	İNŞAAT VE BAYINDIRLIK İŞLERİ
5	BRSAN	BORUSAN MANNESMANN	İMALAT	ANA METAL SANAYİ
6	CEMAS	ÇEMAŞ DÖKÜM	İMALAT	ANA METAL SANAYİ
7	CEMTS	ÇEMTAŞ	İMALAT	ANA METAL SANAYİ
8	DEVA	DEVA HOLDİNG	İMALAT	KİMYA İLAÇ PETROL LASTİK VE PLASTİK ÜRÜNLER
9	DOAS	DOĞUŞ OTOMOTİV	TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	TOPTAN TİCARET
10	EGEEN	EGE ENDÜSTRİ	İMALAT	METAL EŞYA MAKİNE ELEKTRİKLİ CİHAZLAR VE ULAŞIM ARAÇLARI
11	FLAP	FLAP KONGRE TOPLANTI HİZ.	İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ DESTEĞİ VE DİĞER ŞİRKET DESTEK FAALİYETLERİ	BÜRO YÖNETİMİ, BÜRO
12	GENTS	GENTAŞ	İMALAT	ORMAN ÜRÜNLERİ VE MOBİLYA
13	GEREL	GERSAN ELEKTRİK	İMALAT	METAL EŞYA MAKİNE ELEKTRİKLİ CİHAZLAR VE ULAŞIM ARAÇLARI
14	GOODY	GOOD-YEAR	İMALAT	KİMYA İLAÇ PETROL LASTİK VE PLASTİK ÜRÜNLER
15	GOLTS	GÖLTAŞ ÇİMENTO	İMALAT	TAŞ VE TOPRAĞA DAYALI
16	GUBRF	GÜBRE FABRİK.	İMALAT	KİMYA İLAÇ PETROL LASTİK VE PLASTİK ÜRÜNLER
17	HEKTS	HEKTAŞ	İMALAT	KİMYA İLAÇ PETROL LASTİK VE PLASTİK ÜRÜNLER
18	HURGZ	HÜRRİYET GZT.	BİLGİ VE İLETİŞİM	YAYIMCILIK
19	IHLGM	İHLAS MADENCİLİK	GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ
20	KARTN	KARTONSAN	İMALAT	KAĞIT VE KAĞIT ÜRÜNLERİ BASIM
21	KORDS	KORDSA TEKNİK TEKSTİL	İMALAT	TEKSTİL, GİYİM EŞYASI VE DERİ
22	MAVI	MAVI GIYIM	TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	PERAKENDE TİCARET
23	MPARK	MLP SAĞLIK	EĞİTİM, SAĞLIK, SPOR VE DİĞER SOSYAL HİZMETLER	İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMETLER
24	NETAS	NETAŞ TELEKOM.	TEKNOLOJİ	BİLİŞİM
25	ODAS	ODAŞ ELEKTRİK	ELEKTRİK GAZ VE SU	ELEKTRİK GAZ VE BUHAR
26	PRKME	PARK ELEK.MADENCİLİK	MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	KÖMÜR VE LİNYİT MADENCİLİĞİ
27	TATGD	TAT GIDA	İMALAT	GIDA, İÇECEK VE TÜTÜN
28	TMSN	TÜMOSAN MOTOR VE TRAKTÖR	İMALAT	METAL EŞYA MAKİNE ELEKTRİKLİ CİHAZLAR VE ULAŞIM ARAÇLARI
29	TTRAK	TÜRK TRAKTÖR	İMALAT	METAL EŞYA MAKİNE ELEKTRİKLİ CİHAZLAR VE ULAŞIM ARAÇLARI
30	ULKER	ÜLKER BİSKÜVİ	İMALAT	GIDA, İÇECEK VE TÜTÜN

EK – 2

İMALAT SEKTÖRÜ ALT SEKTÖRLERİ				
	KOD	İŞLETME	SEKTÖRÜ	ALT SEKTÖRÜ
1	BRSAN	BORUSAN MANNESMANN	İMALAT	ANA METAL SANAYİ
2	CEMAS	ÇEMAS DÖKÜM	İMALAT	ANA METAL SANAYİ
3	CEMTS	ÇEMTAŞ	İMALAT	ANA METAL SANAYİ
4	AEFES	ANADOLU EFES	İMALAT	GIDA, İÇECEK VE TÛTÛN
5	TATGD	TAT GIDA	İMALAT	GIDA, İÇECEK VE TÛTÛN
6	ULKER	ÛLKER BİSKÛVİ	İMALAT	GIDA, İÇECEK VE TÛTÛN
7	KARTN	KARTONSAN	İMALAT	KAĞIT VE KAĞIT ÜRÛNLERİ BASIM
8	AKSA	AKSA	İMALAT	KİMYA İLAÇ PETROL LASTİK VE PLASTİK ÜRÛNLER
9	DEVA	DEVA HOLDİNG	İMALAT	KİMYA İLAÇ PETROL LASTİK VE PLASTİK ÜRÛNLER
10	GOODY	GOOD-YEAR	İMALAT	KİMYA İLAÇ PETROL LASTİK VE PLASTİK ÜRÛNLER
11	GUBRF	GÛBRE FABRİK.	İMALAT	KİMYA İLAÇ PETROL LASTİK VE PLASTİK ÜRÛNLER
12	HEKTS	HEKTAŞ	İMALAT	KİMYA İLAÇ PETROL LASTİK VE PLASTİK ÜRÛNLER
13	EGEEN	EGE ENDÛSTRİ	İMALAT	METAL EŞYA MAKİNE ELEKTRİKLİ CİHAZLAR VE ULAŞIM ARAÇLARI
14	GEREL	GERSAN ELEKTRİK	İMALAT	METAL EŞYA MAKİNE ELEKTRİKLİ CİHAZLAR VE ULAŞIM ARAÇLARI
15	TMSN	TÛMOSAN MOTOR VE TRAKTÖR	İMALAT	METAL EŞYA MAKİNE ELEKTRİKLİ CİHAZLAR VE ULAŞIM ARAÇLARI
16	TTRAK	TÛRK TRAKTÖR	İMALAT	METAL EŞYA MAKİNE ELEKTRİKLİ CİHAZLAR VE ULAŞIM ARAÇLARI
17	GENTS	GENTAŞ	İMALAT	ORMAN ÜRÛNLERİ VE MOBİLYA
18	AFYON	AFYON ÇİMENTO	İMALAT	TAŞ VE TOPRAĞA DAYALI
19	GOLTS	GÖLTAŞ ÇİMENTO	İMALAT	TAŞ VE TOPRAĞA DAYALI
20	KORDS	KORDSA TEKNİK TEKSTİL	İMALAT	TEKSTİL, GİYİM EŞYASI VE DERİ

EK – 3

2018					
İŞLETMELER	İFNA	YFNA	FFNA	MODEL	YAPI
AFYON ÇİMENTO	80.575.588	26.253.053	-153.085.904	M.3. (+ + -)	GERİLEYEN, YENİDEN YAPILANAN (NADİR)
AKSA	281.525	-357.923	346.599	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
ANADOLU EFES	2.818.246	-1.372.787	-4.115.991	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
ANEL ELEKTRİK	-22.336.220	-10.497.157	23.837.405	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
BORUSAN MANNESMANN	-237.958.060	-113.298.640	409.561.588	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
ÇEMAŞ DÖKÜM	-78.670.715	4.206.539	72.475.293	M.5. (- + +)	KÜÇÜLEN
ÇEMTAŞ	105.593.574	-47.651.423	-62.213.425	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
DEVA HOLDİNG	130.983.784	-156.963.627	69.536.516	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
DOĞUŞ OTOMOTİV	1.131.595	-72.735	-811.044	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
EGE ENDÜSTRİ	194.025.188	-88.666.365	-101.059.154	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
FLAP KONGRE TOPLANTI HİZ.	9.911.245	-21.822.452	12.139.662	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
GENTAŞ	39.269.762	-13.263.723	-11.456.211	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
GERSAN ELEKTRİK	-36.121.024	-4.170.936	40.121.442	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
GOOD-YEAR	-31.198.468	-106.164.051	121.777.025	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
GÖLTAŞ ÇİMENTO	5.491.455	4.177.128	-7.673.293	M.3. (+ + -)	GERİLEYEN, YENİDEN YAPILANAN (NADİR)
GÜBRE FABRİK.	-255.517.732	-101.606.823	437.022.768	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
HEKTAŞ	-185.870.457	-33.041.224	225.399.751	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
HÜRRİYET GZT.	138.637	217.288.928	-234.032.100	M.3. (+ + -)	GERİLEYEN, YENİDEN YAPILANAN (NADİR)
İHLAS GAYRİMENKUL PROJE GELİŞTİRME VE TİCARET	-13.567.967	40.956	32.853	M.5. (- + +)	KÜÇÜLEN
KARTONSAN	105.072.939	-27.421.648	-17.709.366	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
KORDSA TEKNİK TEKSTİL	340.842.897	-702.634.847	477.031.730	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
MAVİ GIYIM	267.040	-129.199	-30.199	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
MLP SAĞLIK	331.591	-305.952	-20.167	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
NETAŞ TELEKOM.	-113.622.338	-9.808.992	161.718.429	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
ODAŞ ELEKTRİK	1.567.816.368	-1.848.915.458	164.307.122	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
PARK ELEK.MADENCİLİK	2.178.185	-959.210	-1.119.589	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
TAT GIDA	40.614.659	-24.546.932	-1.395.761	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
TÜMOŞAN MOTOR VE TRAKTÖR	-109.214.689	-12.913.290	126.747.063	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
TÜRK TRAKTÖR	104.847.721	-224.624.452	85.507.825	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
ÜLKER BİSKÜVİ	3.378	1.377.649	-1.192.131	M.3. (+ + -)	GERİLEYEN, YENİDEN YAPILANAN (NADİR)

EK – 4

2019						
İŞLETMELER	İFNA	YFNA	FFNA	MODEL	YAPI	
AFYON ÇİMENTO	23.695.439	10.310.593	-47.050.878	M.3. (+ + -)	GERİLEYEN, YENİDEN YAPILANAN (NADİR)	
AKSA	677.021	-192.055	-689.705	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN	
ANADOLU EFES	4.157.114	-1.526.174	-1.489.217	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN	
ANEL ELEKTRİK	-3.258.288	-43.893.330	98.730.645	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN	
BORUSAN MANNESMANN	273.582.064	-286.966.776	79.417.794	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN	
ÇEMAŞ DÖKÜM	8.724.552	-1.117.864	-6.847.322	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN	
ÇEMTAŞ	157.770.768	-31.463.747	-31.089.369	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN	
DEVA HOLDİNG	441.236.234	-208.972.499	-78.518.279	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN	
DOĞUŞ OTOMOTİV	1.308.990	82.901	-1.107.567	M.3. (+ + -)	GERİLEYEN, YENİDEN YAPILANAN (NADİR)	
EGE ENDÜSTRİ	232.870.550	-69.632.389	-159.769.100	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN	
FLAP KONGRE TOPLANTI HİZ.	-4.180.633	-63.424	-1.484.586	M.8. (- - -)	NADİR (-)	
GENTAŞ	44.899.764	-5.416.886	-24.210.842	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN	
GERSAN ELEKTRİK	-9.703.681	1.411.310	25.042.947	M.5. (- + +)	KÜÇÜLEN	
GOOD-YEAR	525.485.165	-112.513.172	-412.665.888	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN	
GÖLTAŞ ÇİMENTO	-21.440.674	-15.675.037	39.330.051	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN	
GÜBRE FABRİK.	129.980.322	-156.098.943	-10.158.227	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN	
HEKTAŞ	106.714.663	-159.695.957	216.375.500	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN	
HÜRRIYET GZT.	40.328.833	-15.092.087	-49.719.631	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN	
İHLAS GAYRİMENKUL PROJE GELİŞTİRME VE TİCARET	-	184.959.479	6.854.909	189.514.949	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
KARTONSAN	70.476.283	-42.288.311	-31.824.538	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN	
KORDSA TEKNİK TEKSTİL	705.528.225	-	1.055.139.044	1.161.832.355	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
MAVİ GIYIM	260.547	-75.528	-185.470	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN	
MLP SAĞLIK	663.285	-222.825	-358.115	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN	
NETAŞ TELEKOM.	106.035.136	-21.116.467	-90.679.526	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN	
ODAŞ ELEKTRİK	-	187.319.703	-95.311.414	291.853.670	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
PARK ELEK.MADENCİLİK	-4.829.708	11.920.208	-1.052.572	M.7. (- - -)	TASFİYE	
TAT GIDA	-3.412.146	-17.809.666	4.000.838	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN	
TÜMOSAN MOTOR VE TRAKTÖR	7.853.141	-57.264.178	70.898.408	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN	
TÜRK TRAKTÖR	1.059.096.190	-129.911.612	-597.959.154	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN	
ÜLKER BİSKÜVİ	795.579	876.820	-467.025	M.3. (+ + -)	GERİLEYEN, YENİDEN YAPILANAN (NADİR)	

EK – 5

2020					
İŞLETMELER	İFNA	YFNA	FFNA	MODEL	YAPILAR
AFYON ÇİMENTO	62.059.342	17.106.177	-52.519.526	M.3. (+ + -)	GERİLEYEN, YENİDEN YAPILANAN (NADİR)
AKSA	862.084	-408.236	-189.431	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
ANADOLU EFES	4.956.927	-1.515.021	-1.129.171	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
ANEL ELEKTRİK	-114.307.028	438.339	61.245.906	M.5. (- + +)	KÜÇÜLEN
BORUSAN MANNESMANN	-332.250.115	-150.469.435	104.431.991	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
ÇEMAŞ DÖKÜM	-12.658.362	-31.725.593	129.628.016	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
ÇEMTAŞ	67.558.682	-37.464.913	-37.973.444	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
DEVA HOLDİNG	645.975.249	-371.280.621	52.968.010	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
DOĞUŞ OTOMOTİV	673.307	-255.305	-406.095	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
EGE ENDÜSTRİ	139.844.346	-59.840.969	37.458.430	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
FLAP KONGRE TOPLANTI HİZ.	6.431.490	-425.959	-4.295.399	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
GENTAŞ	22.273.658	-9.586.279	-7.257.820	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
GERSAN ELEKTRİK	15.921.713	-1.191.552	36.279.323	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
GOOD-YEAR	314.886.573	-85.276.158	-54.939.947	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
GÖLTAŞ ÇİMENTO	-32.936.304	-12.227.669	43.364.765	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
GÜBRE FABRİK.	680.087.098	-46.140.472	-38.736.861	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
HEKTAŞ	-157.982.936	-243.787.872	300.425.211	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
HÜRRİYET GZT.	31.596.372	-6.106.908	-36.854.711	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
İHLAS GAYRİMENKUL PROJE GELİŞTİRME VE TİCARET	-94.992.695	-501.070	326.830.208	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
KARTONSAN	166.148.402	-54.155.950	-17.471.151	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
KORDSA TEKNİK TEKSTİL	902.162.580	-208.072.628	1.008.843.496	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
MAVİ GIYIM	603.194	-105.359	-449.020	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
MLP SAĞLIK	899.264	-172.374	-657.556	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
NETAŞ TELEKOM.	337.070.823	-91.333.175	-140.241.631	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
ODAŞ ELEKTRİK	66.242.434	-162.448.237	95.281.126	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
PARK ELEK.MADENCİLİK	-29.929.026	71.674.873	-272.283	M.7. (- + -)	TASFİYE
TAT GIDA	20.833.374	75.701.414	13.600.693	M.1. (+++)	NADİR (+)
TÜMOSAN MOTOR VE TRAKTÖR	75.715.633	-50.453.824	3.069.606	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
TÜRK TRAKTÖR	1.599.211.443	-125.416.337	-335.842.822	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
ÜLKER BİSKÜVİ	630.027	-1.119.161	1.927.674	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN

EK – 6

2021					
İŞLETMELER	İFNA	YYFNA	FFNA	MODEL	YAPILAR
AFYON ÇİMENTO	32.063.770	-19.649.838	-25.995.615	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
AKSA	2.910.752	-550.069	-460.382	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
ANADOLU EFES	8.072.534	-5.789.734	-2.124.734	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
ANEL ELEKTRİK	-378.507.830	-916.914	142.345.388	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
BORUSAN MANNESMANN	1.892.981	-169.712	-282.304	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
ÇEMAŞ DÖKÜM	175.793.984	-141.105.280	389.299.807	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
ÇEMTAŞ	148.569.906	-67.202.009	-26.670.617	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
DEVA HOLDİNG	1.247.774.934	-739.848.092	171.094.092	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
DOĞUŞ OTOMOTİV	3.268.796	19.868	-536.641	M.3. (+ + -)	GERİLEYEN, YENİDEN YAPILANAN (NADİR)
EGE ENDÜSTRİ	105.797.249	-85.745.065	-219.531.097	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
FLAP KONGRE TOPLANTI HİZ.	22.351.549	-8.428.881	59.937.163	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
GENTAŞ	95.180.411	-38.265.462	49.517.138	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
GERSAN ELEKTRİK	-35.397.794	-1.385.264	56.045.292	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
GOOD-YEAR	90.503.818	-178.026.004	-62.335.165	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
GÖLTAŞ ÇİMENTO	-178.901.196	-56.210.676	240.832.195	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
GÜBRE FABRİK.	-514.236.215	-441.543.397	823.956.464	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
HEKTAŞ	-450.920.673	-747.316.816	1.226.522.137	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
HÜRRİYET GZT.	89.249.358	-38.684.875	-22.185.266	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
İHLAS GAYRİMENKUL PROJE GELİŞTİRME VE TİCARET	-61.378.869	-1.607.423	11.188.207	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
KARTONSAN	399.219.813	-102.096.160	-61.357.185	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
KORDSA TEKNİK TEKSTİL	485.771.396	-274.305.390	-559.823.418	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
MAVİ GIYIM	389.378	-44.276	233.935	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
MLP SAĞLIK	1.652.753	-522.614	-824.895	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
NETAŞ TELEKOM.	-162.776.981	26.189.620	436.949.869	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
ODAŞ ELEKTRİK	2.713.805.194	-3.121.570.719	565.592.509	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
PARK ELEK.MADENCİLİK	14.379.473	-52.249.700	-348.286	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
TAT GIDA	-56.930.548	26.899.447	15.464.896	M.5. (- + +)	KÜÇÜLEN
TÜMOSAN MOTOR VE TRAKTÖR	-21.877.297	-25.263.500	37.725.557	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
TÜRK TRAKTÖR	886.046.934	-362.206.075	-1.078.247.103	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
ÜLKER BİSKÜVİ	27.339	-1.543.824	-1.255.375	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN

EK – 7

2022					
İŞLETMELER	İFNA	YFNA	FFNA	MODEL	YAPILAR
AFYON ÇİMENTO	364.261.706	-51.469.171	-56.736.767	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
AKSA	1.346.171	-1.088.959	-1.514.014	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
ANADOLU EFES	12.770.288	-5.669.553	3.773.908	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
ANEL ELEKTRİK	-448.336.610	-1.877.834	112.348.363	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
BORUSAN MANNESMANN	-1.564.730	-535.970	1.455.359	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
ÇEMAŞ DÖKÜM	171.744.808	-196.961.978	9.890.197	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
ÇEMTAŞ	224.307.063	-224.442.840	175.949.928	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
DEVA HOLDİNG	815.910.980	-2.351.864.147	802.394.219	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
DOĞUŞ OTOMOTİV	3.789.856	-873.100	-2.974.259	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
EGE ENDÜSTRİ	658.605.116	-431.184.881	394.010.006	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
FLAP KONGRE TOPLANTI HİZ.	-8.247.557	-45.609.157	5.743.439	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
GENTAŞ	-15.504.848	-83.032.051	23.777.077	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
GERSAN ELEKTRİK	31.176.572	-2.681.178	-29.590.914	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
GOOD-YEAR	314.932.874	-402.458.366	300.008.008	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
GÖLTAŞ ÇİMENTO	96.225.093	-100.083.571	27.604.076	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
GÜBRE FABRİK.	-1.802.327.223	-1.941.889.294	2.916.985.492	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
HEKTAŞ	-2.495.274.129	-1.321.454.970	5.230.218.406	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
HÜRRİYET GZT.	-12.835.699	11.757.545	-16.841.175	M.7. (- - -)	TASFİYE
İHLAS GAYRİMENKUL PROJE GELİŞTİRME VE TİCARET	-6.551.103	-2.853.518	-7.321.036	M.7. (- - -)	TASFİYE
KARTONSAN	270.473.456	-137.337.881	-172.740.140	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
KORDSA TEKNİK TEKSTİL	941.128.468	-1.405.433.989	938.907.923	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
MAVİ GIYIM	1.370.011	-79.735	-674.518	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
MLP SAĞLIK	1.974.453	-665.674	-1.223.143	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
NETAŞ TELEKOM.	-75.744.466	36.135.193	-395.441.601	M.7. (- - -)	TASFİYE
ODAŞ ELEKTRİK	3.108.314.540	-1.114.858.217	-690.392.109	M.2. (+ - -)	BAŞARILI, OLGUN
PARK ELEK.MADENCİLİK	26.762.268	124.564.928	-3.998.017	M.3. (+ + -)	GERİLEYEN, YENİDEN YAPILANAN (NADİR)
TAT GIDA	-1.413.144.813	-218.486.830	1.813.243.282	M.6. (- - +)	GENÇ, BÜYÜYEN
TÜMOSAN MOTOR VE TRAKTÖR	565.269.322	-290.904.989	71.287.128	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
TÜRK TRAKTÖR	2.884.210.353	-1.123.190.349	878.522.957	M.4 (+ - +)	BÜYÜYEN
ÜLKER BİSKÜVİ	2.699.276	5.843.827	-3.244.814	M.3. (+ + -)	GERİLEYEN, YENİDEN YAPILANAN (NADİR)

EK – 8

AFYON ÇİMENTO	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	80.575.588	23.695.439	62.059.342	32.063.770	364.261.706
YFNA	26.253.053	10.310.593	17.106.177	-19.649.838	-51.469.171
FFNA	-153.085.904	-47.050.878	-52.519.526	-25.995.615	-56.736.767
AKSA	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	281.525	677.021	862.084	2.910.752	1.346.171
YFNA	-357.923	-192.055	-408.236	-550.069	-1.088.959
FFNA	346.599	-689.705	-189.431	-460.382	-1.514.014
ANADOLU EFES	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	2.818.246	4.157.114	4.956.927	8.072.534	12.770.288
YFNA	-1.372.787	-1.526.174	-1.515.021	-5.789.734	-5.669.553
FFNA	-4.115.991	-1.489.217	-1.129.171	-2.124.734	3.773.908
ANEL ELEKTRİK	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-22.336.220	-3.258.288	-114.307.028	-378.507.830	-448.336.610
YFNA	-10.497.157	-43.893.330	438.339	-916.914	-1.877.834
FFNA	23.837.405	98.730.645	61.245.906	142.345.388	112.348.363
BORUSAN MANNESMANN	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-237.958.060	273.582.064	-332.250.115	1.892.981	-1.564.730
YFNA	-113.298.640	-286.966.776	-150.469.435	-169.712	-535.970
FFNA	409.561.588	79.417.794	104.431.991	-282.304	1.455.359
ÇEMAŞ DÖKÜM	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-78.670.715	8.724.552	-12.658.362	175.793.984	171.744.808
YFNA	4.206.539	-1.117.864	-31.725.593	-141.105.280	-196.961.978
FFNA	72.475.293	-6.847.322	129.628.016	389.299.807	9.890.197
ÇEMTAŞ	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	105.593.574	157.770.768	67.558.682	148.569.906	224.307.063
YFNA	-47.651.423	-31.463.747	-37.464.913	-67.202.009	-224.442.840
FFNA	-62.213.425	-31.089.369	-37.973.444	-26.670.617	175.949.928
DEVA HOLDİNG	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	130.983.784	441.236.234	645.975.249	1.247.774.934	815.910.980
YFNA	-156.963.627	-208.972.499	-371.280.621	-739.848.092	-2.351.864.147
FFNA	69.536.516	-78.518.279	52.968.010	171.094.092	802.394.219
DOĞUŞ OTOMOTİV	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	1.131.595	1.308.990	673.307	3.268.796	3.789.856
YFNA	-72.735	82.901	-255.305	19.868	-873.100
FFNA	-811.044	-1.107.567	-406.095	-536.641	-2.974.259
EGE ENDÜSTRİ	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	194.025.188	232.870.550	139.844.346	105.797.249	658.605.116
YFNA	-88.666.365	-69.632.389	-59.840.969	-85.745.065	-431.184.881
FFNA	-101.059.154	-159.769.100	37.458.430	-219.531.097	394.010.006
FLAP KONGRE TOPLANTI HİZ.	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	9.911.245	-4.180.633	6.431.490	22.351.549	-8.247.557
YFNA	-21.822.452	-63.424	-425.959	-8.428.881	-45.609.157
FFNA	12.139.662	-1.484.586	-4.295.399	59.937.163	5.743.439
GENTAŞ	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	39.269.762	44.899.764	22.273.658	95.180.411	-15.504.848
YFNA	-13.263.723	-5.416.886	-9.586.279	-38.265.462	-83.032.051
FFNA	-11.456.211	-24.210.842	-7.257.820	49.517.138	23.777.077
GERSAN ELEKTRİK	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-36.121.024	-9.703.681	15.921.713	-35.397.794	31.176.572
YFNA	-4.170.936	1.411.310	-1.191.552	-1.385.264	-2.681.178
FFNA	40.121.442	25.042.947	36.279.323	56.045.292	-29.590.914
GOOD-YEAR	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-31.198.468	525.485.165	314.886.573	90.503.818	314.932.874
YFNA	-106.164.051	-112.513.172	-85.276.158	-178.026.004	-402.458.366
FFNA	121.777.025	-412.665.888	-54.939.947	-62.335.165	300.008.008
GÖLTAŞ ÇİMENTO	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	5.491.455	-21.440.674	-32.936.304	-178.901.196	96.225.093

YFNA	4.177.128	-15.675.037	-12.227.669	-56.210.676	-100.083.571
FFNA	-7.673.293	39.330.051	43.364.765	240.832.195	27.604.076
GÜBRE FABRİK.	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-255.517.732	129.980.322	680.087.098	-514.236.215	-1.802.327.223
YFNA	-101.606.823	-156.098.943	-46.140.472	-441.543.397	-1.941.889.294
FFNA	437.022.768	-10.158.227	-38.736.861	823.956.464	2.916.985.492
HEKTAŞ	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-185.870.457	106.714.663	-157.982.936	-450.920.673	-2.495.274.129
YFNA	-33.041.224	-159.695.957	-243.787.872	-747.316.816	-1.321.454.970
FFNA	225.399.751	216.375.500	300.425.211	1.226.522.137	5.230.218.406
HÜRRİYET GZT.	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	138.637	40.328.833	31.596.372	89.249.358	-12.835.699
YFNA	217.288.928	-15.092.087	-6.106.908	-38.684.875	11.757.545
FFNA	-234.032.100	-49.719.631	-36.854.711	-22.185.266	-16.841.175
İHLAS GAYRİMENKUL PROJE GELİŞ-TİRME VE TİCARET	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-13.567.967	-184.959.479	-94.992.695	-61.378.869	-6.551.103
YFNA	40.956	6.854.909	-501.070	-1.607.423	-2.853.518
FFNA	32.853	189.514.949	326.830.208	11.188.207	-7.321.036
KARTONSAN	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	105.072.939	70.476.283	166.148.402	399.219.813	270.473.456
YFNA	-27.421.648	-42.288.311	-54.155.950	-102.096.160	-137.337.881
FFNA	-17.709.366	-31.824.538	-17.471.151	-61.357.185	-172.740.140
KORDSA TEKNİK TEKSTİL	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	340.842.897	705.528.225	902.162.580	485.771.396	941.128.468
YFNA	-702.634.847	-1.161.832.355	-208.072.628	-274.305.390	-1.405.433.989
FFNA	477.031.730	1.055.139.044	-1.008.843.496	-559.823.418	938.907.923
MAVI GIYIM	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	267.040	260.547	603.194	389.378	1.370.011
YFNA	-129.199	-75.528	-105.359	-44.276	-79.735
FFNA	-30.199	-185.470	-449.020	233.935	-674.518
MLP SAĞLIK	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	331.591	663.285	899.264	1.652.753	1.974.453
YFNA	-305.952	-222.825	-172.374	-522.614	-665.674
FFNA	-20.167	-358.115	-657.556	-824.895	-1.223.143
NETAŞ TELEKOM.	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-113.622.338	106.035.136	337.070.823	-162.776.981	-75.744.466
YFNA	-9.808.992	-21.116.467	-91.333.175	26.189.620	36.135.193
FFNA	161.718.429	-90.679.526	-140.241.631	436.949.869	-395.441.601
ODAŞ ELEKTRİK	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	1.567.816.368	-187.319.703	66.242.434	2.713.805.194	3.108.314.540
YFNA	-1.848.915.458	-95.311.414	-162.448.237	-3.121.570.719	-1.114.858.217
FFNA	164.307.122	291.853.670	95.281.126	565.592.509	-690.392.109
PARK ELEK.MADENCİLİK	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	2.178.185	-4.829.708	-29.929.026	14.379.473	26.762.268
YFNA	-959.210	11.920.208	71.674.873	-52.249.700	124.564.928
FFNA	-1.119.589	-1.052.572	-272.283	-348.286	-3.998.017
TAT GIDA	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	40.614.659	-3.412.146	20.833.374	-56.930.548	-1.413.144.813
YFNA	-24.546.932	-17.809.666	75.701.414	26.899.447	-218.486.830
FFNA	-1.395.761	4.000.838	13.600.693	15.464.896	1.813.243.282
TÜMOSAN MOTOR VE TRAKTÖR	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	-109.214.689	7.853.141	75.715.633	-21.877.297	565.269.322
YFNA	-12.913.290	-57.264.178	-50.453.824	-25.263.500	-290.904.989
FFNA	126.747.063	70.898.408	3.069.606	37.725.557	71.287.128
TÜRK TRAKTÖR	2018	2019	2020	2021	2022
İFNA	104.847.721	1.059.096.190	1.599.211.443	886.046.934	2.884.210.353
YFNA	-224.624.452	-129.911.612	-125.416.337	-362.206.075	-1.123.190.349
FFNA	85.507.825	-597.959.154	-335.842.822	-1.078.247.103	878.522.957
ÜLKER BİSKÜVİ	2018	2019	2020	2021	2022

İFNA	3.378	795.579	630.027	27.339	2.699.276
YFNA	1.377.649	876.820	-1.119.161	-1.543.824	5.843.827
FFNA	-1.192.131	-467.025	1.927.674	-1.255.375	-3.244.814